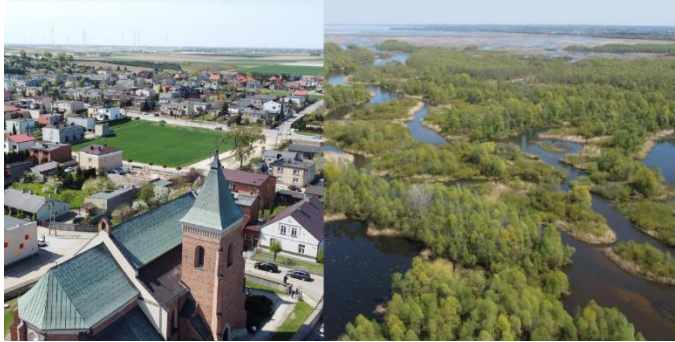

WYZNACZENIE
OBSZARU
ZDEGRADOWANEGO
I OBSZARU
REWITALIZACJI
DLA GMINY WARTA

STYCZEŃ 2023

Spis treści

1. Wstęp.....	3
2. Sfera społeczna.....	6
3. Sfera gospodarcza	29
4. Analiza środowiska naturalnego	41
5. Problemy przestrzenno-funkcjonalne.....	55
6. Problemy techniczne	65
7. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji	73
Spis rysunków	78
Spis fotografii	78
Spis map	78
Spis tabel	78
Spis wykresów.....	79

1. Wstęp

W zrównoważonym rozwoju krajów europejskich rewitalizacja traktowana jest jako metoda rozwiązywania problemów społecznych, gospodarczych i przestrzennych. W krajach Unii Europejskiej główne cele gospodarki przestrzennej określone są w Europejskiej Karcie Zagospodarowania Przestrzennego, wyznaczając standardy przestrzenne odnośnie zapewnienia zrównoważonego rozwoju społeczno- gospodarczego we wszystkich regionach, poprawy jakości życia, odpowiedzialnego gospodarowania zasobami oraz racjonalnego wykorzystania terenów.

Tadeusz Kaczmarek w pracy „Rewitalizacja miast w Polsce na tle doświadczeń europejskich” terminem „rewitalizacja” określa *planowe działania w celu zmiany struktury funkcjonalno-przestrzennej zdegradowanych obszarów miasta i w konsekwencji ich ożywienia gospodarczego i społecznego.*

Profesor Krzysztof Skalski tłumaczy pojęcie „rewitalizacja” jako *całość działań obejmujących program remontów, modernizacji i zabudowy przestrzeni publicznej, rewitalizacji zabytków na wybranym obszarze w powiązaniu z rozwojem gospodarczym i społecznym. Rewitalizacja jest połączeniem działań technicznych z programami ożywienia gospodarczego i działaniem na rzecz rozwiązania problemów społecznych.*

Jeszcze trafniejsza definicja rewitalizacji została sformułowana przez dr Andreasa Billerta: *Rewitalizacja odnosi się do kompleksowego procesu odnowy obszaru zurbanizowanego, którego przestrzeń, funkcje i substancja uległy procesowi strukturalnej degradacji, wywołującej stan kryzysowy, uniemożliwiający lub znacznie utrudniający prawidłowy rozwój ekonomiczny i społeczny tego obszaru jak i zrównoważony rozwój całego miasta.¹*

Kluczowe w tej definicji jest stwierdzenie, że rewitalizacja to reakcja na stan kryzysowy, który przejawia się nie tylko w degradacji substancji, ale także – a nawet przede wszystkim – w degradacji funkcji i przestrzeni. A więc rewitalizacja to działania o charakterze naprawczym w sferze architektoniczno- urbanistycznej (substancja), społecznej i gospodarczej (funkcja) oraz ekologiczno- przestrzennej. A. Billert stwierdza wręcz:

Rewitalizacja jest, więc odpowiedzią na stan kryzysowy obszaru miejskiego i obejmuje zespół kompleksowych działań, koordynowanych i zarządzanych przez sektor publiczny (gminę), opartych na aktywnej współpracy organów i instytucji polityczno- administracyjnych oraz podmiotów społecznych.²

Wreszcie warto porównać przytoczone definicje z kolejną, sformułowaną przez Wojciecha Kłosowskiego:

Rewitalizacja oznacza ponowne ożywienie procesów społeczno- gospodarczych na obszarze, w którym procesy te zamarły. Obszary wymagające rewitalizacji to nie obszary wybrane pod kątem

---

¹ Andreas Billert, Centrum staromiejskie w Żarach; problemy, metody i strategie rewitalizacji; Słubice 2004, s. 6

² Ibidem, s. 6

wartości zabytkowej, ale obszary o szczególnej kumulacji problemów społeczno- gospodarczych (w tym także najczęściej – remontowo- architektonicznych).

W historycznych miastach europejskich bardzo często obszarami takimi są najstarsze dzielnice miast, stanowiące zespoły zabytkowe. Jednak to nie zabytkowy charakter predystynuje je do rewitalizacji, ale właśnie szczególna kumulacja wielu problemów społecznych i gospodarczych w jednym miejscu³.

I dalej:

Rewitalizacja musi angażować zawsze wszystkich aktorów lokalnej sceny: władzę samorządową i różne służby publiczne, a z drugiej strony – biznes i organizacje obywatelskie, a wreszcie – samych mieszkańców⁴.

W cytowanych definicjach podkreśla się to, co pozwala odróżnić rewitalizację od innych form kompleksowej interwencji w przestrzeń miejską.

Widzimy więc, że cele rewitalizacji są usytuowane w sferze społeczno-gospodarczej i ekologiczno-przestrzennej, a działania infrastrukturalne i architektoniczno-urbanistyczne są tym celom podporządkowane (mają charakter narzędziowy); nie jest więc rewitalizacją działanie wyłącznie remontowo- budowlane, które nie ma wskazanego celu społecznego, gospodarczego lub ekologiczno- przestrzennego;

Tadeusz Kaczmarek zwraca uwagę, że działania rewitalizacyjne mają wymiar:

- przestrzenny – nowy wizerunek obszarów rewitalizowanych;
- funkcjonalny – nowe przeznaczenie terenu – nowe funkcje lub odrodzenie dawnych, ale często w nowym wymiarze jakościowym;
- gospodarczy – powstanie nowych impulsów rozwoju gospodarczego, rozwój istniejącej lub implantacja nowych działalności, rozbudzenie mechanizmów rynkowych (np. korzyści dla aglomeracji);
- społeczny – podniesienie poziomu życia, stworzenie lepszych warunków zamieszkania, pracy, komunikacji, korzystania z usług, wypoczynku;
- kulturowy – zharmonizowanie przestrzeni miejskiej, nadanie nowych wartości miejscom (obszarom), rozbudzenie tożsamości terytorialnej, poprawa wizerunku miasta.

Rewitalizacja to reakcja na kryzys, który obejmuje dany obszar i przejawia się w wielu dziedzinach na raz; nie jest więc rewitalizacją działanie podejmowane poza obszarem kryzysowym (stąd kluczowe znaczenie trafnego wyznaczenia obszaru do rewitalizacji).

---

³ Wojciech Kłosowski, Metodologiczne problemy rewitalizacji obszarów miejskich w kontekście poddziałania 3.3.1. ZPORR, Bielsko-Biała 2004, s. 2

⁴ Ibidem, s. 3

Rewitalizacja musi być realizowana w formie współpracy zróżnicowanych partnerów lokalnych: zarówno sektora publicznego (z reguły – gminy), jak i lokalnych przedsiębiorców oraz sektora pozarządowego, a często także innych partnerów (miejscowych uczelni, policji itp.); nie jest więc rewitalizacją program nieuwzględniający zaangażowania partnerów prywatnych: zarówno komercyjnych jak i niekomercyjnych.

Zgodnie z ustawą z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji, przed przystąpieniem do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji, gmina musi wyznaczyć obszar zdegradowany oraz obszar podlegający rewitalizacji (Art. 8). Zgodnie z zapisami Art. 9 ustawy o rewitalizacji obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2020 r. poz. 1062), niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- 1) gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
- 2) środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- 3) przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub
- 4) technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Pamiętać należy, iż zgodnie z art. 10 pkt 1 ustawy o rewitalizacji obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy.

Niniejszy dokument jest analizą możliwości wytyczenia obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji na terenie Gminy Warta.

2. Sfera społeczna

LICZBA LUDNOŚCI

Gmina Warta należy do województwa łódzkiego, powiatu sieradzkiego, zamieszkuje ją około 10,3% ludności powiatu. Według stanu na dzień 31 grudnia 2021 roku, gmina liczyła 12 015 mieszkańców, w tym miasto Warta 3 021, a obszar wiejski 8 994 mieszkańców. Mieszkańcy miasta stanowili 25,14% ogółu. Według podziału na płeć, większa część mieszkańców to kobiety.

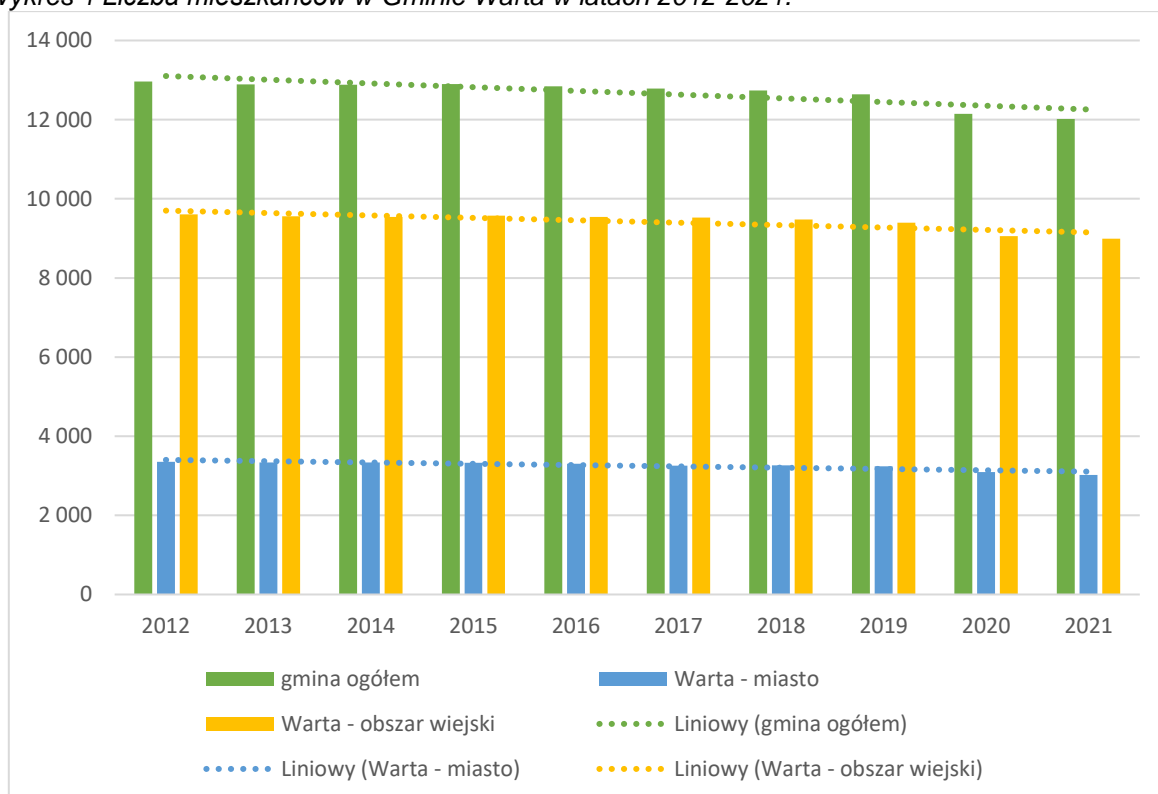
Tabela 1 Ludność faktycznie zamieszkała na obszarze Gminy Warta w latach 2012-2021

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
gmina ogółem	12 961	12 893	12 880	12 897	12 844	12 784	12 737	12 636	12 149	12 015
kobiety	6 646	6 586	6 595	6 596	6 581	6 559	6 523	6 464	6 219	6 153
meżczyźni	6 315	6 307	6 285	6 301	6 263	6 225	6 214	6 172	5 930	5 862
Warta - miasto	3 354	3 337	3 339	3 326	3 303	3 258	3 263	3 242	3 094	3 021
Warta - obszar wiejski	9 607	9 556	9 541	9 571	9 541	9 526	9 474	9 394	9 055	8 994

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W badanym okresie, liczba ludności zmniejszyła się o 946 osób (około 3%).

Wykres 1 Liczba mieszkańców w Gminie Warta w latach 2012-2021.

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Obserwowane zjawisko depopulacji jest odzwierciedleniem ogólnokrajowej tendencji zmniejszania się liczby ludności. Postępująca depopulacja będzie z pewnością miała swoje negatywne konsekwencje rozwojowe w każdym wymiarze funkcjonowania społeczeństwa.

Dokładniejsze dane dotyczące liczby mieszkańców udostępnił Urząd Miejski w Warcie. Najbardziej zaludnionym obszarem jest miasto Warta, natomiast na obszarze wiejskim gminy

najwięcej mieszkańców (300 i więcej osób) notuje się w miejscowościach: Rossoszycza, Cielce, Rożdżały, Włyń, Małków, Proboszczowice, Baszków i Bartochów.

Poniżej 10 mieszkańców odnotowano w miejscowościach: Rafałówka, Zakrzew, Miedźno Gajówka, Miedźno Leśnictwo, Polesie, Wilk Bartochowski, Chorążka oraz Zaspy.

Według tych danych, liczba mieszkańców gminy ogółem na dzień 31.12.2021 roku wyniosła 12 405, przy czym 3 123 osoby zamieszkiwały miasto, a 9 282 obszar wiejski gminy. Mieszkańcy miasta stanowią zatem 25,17 ogółu mieszkańców gminy Warta. Obszar miasta jest obszarem koncentracji największej liczby ludności w gminie.

Tabela 2 Liczba mieszkańców w poszczególnych miejscowościach w Gminie Warta – stan na 31.12.2021 r.

MIEJSCOWOŚĆ	Liczba mieszkańców ogółem	MIEJSCOWOŚĆ	Liczba mieszkańców ogółem
Warta	3 123	Mikołajewice	168
Augustynów	63	Mogilno	157
Bartochów	300	Nobela	57
Baszków	301	Ostrów Warcki	130
Borek Lipiński	40	Pierzchnia Góra	48
Brzezinka	13	Piotrowice	97
Chorążka	8	Polesie	7
Cielce	442	Proboszczowice	327
Czartki	117	Raczków	235
Duszники	232	Rafałówka	1
Dzierżazna	156	Raszelki	48
Gać Warcka	83	Retnice	17
Glinno	203	Rossoszycza	548
Głaniszew	201	Rożdżały	380
Gołuchy	103	Socha	118
Góra	103	Socha-Kolonia	104
Grabinka	75	Tądów Dolny	40
Grzybki	218	Tądów Górny	112
Jakubice	156	Tomisławice	101
Jeziorsko	277	Tomisławice-Kolonia	23
Józefka	33	Upuszczew	40
Józefów-Wiktorów	47	Ustków	202
Kamionacz	188	Wilk Bartochowski	7
Kamionacz Poduchowny	10	Witów	85
Kawęczynek	92	Włyń	353
Klonówek	86	Wola Miłkowska	136
Krąków	157	Wola Zadąbrowska Nowa	99
Lasek	103	Wola Zadąbrowska Stara	79
Lipiny	59	Zadąbrowie-Rudunek	124
Łabędzie	168	Zadąbrowie-Wiatraczyska	121
Małków	332	Zagajew	196
Maszew	141	Zakrzew	4
Miedze	116	Zaspy	9

MIEJSCOWOŚĆ	Liczba mieszkańców ogółem	MIEJSCOWOŚĆ	Liczba mieszkańców ogółem
Miedźno	178	Zaspy Kolonia	97
Miedźno Gajówka	5	Zielęcín	142
Miedźno Leśnictwo	6	Żerechów	58
SUMA			12 405

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Warcie

Wg danych statystycznych GUS, gęstość zaludnienia na dzień 31 grudnia 2021 roku wynosiła:

- Gmina Warta - 47 os./km²,
- powiat sieradzki - 76 os./km²,
- województwo łódzkie - 131 os./km².

W porównaniu z danymi wojewódzkimi i powiatowymi skupianie się ludzi w gminie na wyznaczonej powierzchni jest mniejsze, szczególnie w porównaniu do średniej dla województwa łódzkiego.

Na zmianę liczby mieszkańców wpływ mają przyrost naturalny (różnica między liczbą urodzeń i zgonów) oraz saldo migracji (różnica między napływem ludności na dany teren i odpływem z niego).

RUCH NATURALNY LUDNOŚCI

W latach poddanych analizie, przyrost naturalny w Gminie Warta był co roku ujemny. Najniższa wartość wskaźnika na 1000 ludności została odnotowana dla roku 2020 (-93) oraz dla roku 2021

(-90). Niski wynik przyrostu naturalnego w latach 2020-2021, może być już efektem trwającej pandemii. Pandemia wywarła znaczny wpływ na decyzje Polaków o posiadaniu dziecka, powodując brak poczucia bezpieczeństwa, stabilizacji życiowej. Problem rosnącego ujemnego przyrostu naturalnego dotyczy całego kraju. Biorąc pod uwagę obecną sytuację polityczną na świecie, nie należy spodziewać się większej ilości urodzeń.

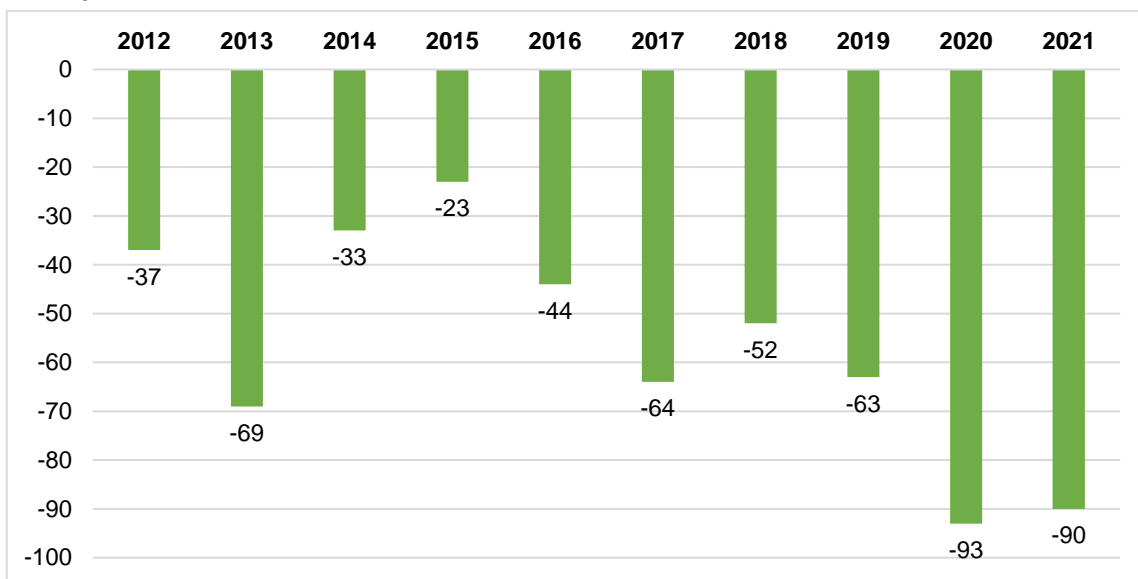
Tabela 3 Przyrost naturalny, urodzenia, zgony na 1000 ludności na terenie Gminy Warta (stan w dniu 31.XII) w latach 2012-2021

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
urodzenia żywe	124	139	124	113	110	111	109	117	106	112
zgony	161	208	157	136	154	175	161	180	199	202
przyrost naturalny	-37	-69	-33	-23	-44	-64	-52	-63	-93	-90

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

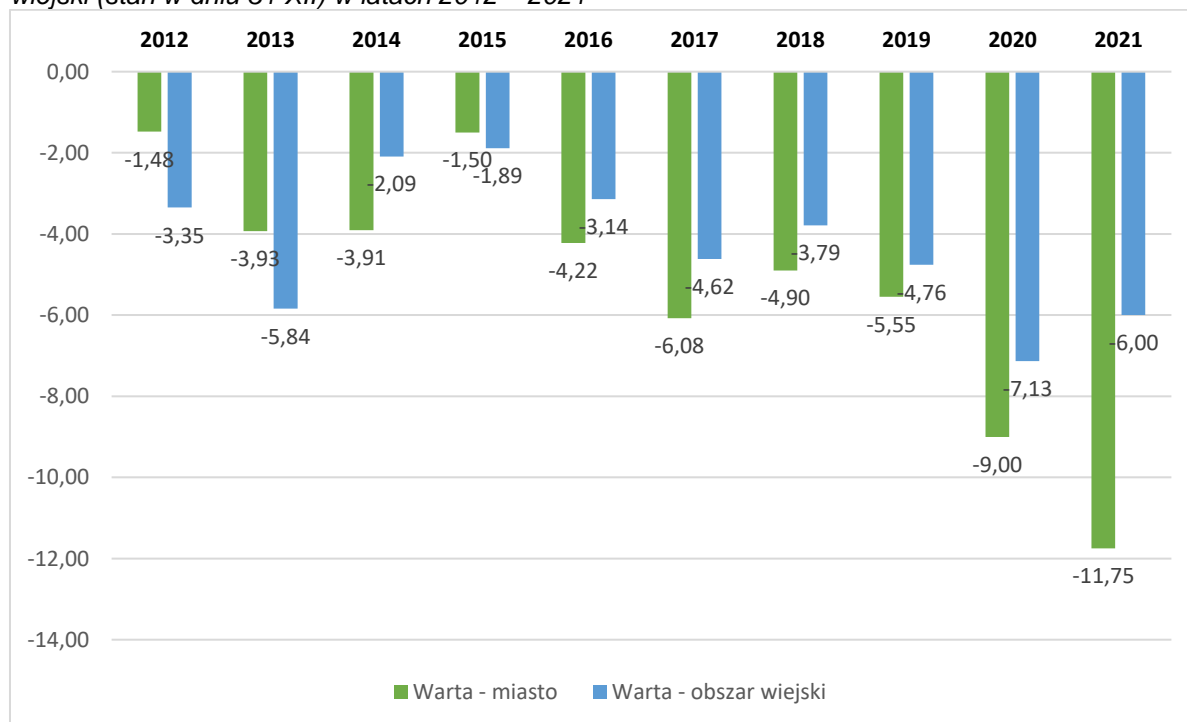
Wykres 2 Przyrost naturalny na 1000 ludności na terenie Gminy Warta (stan w dniu 31 XII) w latach 2012 – 2021

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Poniżej przedstawiono dane dotyczące przyrostu naturalnego na 1000 ludności w gminie Warta, z uwzględnieniem podziału na obszar miasta oraz obszar wiejski. Od 2016 roku zarysowuje się tendencja coraz niższego wskaźnika dla miasta Warta, dostrzegalna jest również coraz większa różnica pomiędzy wartością wskaźnika dla miasta i obszaru wiejskiego gminy, w 2021 roku wyniosła ona 5,75.

Wykres 3 Przyrost naturalny na 1000 ludności na terenie Gminy Warta z podziałem na miasto i obszar wiejski (stan w dniu 31 XII) w latach 2012 – 2021

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Migracje

Migracje ludności są bardzo istotnym czynnikiem wpływającym na liczbę i strukturę ludności danego regionu. „Migracjami (lub wędrownkami) ludności nazywamy całokształt przemieszczeń prowadzących do stałej lub okresowej zmiany miejsca zamieszkania osób. Migracje uważa się za najważniejszy przejaw przestrzennej mobilności ludności”.⁵

Poniżej przedstawiono saldo migracji na 1000 ludności w Gminie Warta z podziałem na obszar miasta i obszar wiejski gminy. Zdecydowanie większe różnice w wielkości salda w analizowanym okresie widoczne są na obszarze miasta Warta. Podczas gdy maksymalna wartość dodatnia wyniosła 6,43 w 2018 roku, to najniższa wartość została odnotowana na poziomie -11,75 w 2021 roku. Na obszarze wiejskim minimalna wartość salda została osiągnięta w roku 2020 i wyniosła -2,85, zaś najwyższe saldo zarejestrowano w roku 2017 i wyniosło 2,10.

Ruch migracyjny zagraniczny jest niewielki.

Tabela 4 Saldo migracji na 1000 ludności w Gminie Warta, z podziałem na obszar miasta i obszar wiejski gminy w latach 2012 -2021

	saldo migracji ogółem na 1000 ludności									
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
gmina Warta	0,23	-3,10	0,00	0,00	1,55	-0,31	1,10	-1,73	-3,35	-3,56
Warta - miasto	-2,37	-11,48	3,61	0,00	2,41	-7,30	6,43	-0,31	-4,82	-11,75
Warta - obszar wiejski	1,15	-0,21	-1,26	0,00	1,26	2,10	-0,74	-2,22	-2,85	-0,78
	saldo migracji wewnętrznych na 1000 ludności									
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
gmina Warta	0,5	-3,0	0,4	1,9	1,6	-0,6	0,8	-1,7	-3,4	-3,5
Warta - miasto	-2,1	-11,5	4,8	0,6	2,4	-7,3	6,1	-0,3	-5,1	-11,4
Warta - obszar wiejski	1,4	-0,1	-1,2	2,3	1,3	1,7	-1,1	-2,2	-2,9	-0,8
	saldo migracji zagranicznych na 1000 ludności									
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
gmina Warta	-0,23	-0,08	-0,39	0,00	0,00	0,31	0,31	0,00	0,08	-0,08
Warta - miasto	-0,30	0,00	-1,20	0,00	0,00	0,00	0,31	0,00	0,32	-0,33
Warta - obszar wiejski	-0,21	-0,10	-0,10	0,00	0,00	0,42	0,32	0,00	0,00	0,00

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Wskazane powyżej wartości opisujące ruch migracyjny pokazują, że w ciągu ostatnich lat więcej ludzi zdecydowało się na opuszczenie miasta Warta i zamieszkanie w innym miejscu.

STRUKTURA WIEKU LUDNOŚCI

W strukturze wieku ludności można wyróżnić trzy podstawowe kategorie, które są istotne z punktu widzenia rynku pracy i zasobów siły roboczej:

- ludność w wieku przedprodukcyjnym, tj. w wieku od 0 do 17 lat,
- ludność w wieku produkcyjnym, w tym: kobiety od 18 do 59 lat, a mężczyźni od 18 do 64 lat,

⁵ Definicja zaczerpnięta z „Materiałów dydaktycznych Zakładu Demografii i Gerontologii Społecznej UŁ” www.demografia.uni.lodz.pl

- ludność w wieku poprodukcyjnym, w tym: kobiety od 60 lat i więcej, a mężczyźni od 65 lat i więcej.

Osoby w wieku produkcyjnym dzielimy na dwie kategorie: osoby mobilne oraz osoby niemobilne. Osoby mobilne charakteryzują się gotowością do podjęcia zmian w swoim życiu zawodowym, zmianą pracy, stanowiska pracy, chęcią przekwalifikowania się, nabycia nowych umiejętności. Osoby znajdujące się w przedziale wiekowym produkcyjnym niemobilnym to osoby, które nie wykazują chęci do zmiany pracy, stanowiska pracy, nie są zainteresowane zdobyciem nowych kwalifikacji zawodowych.

W 2021 roku osoby w wieku produkcyjnym mobilnym stanowiły 58,97% ogółu osób w wieku produkcyjnym w Gminie Warta.

Tabela 5 Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w Gminie Warta w latach 2012-2021

Struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku (stan w dniu 31XII)										
Ludność w wieku:	Lata									
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Przedprodukcyjnym ogółem (17 lat i mniej)	2435	2366	2310	2285	2236	2201	2201	2171	2210	2175
Produkcyjnym ogółem	7886	7897	7908	7884	7837	7796	7712	7594	7058	6934
Produkcyjnym mobilnym	4910	4919	4890	4892	4864	4819	4752	4661	4195	4089
Produkcyjnym niemobilnym	2976	2978	3018	2992	2973	2977	2960	2933	2863	2845
Poprodukcyjnym ogółem	2640	2630	2662	2728	2771	2787	2824	2871	2881	2906
Gmina Warta – ogółem - w % ogółem ludność w wieku:										
przedprodukcyjnym	18,8	18,4	17,9	17,7	17,4	17,2	17,3	17,2	18,2	18,1
produkcyjnym	60,8	61,3	61,4	61,1	61,0	61,0	60,5	60,1	58,1	57,7
poprodukcyjnym	20,4	20,4	20,7	21,2	21,6	21,8	22,2	22,7	23,7	24,2
Warta – miasto - - w % ogółem ludność w wieku:										
przedprodukcyjnym	17,0	16,6	16,7	16,7	16,5	16,3	16,4	16,3	17,1	16,8
produkcyjnym	63,0	63,2	62,1	61,4	61,1	60,6	59,9	59,3	58,1	57,8
poprodukcyjnym	20,0	20,2	21,1	21,9	22,4	23,1	23,7	24,4	24,8	25,4
Warta – obszar wiejski - w % ogółem ludność w wieku:										
przedprodukcyjnym	19,4	19,0	18,4	18,1	17,7	17,5	17,6	17,5	18,6	18,5
produkcyjnym	60,1	60,6	61,1	61,0	61,0	61,1	60,8	60,4	58,1	57,7
poprodukcyjnym	20,5	20,5	20,5	20,9	21,3	21,4	21,6	22,2	23,3	23,8

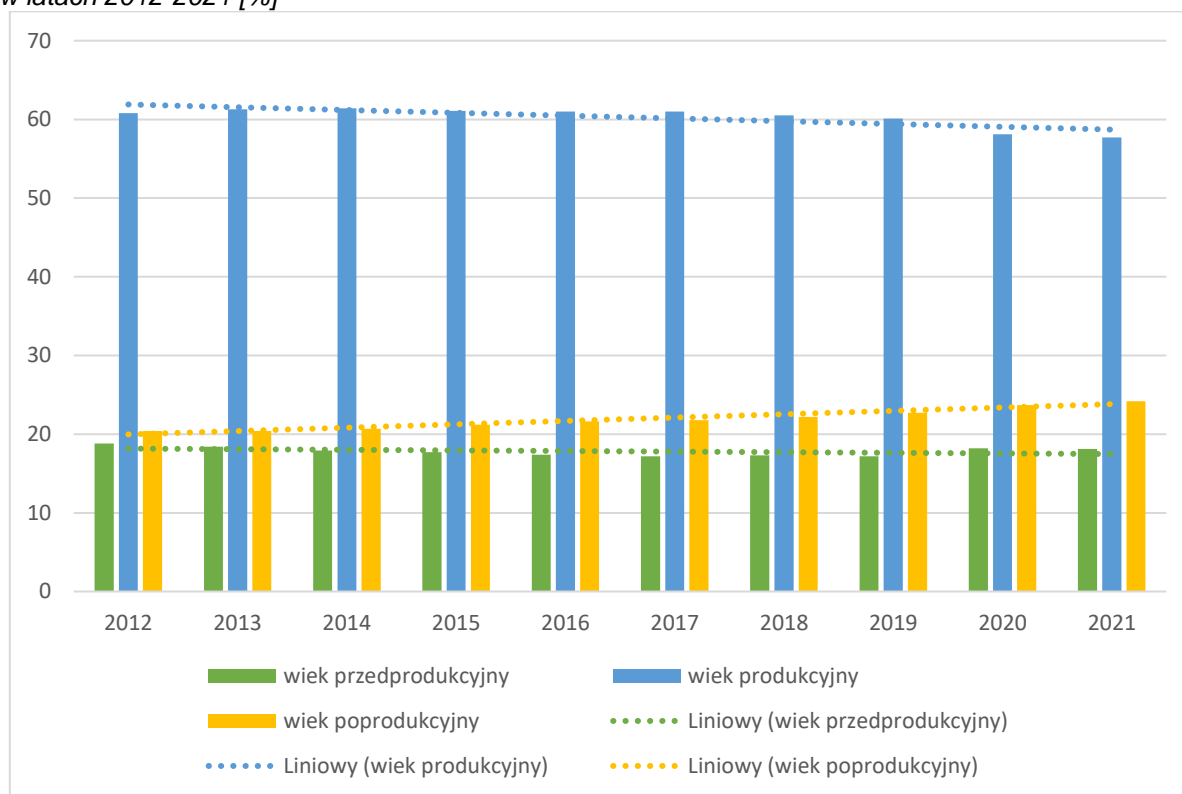
Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Z powyższych danych wynika, że w latach 2012-2021 w Gminie Warta obserwujemy:

- zmniejszenie się liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym o 260 osób;
- zmniejszenie się liczby ludności w wieku produkcyjnym o 952 osoby,
- zwiększenie się liczby ludności w wieku poprodukcyjnym o 266 osób.

W gminie dominuje zatem ludność w wieku produkcyjnym obejmując 57,7% społeczeństwa, niekorzystnym zjawiskiem jest zauważalny na przestrzeni badanych lat ciągły wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym osiągając 24,2% społeczeństwa oraz stopniowy spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym. Zmiany w strukturze wieku ludności (tendencja do zmniejszania się liczby dzieci i młodzieży) dają podstawy do twierdzenia, że proces ten będzie postępował. Problem dotyczy większości gmin województwa łódzkiego. Linie trendu na wykresie poniżej doskonale obrazują przebieg zjawiska.

Wykres 4 Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w Gminie Warta w latach 2012-2021 [%]

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W tabeli poniżej przedstawiono dane obrazujące udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem wg podziału na miasto oraz obszar wiejski gminy. Z zaprezentowanych danych wynika tendencja spadkowa udziału osób w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym oraz zwiększenie się udziału osób w wieku poprodukcyjnym w całej Gminie.

Ludność zamieszkująca gminę Warta należy do grupy społeczeństwa starzejącego się, jednak w szczególności tendencja ta widoczna jest w samym mieście Warta. Udział osób w wieku produkcyjnym w 2021 roku w stosunku do roku 2012 zmniejszył się o 5,2 pkt proc., natomiast w wieku poprodukcyjnym zwiększył się o 5,4 pkt proc.. W przypadku obszaru wiejskiego gminy było to odpowiednio 2,4 pkt proc. oraz 3,3 pkt proc.

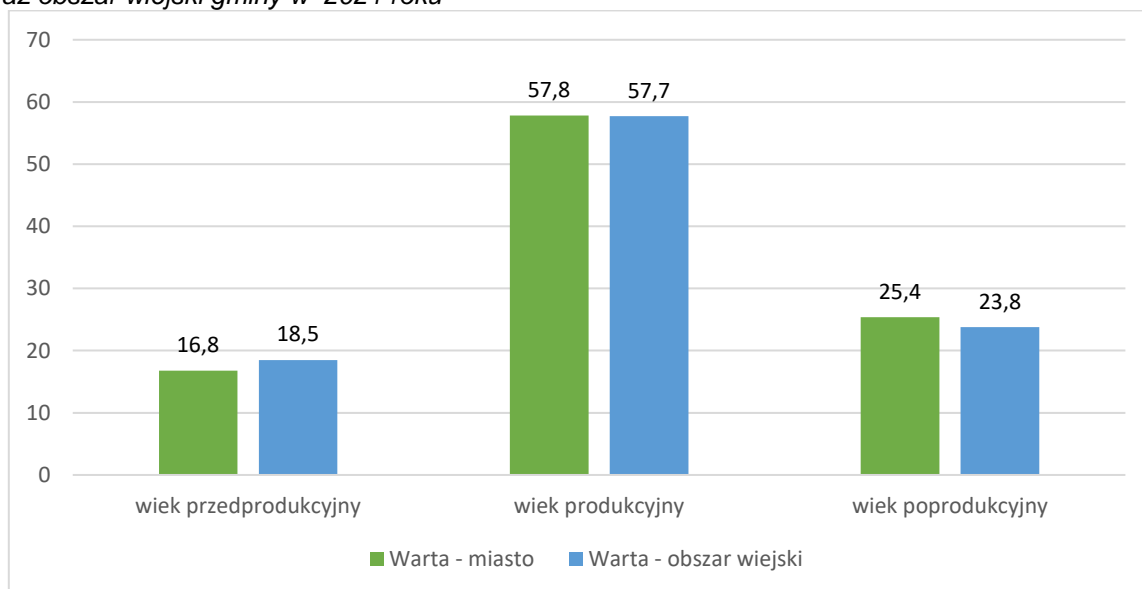
Tabela 6 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem wg podziału na miasto oraz obszar wiejski gminy w latach 2012-2021

Struktura ludności wg ekonomicznych grup wieku (stan w dniu 31XII)										
Ludność w wieku:	Lata									
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Warta – miasto - w % ogółem ludność w wieku:										
przedprodukcyjnym	17,0	16,6	16,7	16,7	16,5	16,3	16,4	16,3	17,1	16,8
produkcyjnym	63,0	63,2	62,1	61,4	61,1	60,6	59,9	59,3	58,1	57,8
poprodukcyjnym	20,0	20,2	21,1	21,9	22,4	23,1	23,7	24,4	24,8	25,4
Warta – obszar wiejski - w % ogółem ludność w wieku:										
przedprodukcyjnym	19,4	19,0	18,4	18,1	17,7	17,5	17,6	17,5	18,6	18,5
produkcyjnym	60,1	60,6	61,1	61,0	61,0	61,1	60,8	60,4	58,1	57,7
poprodukcyjnym	20,5	20,5	20,5	20,9	21,3	21,4	21,6	22,2	23,3	23,8

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Analizując 2021 rok, znamienny jest mniejszy udział ludności w wieku przedprodukcyjnym na obszarze miasta, różnica w porównaniu z obszarem wiejskim wynosi 1,7 pkt proc. Różnica w udziale ludności w wieku produkcyjnym jest niewielka i wynosi 0,1 pkt proc. na korzyść miasta, zaś w przypadku wieku poprodukcyjnego, na obszarze miasta zarejestrowano o 1,6 pkt proc. większy udział, niż na obszarze wiejskim.

Wykres 5 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem wg podziału na miasto oraz obszar wiejski gminy w 2021 roku

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

POZIOM EDUKACJI

W analizie uwzględniono również poziom nauczania, w tym celu wykorzystano wyniki uzyskane przez uczniów na egzaminie ósmoklasisty w 2021 roku. Wyniki uzyskane przez uczniów z Gminy Warta są w przypadku każdego przedmiotu (język angielski, język polski i matematyka) słabsze niż średnio w powiecie sieradzkim oraz województwie łódzkim. Największa różnica odnotowana została w przypadku języka angielskiego, zarówno w porównaniu województwo – powiat jak i województwo – powiat – gmina. W przypadku języka polskiego różnice były nieznaczne, zaś w przypadku matematyki na obszarze powiatu sieradzkiego uzyskano wyniki lepsze niż na poziomie województwa (różnica zaledwie 0,54 punktu procentowego), na obszarze Gminy wyniki były zaś ponownie niższe.

Tabela 7 Wyniki uczniów uzyskane na egzaminie ósmoklasisty w 2021 roku w Gminie Warta na tle powiatu sieradzkiego i województwa łódzkiego (średni wynik %)

	język angielski	język polski	matematyka
województwo łódzkie	65,12	58,32	48,04
powiat sieradzki	60,14	57,84	48,54
Gmina Warta	56,69	57,52	44,24

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi.

W tabeli poniżej przedstawiono wyniki uczniów w poszczególnych szkołach na obszarze Gminy Warta. Nie uwzględniono Szkoły Podstawowej im. Władysława Reymonta w Jeziorsku, ze względu na brak danych. Kolorem oznaczono wyniki niższe niż średnia dla gminy ogółem z danego przedmiotu. Najtrudniej sytuacja przedstawia się we Włyniu, a następnie w szkołach w Warcie i w Rossoszycy.

Tabela 8 Wyniki uczniów uzyskane na egzaminie ósmoklasisty w 2021 roku w Gminie Warta wg podziału na szkoły (średni wynik %)

Obszar	język angielski	język polski	matematyka
	średnia dla gminy = 55,63	średnia dla gminy = 58,06	średnia dla gminy = 46,18
Cielce	45,31	59,31	49,85
Jakubice	60,60	62,90	48,00
Włyń	44,50	50,40	26,40
Rossoszycza	63,40	55,27	42,93
Ustków	60,20	63,80	68,80
Warta	59,75	56,67	41,11

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łodzi.

POMOC SPOŁECZNA

Efektywna realizacja usług społecznych i ich sprawne funkcjonowanie wymagają dopasowania oraz dostosowania działań z wielu obszarów do rzeczywistych potrzeb mieszkańców gminy.

Beneficjentami świadczeń pomocy społecznej w 2021 r. było 269 rodzin o liczbie 722 osób, w tym 30 rodzin niepełnych i 29 rodzin emerytów.

O pomoc finansową mogą starać się osoby, które spełniają warunki określone w ustawie o pomocy społecznej: trudna sytuacja życiowa, trudna sytuacja finansowa przy czym oba warunki muszą być spełnione jednocześnie. Prawo do świadczeń z pomocy społecznej, na podstawie art. 7 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku, przysługuje osobom i rodzinom z powodu przyczyn, do których należą:

- ubóstwo,
- sieroctwo,
- bezdomność,
- bezrobocie,
- niepełnosprawność,
- długotrwała lub ciężka choroba,
- przemoc w rodzinie,
- potrzeba ochrony macierzyństwa lub wielodzietność,
- bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych,
- brak umiejętności w przystosowaniu do życia młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze,
- trudności w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy,
- trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego,
- alkoholizm lub narkomania,
- losowe i sytuacje kryzysowe,

- klęska żywiołowa lub ekologiczna.

W ciągu ostatnich lat zauważyć można systematyczny spadek liczby klientów korzystających ze wsparcia finansowego Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Warcie, jednak pomoc społeczna to nie tylko pomoc finansowa osobom kwalifikującym się do takiej pomocy zgodnie z ustawą. Pomoc społeczna to kształtowanie postaw, samodzielności, a także rozwijanie odpowiedzialności za swoje postępowanie. Brak odpowiednich wzorców do naśladowania, powielanie negatywnych schematów wyniesionych z rodzinnych domów, a także brak umiejętności rozwiązywania trudności życiowych sprawiają, że problemy w rodzinach nawarstwiają się, a to wymaga od pracowników socjalnych intensywnej pracy w kierunku ich rozwiązywania przy jednoczesnym uczestnictwie osoby wymagającej wsparcia.

Realizacja zadań postawionych przed pomocą społeczną wymaga profesjonalnego i systemowego diagnozowania problemów społecznych w skali gminy. Rola Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Warcie jest znacząca. W polityce społecznej Gminy należy dążyć do wzmocnienia i rozwoju różnego rodzaju usług świadczonych przez Ośrodek dla różnego rodzaju grup klientów (poradnictwa prawnego, psychologicznego, pedagogicznego, terapii i wyspecjalizowanej pracy socjalnej) oraz w następstwie tego do wzmocnienia postaw aktywnych klientów oraz wspieranie osób i rodzin zgłaszających się z prośbą o pomoc w rozwiązaniu problemów, a nie nastawionych tylko na uzyskanie wsparcia materialnego.

W 2021 roku 278 gospodarstw domowych z obszaru Gminy Warta korzystało ze środowiskowej pomocy społecznej.

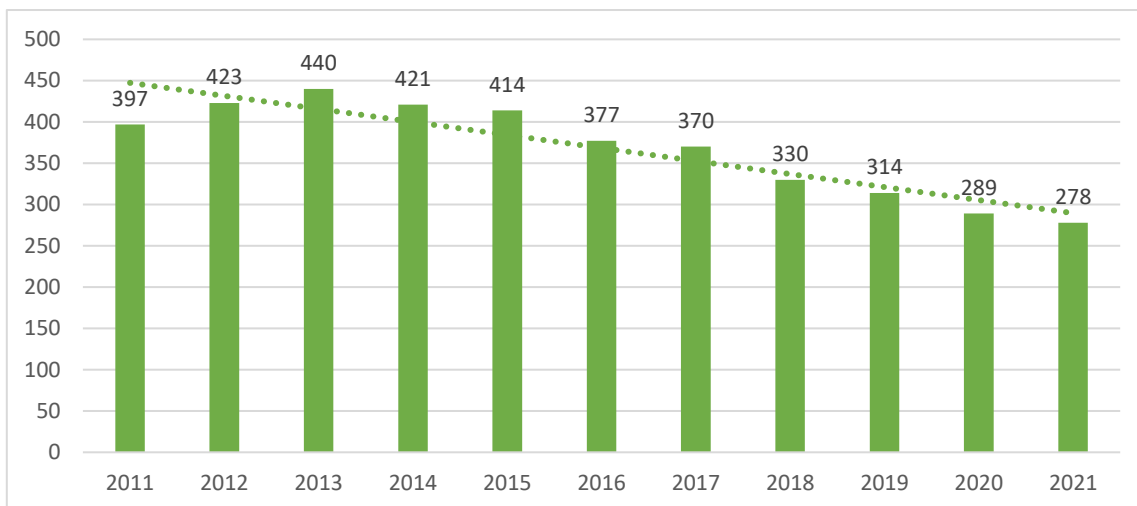
Tabela 9 Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w Gminie Warta w latach 2011-2021

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
gospodarstwa domowe ogółem	397	423	440	421	414	377	370	330	314	289	278

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Od 2014 roku zauważalny jest stały spadek liczby gospodarstw domowych korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej. W 2020 roku ich liczba była niższa w stosunku do roku 2011 o 119 gospodarstw.

Wykres 6 Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w Gminie Warta w latach 2011-2021

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W tabeli poniżej zebrano dane dotyczące liczby rodzin objętych pomocą społeczną z obszaru Gminy Warta, uwzględniając podział na obszar wiejski oraz miasto Warta, w latach 2019-2021. Dane te skonfrontowano z liczbą mieszkańców odpowiednio miasta/obszaru wiejskiego gminy.

Tabela 10 Liczba rodzin ogółem objętych pomocą społeczną oraz liczba mieszkańców w Gminie Warta w latach 2019-2021

rok	liczba rodzin objętych pomocą społeczną			liczba mieszkańców		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021
ogółem	628	502	664	12 636	12 149	12 015
Warta - miasto	245	218	268	3 242	3 094	3 021
Warta - obszar wiejski	383	284	396	9 394	9 055	8 994

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Warcie oraz GUS

Analiza wykazała, że to na obszarze miasta Warta większy udział liczby rodzin w stosunku do liczby mieszkańców korzysta z pomocy społecznej. W zależności od analizowanego roku różnica w wysokości wskaźnika jest nawet ponad dwukrotna. Świadczy to o tym, że sytuacja rodzin na obszarze miejskim gminy jest trudniejsza, niż na obszarze wiejskim.

Tabela 11 Wskaźnik liczba rodzin objętych pomocą społeczną do liczby mieszkańców

	2013	2014	2015
ogółem	4,97%	4,13%	5,53%
Warta - miasto	7,56%	7,05%	8,87%
Warta - obszar wiejski	4,08%	3,14%	4,40%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MGOPS w Warcie oraz GUS

Wśród przesłanek, z tytułu których mieszkańcy gminy najczęściej korzystają z pomocy społecznej wymienia się: ubóstwo, bezrobocie, długotrwałą lub ciężką chorobę oraz niepełnosprawność. W tabeli przedstawiono dane liczbowe obrazujące przesłanki wraz z liczbą rodzin oraz liczbą osób w tych rodzinach, których dotyczą.

Tabela 12 Liczba osób i rodzin objętych pomocą społeczną w latach 2019-2021

Rok 2019		
przesłanki do udzielenia pomocy społecznej	liczba rodzin	liczba

	ogółem	w tym w mieście	w tym na wsi	osób w rodzinach
ubóstwo	174	64	110	391
sieroctwo	0	0	0	0
bezdomność	3	2	1	3
potrzeba ochrony macierzyństwa	56	16	40	299
w tym wielodzietność	43	13	30	246
bezrobocie	172	72	100	465
niepełnosprawność	66	30	36	122
długotrwała lub ciężka choroba	78	33	45	218
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	53	19	34	193
w tym: rodziny niepełne	33	12	21	102
rodziny wielodzietne	12	5	7	66
przemoc w rodzinie	2	0	2	7
potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0
alkoholizm	22	7	15	66
narkomania	1	1	0	1
trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	0	0	0	0
trudność w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	0	0	0	0
zdarzenia losowe	1	1	0	4
sytuacja kryzysowa	0	0	0	0
klęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0
Rok 2020				
przesłanki do udzielenia pomocy społecznej	liczba rodzin			liczba osób w rodzinach
	ogółem	w tym w mieście	w tym na wsi	
ubóstwo	95	33	62	250
sieroctwo	0	0	0	0
bezdomność	2	2	0	2
potrzeba ochrony macierzyństwa	50	14	36	269
w tym wielodzietność	41	12	29	232
bezrobocie	146	71	75	384
niepełnosprawność	62	33	29	117
długotrwała lub ciężka choroba	74	29	45	208
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	44	21	23	169
w tym: rodziny niepełne	30	15	15	101
rodziny wielodzietne	12	6	6	68
przemoc w rodzinie	2	1	1	4
potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0
alkoholizm	18	9	9	31
narkomania	3	3	0	3
trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	4	2	2	4
trudność w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	1	0	1	1
zdarzenia losowe	0	0	0	0
sytuacja kryzysowa	1	0	1	2
klęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0
Rok 2021				
przesłanki do udzielenia pomocy społecznej	liczba rodzin			liczba osób

	ogółem	w tym w mieście	w tym na wsi	w rodzinach
ubóstwo	282	106	176	684
sieroctwo	0	0	0	0
bezdomność	3	3	0	3
potrzeba ochrony macierzyństwa	50	16	34	269
w tym wielodzietność	44	13	31	246
bezrobocie	129	59	70	317
niepełnosprawność	56	28	28	106
długotrwała lub ciężka choroba	74	25	49	205
bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego - ogółem	48	21	27	176
w tym: rodziny niepełne	33	14	19	106
rodziny wielodzietne	11	3	8	62
przemoc w rodzinie	1	1	0	3
potrzeba ochrony ofiar handlu ludźmi	0	0	0	0
alkoholizm	17	8	9	25
narkomania	1	1	0	1
trudności w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	0	0	0	0
trudność w integracji osób, które otrzymały status uchodźcy lub ochronę uzupełniającą	0	0	0	0
zdarzenia losowe	3	0	3	8
sytuacja kryzysowa	0	0	0	0
klęska żywiołowa lub ekologiczna	0	0	0	0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS w Warcie

Ubóstwo spowodowane jest m.in. wysokim bezrobociem, niskimi wynagrodzeniami i świadczeniami emerytalno-rentowymi, z których niejednokrotnie utrzymują się całe rodziny. Zwiększające się trudności na rynku pracy oraz utrzymująca się od wielu lat niekorzystna sytuacja finansowa gospodarstw powiązanych z rolnictwem to główne czynniki, które wpłynęły na pogorszenie się sytuacji materialnej części rodzin w Gminie Warta. Ubóstwo powoduje znaczące ujemne skutki społeczne. Zmniejsza ono popyt na towary, a przez to chłonność rynku, co działa hamująco na rozwój gospodarczy. Uniemożliwia lub znacznie utrudnia korzystanie ludzi ubogich z istniejących szans zdobycia wykształcenia i zachowania dobrego stanu zdrowia. Przyczynia się do wzrostu przestępczości. Sprzyja rozwojowi patologii społecznych, takich jak: narkomania, alkoholizm, bezdomność. Niedoskonałość systemów pomocy osobom i rodzinom ubogim może działać demoralizująco, zmniejszając motywację do zdobywania kwalifikacji zawodowych i do poszukiwania pracy

Wydłużający się stan ubóstwa powodowany bezrobociem nasila konflikty, nieporozumienia, napięcia w rodzinie i najbliższym otoczeniu. Częstym zjawiskiem jest izolacja społeczna, ograniczone zostają kontakty interpersonalne wszystkich członków rodziny bezrobotnego zarówno ze znajomymi, jak i z dalszą rodziną. Bezsilność wobec trudnych problemów życiowych, utrata poczucia bezpieczeństwa socjalnego, brak perspektyw awansu społecznego i ekonomicznego często jest przyczyną depresji i ograniczonej zdolności oceny własnego postępowania, czemu towarzyszą zachowania patologiczne, jak przemoc w rodzinie czy nadużywanie alkoholu.

Niepełnosprawność jest jednym z poważniejszych zjawisk i problemów współczesnej cywilizacji. Powszechność tego zjawiska stawia przed państwem obowiązek podejmowania działań

zapobiegających powstawaniu niepełnosprawności oraz łagodzenia jej skutków. Sytuacja osób niepełnosprawnych jest najczęściej bardzo trudna. Choroba i niepełnosprawność zwykle prowadzą do pogorszenia kondycji finansowej i sytuacji bytowej osoby niepełnosprawnej i jej rodziny. Brak możliwości pracy zarobkowej, duże koszty leczenia, rehabilitacji, bariery architektoniczne, potrzeba opieki ze strony innych osób powodują, że osoby te są klientami pomocy społecznej. Istotą działań służb społecznych jest udzielenie takiego wsparcia osobom i rodzinom osób niepełnosprawnych i długotrwale chorych, które umożliwi im samodzielną egzystencję, da szansę na zaspokojenie podstawowych potrzeb życiowych, aktywność społeczną, pełnienie właściwych ról społecznych i poprawi jakość życia. Szczególną grupą osób niepełnosprawnych bądź długotrwale chorych są osoby starsze, samotne.

Niebieska Karta

W ujawnionych przypadkach stosowania przemocy w rodzinie lub uzasadnionego podejrzenia, że w danej rodzinie dochodzi do przemocy, wdrażana i prowadzona jest procedura „Niebieskiej Karty”. Obejmuje ona ogół czynności podejmowanych przez przedstawicieli: MOPS-u, Policji, oświaty, ochrony zdrowia i organizacji pozarządowych, a wszystkie te działania koordynuje Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie.

W latach 2019-2021 liczba Niebieskich Kart na obszarze Miasta Warta wzrosła o 4 zaś na obszarze wiejskim gminy, zmniejszyła się o 1. Więcej Niebieskich Kart funkcjonowało na wsi. Biorąc jednak pod uwagę, iż mieszkańcy obszaru wiejskiego stanowią większość mieszkańców Gminy ogółem, okazuje się, że na obszarze wiejskim liczba wydanych Niebieskich Kart/mieszkańca jest niższa od liczby wydanych Niebieskich Kart/mieszkańca w Mieście Warta, co oznacza, że relatywnie więcej Niebieskich Kart funkcjonuje na obszarze Miasta Warta.

Tabela 13 Liczba założonych Niebieskich Kart w latach 2019-2021

rok	Liczba Niebieskich Kart		Liczba mieszkańców		Liczba Niebieskich Kart/mieszkańca	
	Warta - miasto	Warta - obszar wiejski	Warta - miasto	Warta - obszar wiejski	Warta - miasto	Warta - obszar wiejski
2019	15	21	3 242	9 394	0,46%	0,22%
2020	15	22	3 094	9 055	0,48%	0,24%
2021	19	20	3 021	8 994	0,63%	0,22%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Warcie oraz danych GUS

Bezrobocie

Bezrobocie stanowi jeden z najtrudniejszych problemów społeczno-gospodarczych. Rozmiar bezrobocia zależy od systemu gospodarczego i aktualnie prowadzonej polityki krajowego rynku pracy. Związane jest zwykle z poziomem nowych inwestycji i trwałym zatrudnianiem pracowników w nowopowstałych i nowoczesnych zakładach pracy sektora publicznego lub prywatnego.

Bezrobocie powoduje następujące konsekwencje psychologiczne i społeczne:⁶

1. Pogarsza kondycję psychiczną bezrobotnych, szczególnie młodych i najstarszych wiekiem, nie podejmujących pracy dłużej niż rok;
2. Powoduje zachwianie poczucia bezpieczeństwa u bezrobotnego i jego najbliższych;

⁶ Strategia rozwiązywania problemów społecznych Gminy i Miasta Warta na lata 2015-2025

3. Rodzi obawy o przyszłość bliższą i dalszą rodziny;
4. Zakłóca tożsamość osobową bezrobotnego;
5. Powoduje przekonanie, że jest się nieudacznikiem, niezdolnym do samodzielnego życia;
6. Wytwarza poczucie opuszczenia, osamotnienia, apatii, zniechęcenia do życia lub agresji;
7. Pozbawia osobę bezrobotną możliwości samopotwierdzenia się przez to, że wykonuje ona coś wartościowego i pożytecznego ;
8. Stwarza zagrożenie chorobami psychicznymi, staje się przyczyną ucieczki w alkohol, narkotyki, czy przyczyną samobójstw (formy buntu przeciwko społeczeństwu, lub rozpacz, bezradności w nowej i trudnej sytuacji),
9. Prowadzi do degradacji postaw wobec pracy, a w końcu do zaprzestania poszukiwania jej;
10. Odbiera perspektywy rozwoju osobowego;
11. Prowadzi do rezygnacji z uczestnictwa w kulturze, przyczynia się do petryfikacji struktury społecznej i coraz częściej do „dziedziczenia” bezrobocia:
12. Powoduje istnienie w rodzinach dotkniętych bezrobociem atmosfery napięcia (stresu), co wpływa na pogorszenie się warunków do uczenia się dzieci i zakłóca ich emocjonalny rozwój;
13. Prowadzi do poważnych zakłóceń wzajemnych relacji między małżonkami;
14. Zmusza rodziców do nieustannej walki o przetrwanie, napawa lękiem (...) ogranicza szanse i możliwości działania wszystkim członkom rodziny.

W tabeli poniżej przedstawiono dane dotyczące liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych w latach 2019-2021. Zarówno na obszarze województwa łódzkiego, powiatu sieradzkiego jak i Gminy Warta liczba ta wzrosła w roku 2020 w stosunku do roku 2019 oraz zmniejszyła się w 2021 roku w stosunku do roku 2020. Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w roku 2021 w stosunku do roku 2019:

- w województwie łódzkim zwiększyła się o 3,71%,
- zaś zmniejszyła się w:
- Powiecie sieradzkim o 14,47%,
  - Gminie Warta ogółem o 15,19%,
    - Mieście Warta o 12,17%,
    - Obszarze wiejskim gminy o 16,67%.

Tabela 14 Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w Gminie Warta, powiecie sieradzkim i województwie łódzkim w latach 2019-2021

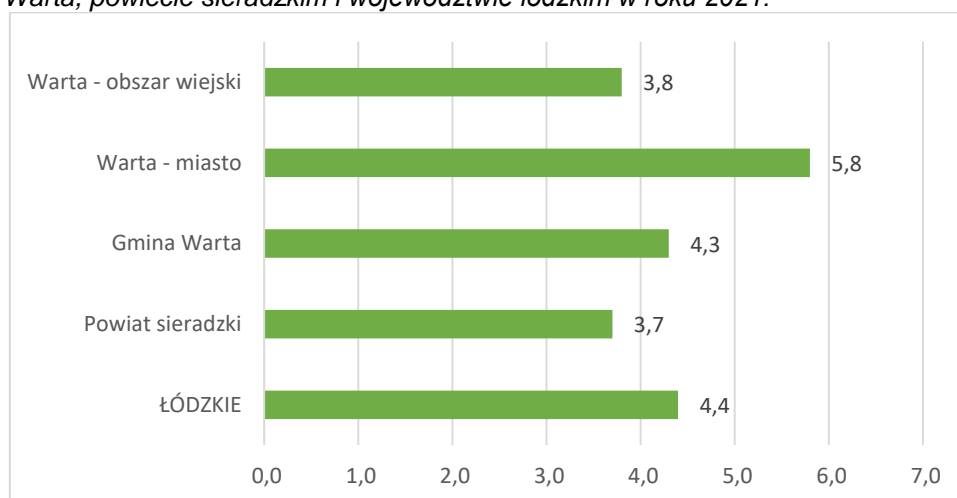
	2019	2020	2021
województwo łódzkie	58 722	67 812	60 902
Powiat sieradzki	2 888	3 160	2 470
Gmina Warta	349	379	296
Warta - miasto	115	132	101
Warta - obszar wiejski	234	247	195

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Warta (4,3%) jest wyższy niż średnia dla powiatu sieradzkiego (3,7%) oraz niższy od średniej dla

województwa łódzkiego (4,4%). W samej Gminie Warta odnotowuje się zaś wyższą wartość wskaźnika dla miasta niż dla obszaru wiejskiego, różnica wynosi 2 pkt procentowe.

Wykres 7 Udział bezrobotnych [%] zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Warta, powiecie sieradzkim i województwie łódzkim w roku 2021.

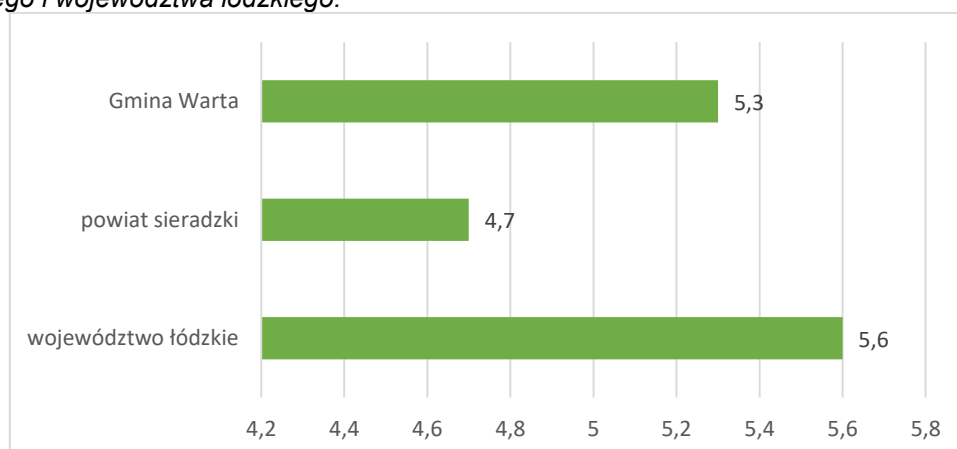

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Poziom bezrobocia w powiatach województwa łódzkiego wskazuje na znaczne zróżnicowanie regionalne tego zjawiska na całym obszarze województwa. Różnica między najwyższą i najniższą stopą bezrobocia za 2021 rok wyniosła 4,5 punktu procentowego. Powiatem o najwyższej stopie bezrobocia jest kutnowski (7,5%), wskaźnik ten wysoki jest również w powiatach pajęczańskim (7,2%) oraz tomaszowskim (7%). Najlepsza sytuacja pod tym względem występuje w powiecie rawskim (3%) oraz skierniewickim (3,5%). Kolejne wartości wskaźnika przekraczają już 4%.

W 2021 roku w Gminie Warta odnotowano wyższą szacunkową stopę bezrobocia rejestrowanego (5,3%) niż w powiecie sieradzkim (4,7%), w województwie łódzkim kształtowała się na poziomie (5,6%). Wskazuje to na mniej korzystną sytuację na rynku pracy w gminie, niż w średnio na poziomie powiatu.

Wykres 8 Szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowanego [%] w 2021 r. w Gminie Warta na tle powiatu sieradzkiego i województwa łódzkiego.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych www.polskawliczbach.pl

Poniżej przedstawiono dane obrazujące sytuację na rynku pracy w Gminie Warta. Analizę rozpoczęto od przedstawienia danych statystycznych dotyczących liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych z podziałem na płeć. Lata 2013-2019 to systematyczny spadek poziomu bezrobocia w gminie. W 2020 roku odnotowano zwiększenie się, a w roku 2021 zmniejszenie liczby zarejestrowanych osób bezrobotnych. W roku 2021 kobiety stanowiły 52,02% bezrobotnych ogółem. Do 2014 roku zarejestrowano więcej mężczyzn, zaś od roku 2015 przeważają kobiety.

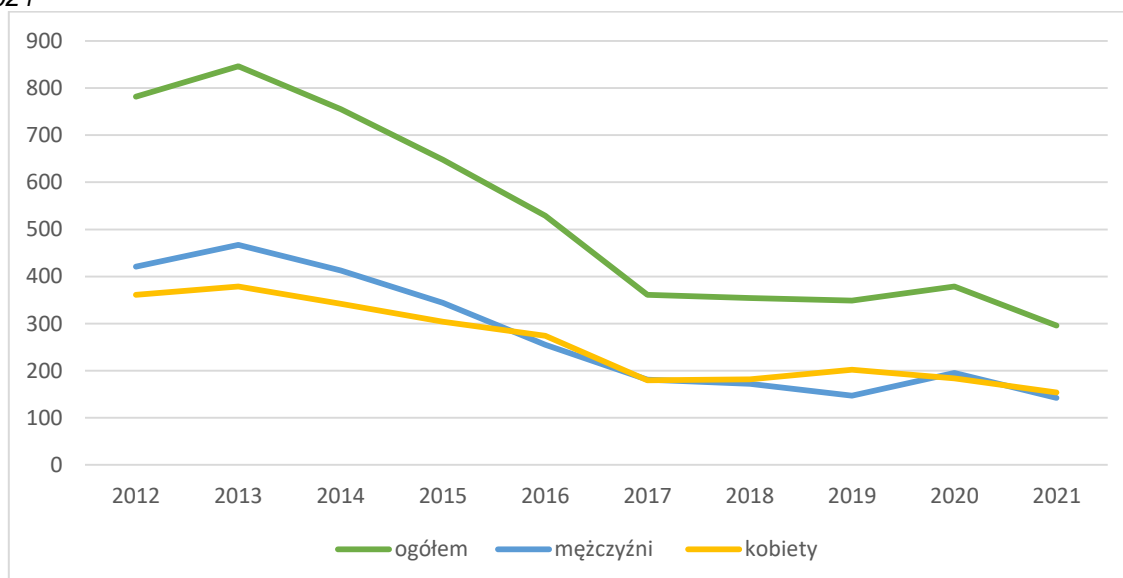
Na przestrzeni 10 lat liczba zarejestrowanych bezrobotnych w gminie zmniejszyła się o 486 osób. Zanotowano również spadek w udziale bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (5,6 pkt procentowego). W 2011 roku bezrobotni stanowili 9,9% osób w wieku produkcyjnym, a w 2021 roku już 4,3%.

Tabela 15 Bezrobotni zarejestrowani z obszaru Gminy Warta w latach 2012 – 2021

bezrobotni zarejestrowani z podziałem na płeć										
lata	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ogółem	782	846	755	648	529	361	354	349	379	296
mężczyźni	421	467	413	344	255	181	172	147	195	142
kobiety	361	379	342	304	274	180	182	202	184	154
udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym (w %)										
lata	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ogółem	9,9	10,7	9,5	8,2	6,8	4,6	4,6	4,6	5,4	4,3
mężczyźni	10,0	11,0	9,8	8,1	6,1	4,4	4,2	3,6	5,2	3,8
kobiety	9,8	10,4	9,3	8,3	7,5	4,9	5,1	5,7	5,6	4,8

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych

Wykres 9 Bezrobotni zarejestrowani z obszaru Gminy Warta z podziałem na płeć w latach 2012 – 2021

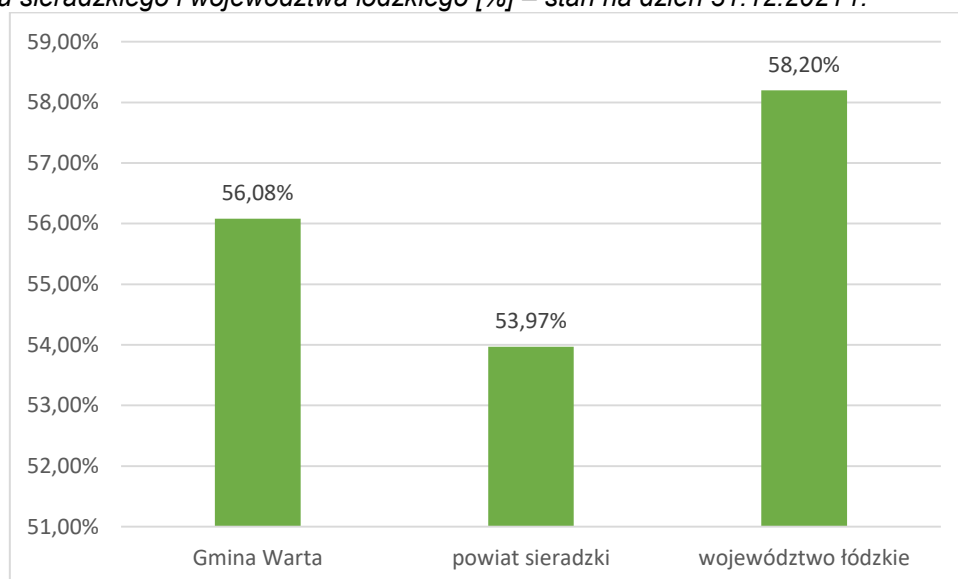
Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W 2021 roku udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Warta wyniósł 4,3% (wskaźnik dla powiatu sieradzkiego wyniósł 3,7%, zaś dla województwa łódzkiego 4,4%).

Znaczącym problemem rynku pracy w powiecie sieradzkim, również w Gminie Warta jest bezrobocie długotrwałe. W województwie łódzkim udział osób długotrwałe bezrobotnych w ogólnej

liczbie bezrobotnych w 2021 roku osiągnął poziom 58,2%, w powiecie 53,97%, natomiast w gminie wynosi średnio 56,08%.

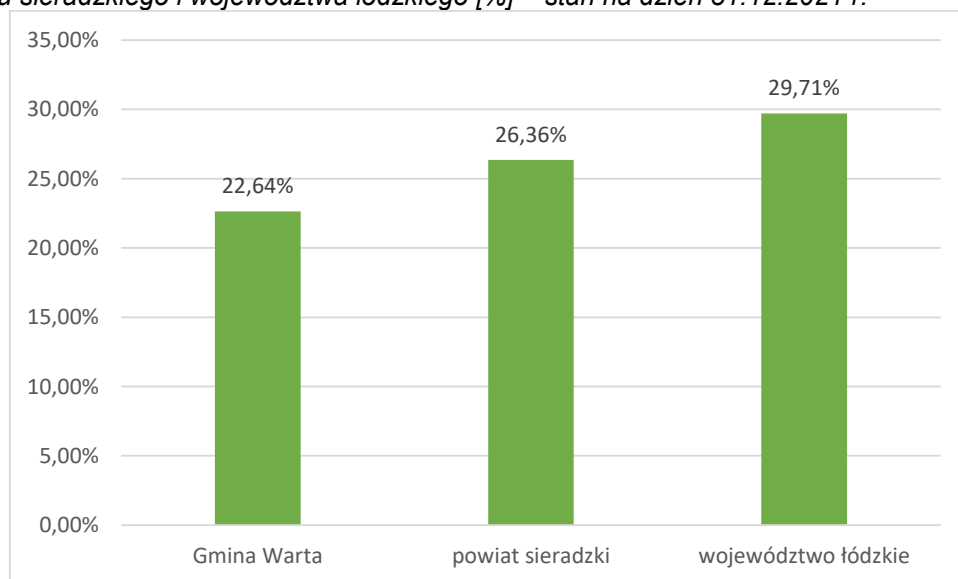
Wykres 10 Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogóle bezrobotnych w Gminie Warta w 2021 r. na tle powiatu sieradzkiego i województwa łódzkiego [%] – stan na dzień 31.12.2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS oraz Powiatowego Urzędu Pracy w Sieradzu.

Dość dużym problemem w skali zarówno gminy, powiatu jak i województwa, jest bezrobocie wśród osób, które ukończyły 50 lat, a więc - podobnie jak długotrwale bezrobotni – znajdują się w szczególnej sytuacji na rynku pracy. Wskaźnik dla województwa łódzkiego kształtuje się na poziomie 29,71%, w powiecie sieradzkim osiąga mniej bo 26,36%, zaś w Gminie Warta osiąga wartość najniższą, czyli 22,64%. Sytuacja osób bezrobotnych po 50 roku życia jest trudniejsza, ponieważ często osoby te mają niższe kwalifikacje zawodowe, nieaktualną wiedzę i mniejsze umiejętności niż osoby młodsze, dodatkowo często również mniejsza jest ich mobilność.

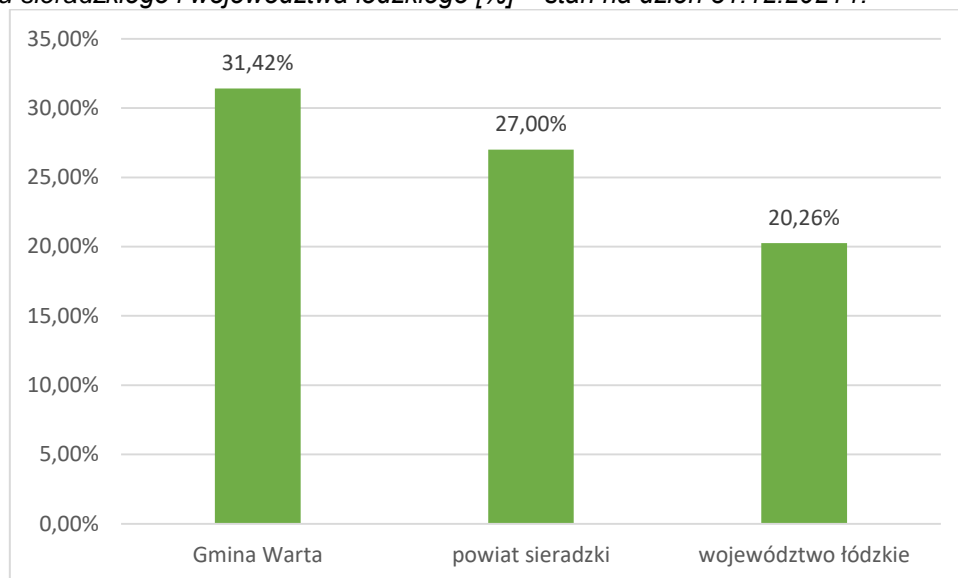
Wykres 11 Udział osób bezrobotnych po 50 r.ż. w ogóle bezrobotnych w Gminie Warta w 2021 r. na tle powiatu sieradzkiego i województwa łódzkiego [%] – stan na dzień 31.12.2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS oraz Powiatowego Urzędu Pracy w Sieradzu.

W kontekście wieku, w nieco lepszej sytuacji na rynku pracy wydają się być osoby do 30 roku życia. W gminie ich udział w ogólnej liczbie bezrobotnych w 2021 roku jest niższy niż w powiecie oraz wyższy niż w województwie. W tej kategorii na obszarze Gminy Warta zarejestrowano 20,26% osób bezrobotnych.

Wykres 12 Udział osób bezrobotnych do 30 r.ż. w ogóle bezrobotnych w Gminie Warta w 2021 r. na tle powiatu sieradzkiego i województwa łódzkiego [%] – stan na dzień 31.12.2021 r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS oraz Powiatowego Urzędu Pracy w Sieradzu.

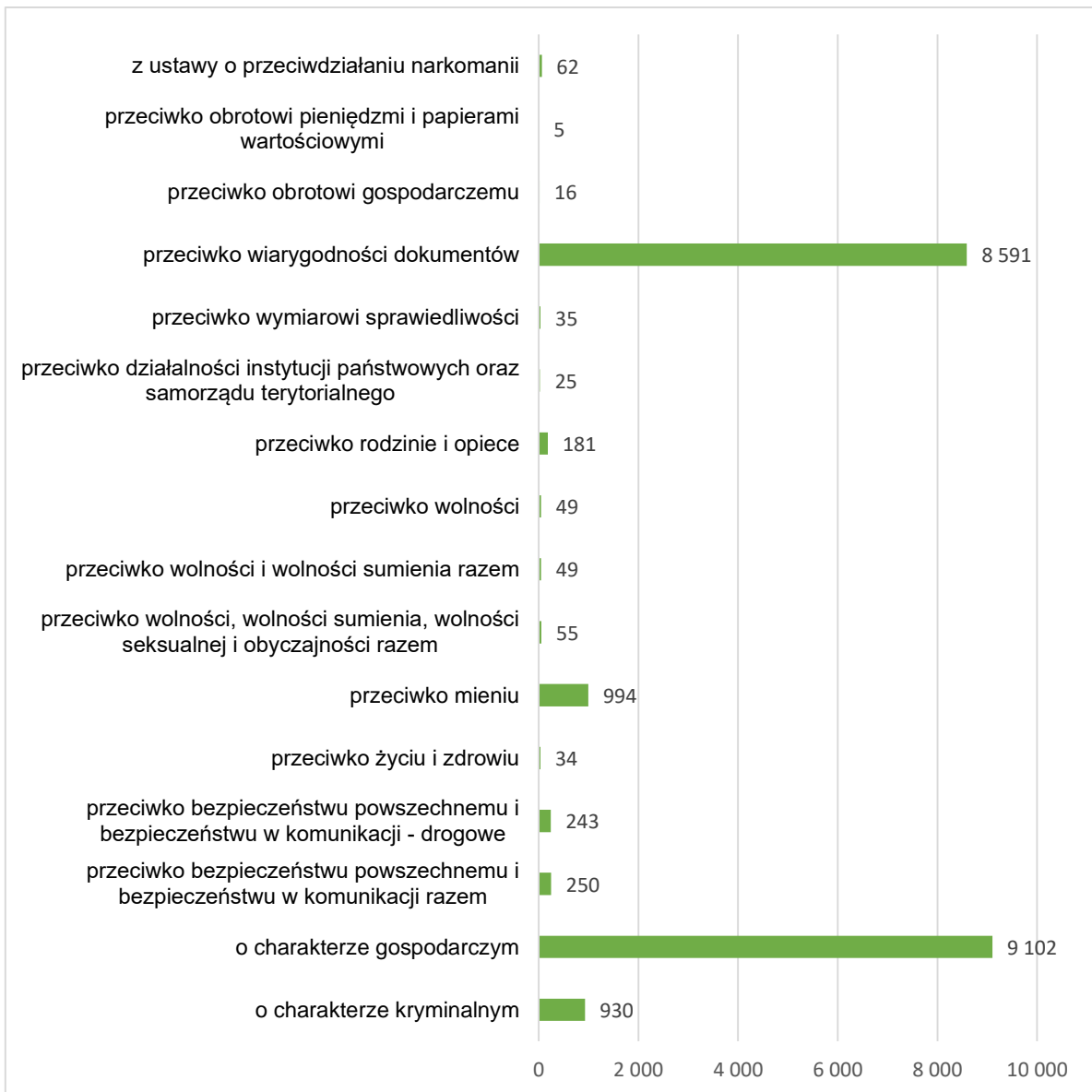
Warto nadmienić, iż bezrobocie w dużej mierze przyczynia się do wycofania wielu grup mieszkańców gminy z życia społecznego oraz do pogłębiania się wśród tych osób i rodzin braku umiejętności radzenia sobie z problemami. Skutki bezrobocia odczuwane są w rodzinach również po znalezieniu zatrudnienia. Szczególnie jest to widoczne wśród najuboższych, gdzie pojawiły się uzależnienia, konflikty, problemy wychowawcze. Zjawiska te, występujące długotrwale, prowadzą do rozpadu rodzin, a niektórzy członkowie takich rodzin zmuszeni są szukać pomocy w wyspecjalizowanych instytucjach.

BEZPIECZEŃSTWO

W 2021 roku w strukturze popełnianych na terenie powiatu sieradzkiego przestępstw dominują te o charakterze gospodarczym, przeciwko wiarygodności dokumentu, przeciwko mieniu, a następnie o charakterze kryminalnym

Wykres 13 Przestępstwa stwierdzone przez policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych w 2021 roku w powiecie sieradzkim.

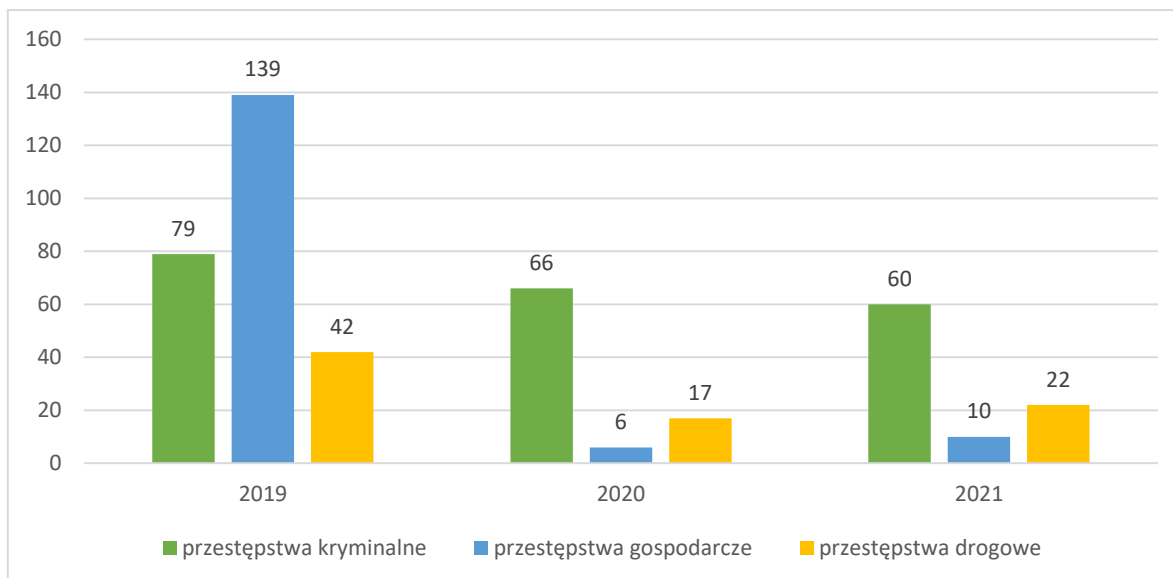

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

W 2021 roku Komisariat Policji w Warcie realizował swoje ustawowe zadania na podstawie przyjętych priorytetów Komendanta Głównego Policji i Komendanta Wojewódzkiego Policji w Łodzi na lata 2021-2023 oraz własnych przedsięwzięć. Przypisane zadania realizowano w ramach Miasta i Gminy Warta oraz Gminy Goszczanów.

Na obszarze Gminy Warta zmniejsza się liczba popełnianych przestępstw w okresie ostatnich 3 analizowanych lat. Dotyczy to przestępstw zaliczonych do kategorii: kryminalne, gospodarcze i drogowe.

Wykres 14 Liczba popełnionych przestępstw na terenie Gminy Warta w latach 2019 – 2021 wg. kategorii: kryminalne, gospodarcze, drogowe.

Źródło: Informacja o stanie bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie działania Komisariatu Policji w Warcie za 2021 rok

Informacja o stanie bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie działania Komisariatu Policji w Warcie za 2021 rok podaje, iż: „(...) stan zagrożenia kształtują przestępstwa przeciwko mieniu oraz przestępstwa drogowe. Stwierdzono jednak również wzrost liczby stwierdzonych przestępstw o charakterze gospodarczym. W ramach działania Komisariatu Policji w Warcie najbardziej zagrożonym obszarem jest rejon Gminy i Miasta Warta, gdzie kumuluje się ok. 80% ogólnej liczby odnotowanej przestępczości, w tym 62% ogólnej liczby stwierdzonych przestępstw o charakterze kryminalnym. W analizowanym okresie nie odnotowano przestępstw o charakterze rozbójniczym, ani bójek, stwierdzono i wykryto 1 pobicie, wzrost w przestępstwach gospodarczych. Stwierdzono również spadek w przestępstwach narkotykowych oraz kryminalnych.”

W 2021 roku na terenie Gminy Warta odnotowano 69 przestępstw zaistniałych w miejscach publicznych, zaś w roku 2020 było ich 65. Struktura przestępstw zaistniałych w Gminie i Mieście Warta, w rozbiciu na siedem wybranych kategorii, przedstawia się następująco:

Tabela 16 Struktura przestępstw zaistniałych w Gminie i Mieście Warta, w rozbiciu na siedem wybranych kategorii w latach 2020-2021

Kategorie przestępstw	2020	2021
Rozbój	0	0
Bójki i pobicia	0	1
Uszkodzenia ciała	0	3
Kradzieże z włamaniem	11	10
Kradzieże	12	17
Kradzieże pojazdów	2	1
Uszkodzenia mienia	3	4

Źródło: Informacja o stanie bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie działania Komisariatu Policji w Warcie za 2021 rok

W wybranych kategoriach największą liczbę przestępstw w 2021 roku dokonaną w miejscu publicznym odnotowano w kradzieży cudzej rzeczy - 17 i kradzieży z włamaniem – 10, natomiast najniższą w kategorii rozbój - 0, bójka i pobicie oraz kradzież pojazdu – 1.

Gmina i Miasto Warta jest najbardziej zagrożonym rejonem na terenie działania Komisarjatu Policji Warta. W okresie minionego roku zaistniało tu ok. 92% ogólnej liczby przestępstw popełnionych w miejscach publicznych.

Dane o liczbie dokonanych przestępstw w podziale na Miasto Warta oraz obszar wiejski gminy wskazują, iż na obszarze wiejskim zmniejszyła się ich liczba w roku 2021 w stosunku do lat 2019-2020, zaś w Mieście utrzymuje się na podobnym poziomie. W 2021 roku liczba popełnionych przestępstw na obszarze Miasta była wyższa, niż na obszarze wiejskim.

Tabela 17 Liczba dokonanych przestępstw w podziale na Miasto Warta oraz obszar wiejski gminy w latach 2019-2021

	2019	2020	2021
Warta - miasto	12	8	14
Warta - obszar wiejski	21	22	12

Źródło: Urząd Miejski w Warcie

Podstawowe bodźce determinujące przestępczość nieletnich, to przede wszystkim:

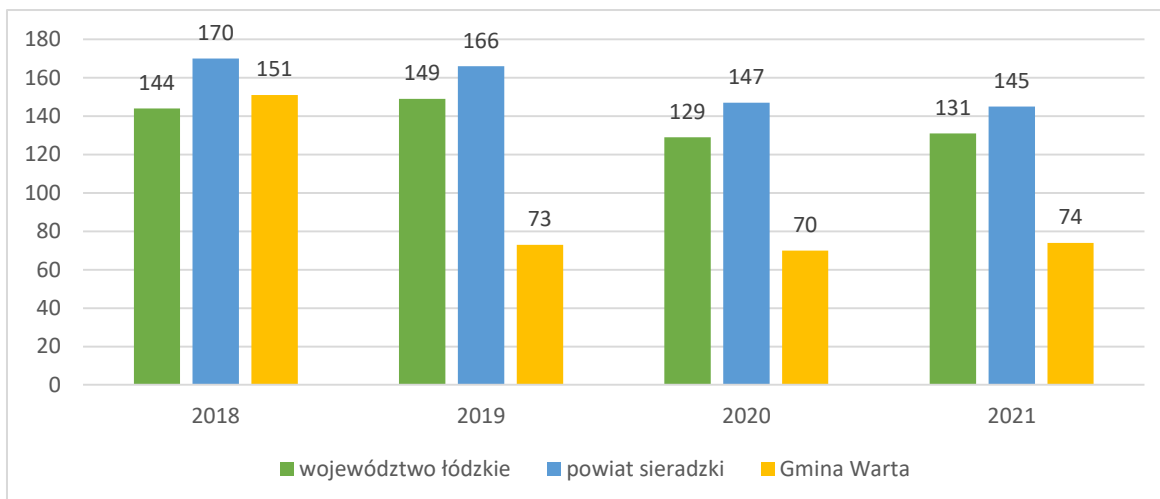
- namowa kolegów bądź dorosłych, chęć przebywania i realizowania się w grupach nieformalnych,
- nie radzenie sobie z emocjami, problemy w domu,
- poczucie bezkarności.

Wejście na drogę przestępczą nie ma na ogół charakteru przypadkowego, jest poprzedzone wcześniejszymi sygnałami. Dlatego też bardzo ważną sprawą jest profilaktyka, zapobieganie demoralizacji dzieci i młodzieży przez podejmowanie działań w początkowej fazie powstawania tego zjawiska.

UCZESTNICTWO W ŻYCIU KULTURALNYM

Jednym z elementów życia kulturalnego jest czytelnictwo, którego poziom można zmierzyć danymi dotyczącymi korzystania przez mieszkańców z oferty bibliotek publicznych. W latach 2018-2021 zarówno na poziomie województwa łódzkiego, powiatu sieradzkiego jak i Gminy Warta odnotowano zmniejszenie się liczby czytelników bibliotek publicznych na 1000 ludności, przy czym w Gminie Warta był on co roku najniższy, za wyjątkiem roku 2018. W 2021 roku wskaźnik dla gminy był niższy – w stosunku do województwa o 57, a w odniesieniu do powiatu sieradzkiego o 71 czytelników na 1000 ludności. Wskaźnik dla powiatu przewyższał wartość wskaźnika dla łódzkiego ogółem.

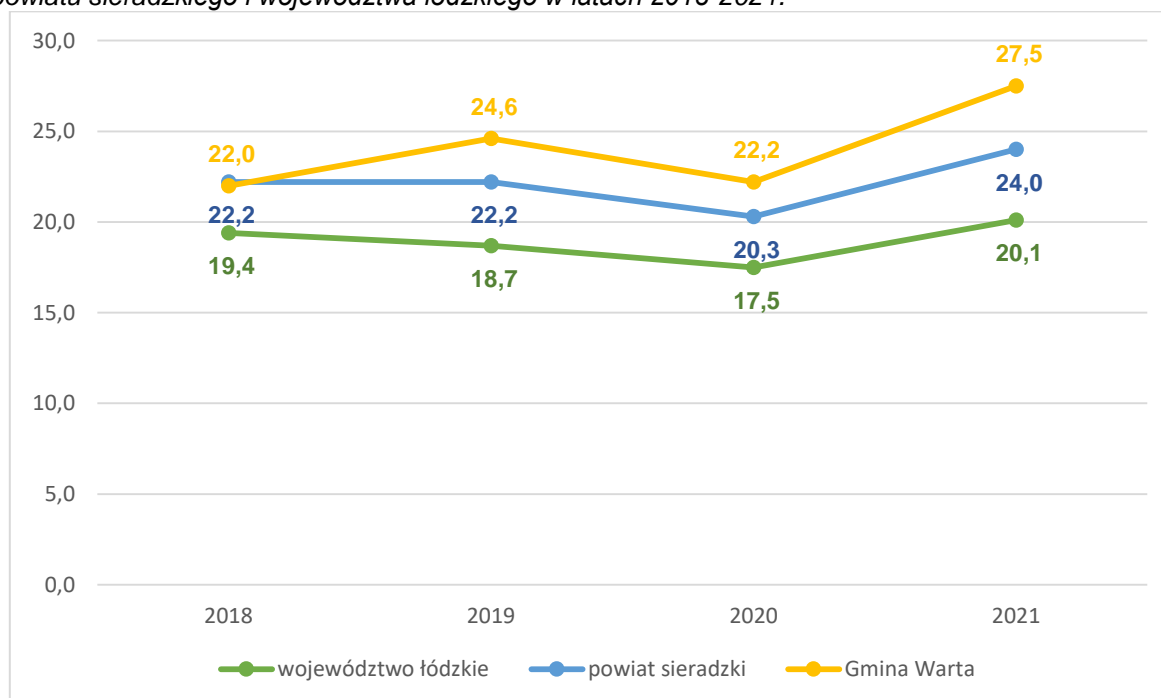
Wykres 15 Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności w Gminie Warta na tle powiatu sieradzkiego i województwa łódzkiego w latach 2018-2021.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

Liczba wypożyczeń księgozbioru przypadająca na jednego mieszkańca jest jednak wyższa w gminie niż w powiecie i województwie, w 2021 roku odpowiednio o 3,5 i 7,4 woluminu. Zależności przedstawia wykres poniżej. Co istotne, aktywność czytelników w województwie łódzkim wzrasta, widoczne jest to również na terenie powiatu oraz Gminy Warta. Pomimo zmniejszającej się w latach 2018-2021 liczby czytelników na 1000 ludności, liczba wypożyczeń księgozbioru na jednego czytelnika w Gminie Warta wzrosła w tym okresie o 5,5 woluminu.

Wykres 16 Wypożyczenia księgozbioru na jednego czytelnika w woluminach w Gminie Warta na tle powiatu sieradzkiego i województwa łódzkiego w latach 2018-2021.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

W gminie funkcjonuje Miejska i Gminna Biblioteka Publiczna WCK w Warcie, zlokalizowana w mieście Warta, która organizuje i uczestniczy w wielu imprezach kulturalno-oświatowych adresowanych do czytelników.

Niezwykle istotną rolę w życiu mieszkańców odgrywa Warckie Centrum Kultury, które organizuje wiele imprez artystycznych m. in. lokalne: Gminny Festiwal Piosenki, festiwal Zaśpiewajmy Razem, gminny konkurs plastyczny, wiele małych kameralnych poetyckich oraz jazzowych koncertów oraz duże imprezy takie jak: Dni Warty, Festiwal Kapel Podwórkowych czy Wybory Małej Miss Lata. Pomaga również w przygotowaniu Gminno-Dekanalnych Dożynek. WCK patronuje też kapeli podwórkowej "Na Nowo" oraz zespołowi ludowemu "Jezioranki" i grupie teatralnej "Cieniowaci".

Na obszarze całej gminy obserwujemy zmniejszającą się liczbę ludności, jednak na obszarze miasta Warta zauważalne jest większe nasilenie negatywnych zjawisk w porównaniu do obszaru wiejskiego gminy. Od 2016 roku w mieście odnotowuje się znacznie niższy przyrost naturalny, większą skalę migracji, w tym większy odpływ ludności z terenu miasta, niekorzystna jest również struktura wieku ludności – odnotowuje się większy odsetek osób w wieku poprodukcyjnym i niższy w wieku przedprodukcyjnym.

Za strefę zdegradowaną należy więc uznać centrum miasta Warta. To właśnie tutaj koncentrują się problemy społeczne wszelkiego typu. Potwierdza to wizja lokalna wykonana na potrzeby stworzenia dokumentu. Mieszkańcy miasta Warta częściej niż mieszkańcy obszaru wiejskiego gminy korzystają z pomocy społecznej, w większości analizowanych przesłanek.

W 2021 roku liczba popełnionych przestępstw na obszarze miasta była wyższa, niż na obszarze wiejskim gminy. Relatywnie więcej Niebieskich Kart funkcjonuje na obszarze miasta Warta.

Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w mieście jest wyższy niż na obszarze wiejskim, różnica wynosi 2 pkt procentowe.

Stwierdza się zatem, że kumulacja problemów oraz koncentracja sytuacji kryzysowych występuje na obszarze miasta Warta.

3. Sfera gospodarcza.

Analiza gospodarcza ma określić obszary gminy o niskim stopniu przedsiębiorczości oraz słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw.

Formy prowadzenia działalności gospodarczej istniejące na terenie Gminy Warta są charakterystyczne dla przedsięwzięć na niewielką skalę. Są to głównie podmioty gospodarcze zajmujące się handlem oraz naprawą pojazdów i sprzętów, budownictwem oraz działalnością usługową (stanowią ponad połowę wszystkich podmiotów gospodarczych w gminie). Działalność ta realizowana jest głównie przez podmioty niewielkie zarówno pod względem zatrudnienia, jak i kapitałowym, a rodzaje podejmowanej aktywności gospodarczej nie wymagają dużych nakładów inwestycyjnych na ich prowadzenie.

LICZBA I STRUKTURA PODMIOTÓW GOSPODARCZYCH

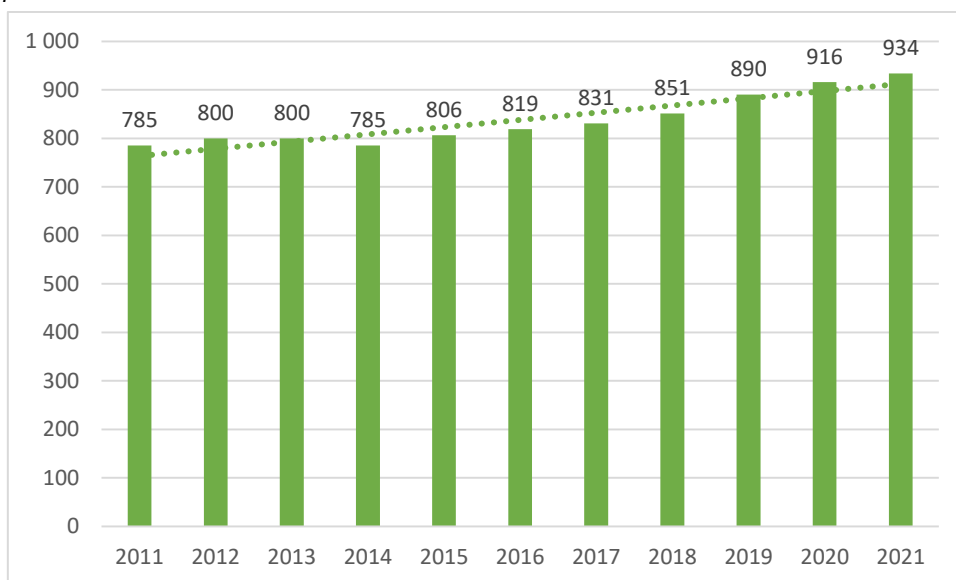
Liczba podmiotów gospodarczych funkcjonujących na obszarze Gminy Warta w latach 2011-2021 kształtowała się w sposób zróżnicowany z tendencją wzrostową. W porównaniu z 2011 rokiem, w 2021 roku na terenie gminy przybyło 49 podmiotów gospodarczych.

Tabela 18 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon w Gminie Warta w latach 2011-2021

Rok	liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w REGON
2011	785
2012	800
2013	800
2014	785
2015	806
2016	819
2017	831
2018	851
2019	890
2020	916
2021	934

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych

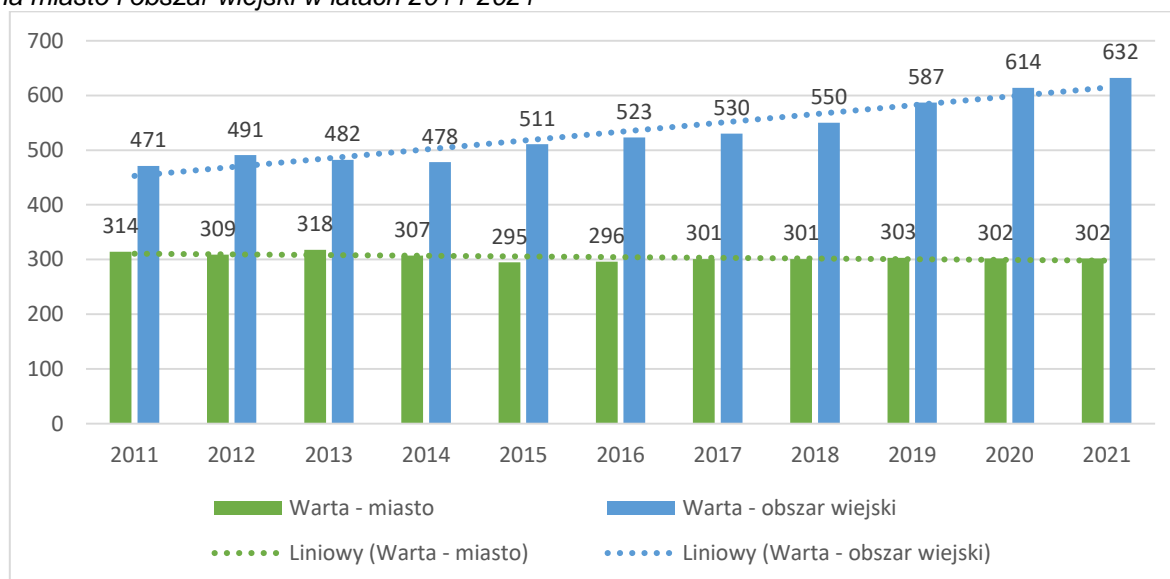
Wykres 17 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon w Gminie Warta w latach 2011-2021

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Dane dotyczące funkcjonujących podmiotów gospodarczych w podziale na miasto oraz obszar wiejski gminy wskazują, iż w latach 2011-2021 liczba przedsiębiorstw na obszarze wiejskim wzrasta, natomiast na obszarze miasta zmniejsza się. Doskonale obrazują ten proces linie trendu przedstawione na wykresie poniżej.

Wykres 18 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon w Gminie Warta wg podziału na miasto i obszar wiejski w latach 2011-2021

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

W latach 2016-2019 zmiany w liczbie podmiotów gospodarki narodowej wpisanych do rejestru REGON wg Sekcji PKD 2007 w poszczególnych sekcjach, kształtowały się raczej łagodnie. Największe zmiany w różnicy liczby podmiotów w roku 2021 w stosunku do 2016, wg. sekcji PKD 2007 to:

- Zwiększenie się liczby podmiotów w sekcji F. Budownictwo – o 66 podmiotów,
- Zmniejszenie liczby podmiotów w sekcji P. Edukacja – o 11 podmiotów.

Tabela 19 Podmioty gospodarki narodowej w Gminie Warta wpisane do rejestru Regon wg sekcji PKD 2007 (stan w dniu 31.XII)

Sekcja	2016	2017	2018	2019	2020	2021
A rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	34	34	32	32	31	31
B górnictwo i wydobywanie	3	3	3	3	3	4
C przetwórstwo przemysłowe	81	79	79	81	84	79
D wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	0	0	0	0	0
E dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	2	2	2	2	3	3
F budownictwo	106	116	128	150	158	172
G handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	210	208	210	209	217	215
H transport i gospodarka magazynowa	49	56	54	60	60	58
I działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	16	16	13	13	15	18
J informacja i komunikacja	9	8	11	13	13	12
K działalność finansowa i ubezpieczeniowa	15	16	17	19	18	17
L działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	11	12	12	12	12	12
M działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	44	44	48	47	52	53
N działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	18	15	16	17	15	18
O administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe	27	27	26	26	26	26

Sekcja	2016	2017	2018	2019	2020	2021
zabezpieczenia społeczne						
P edukacja	35	28	25	24	22	24
Q opieka zdrowotna i pomoc społeczna	60	66	78	76	74	79
R działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	20	21	18	20	20	20
S i T pozostała działalność usługowa	79	80	79	86	93	93
ogółem	819	831	851	890	916	934

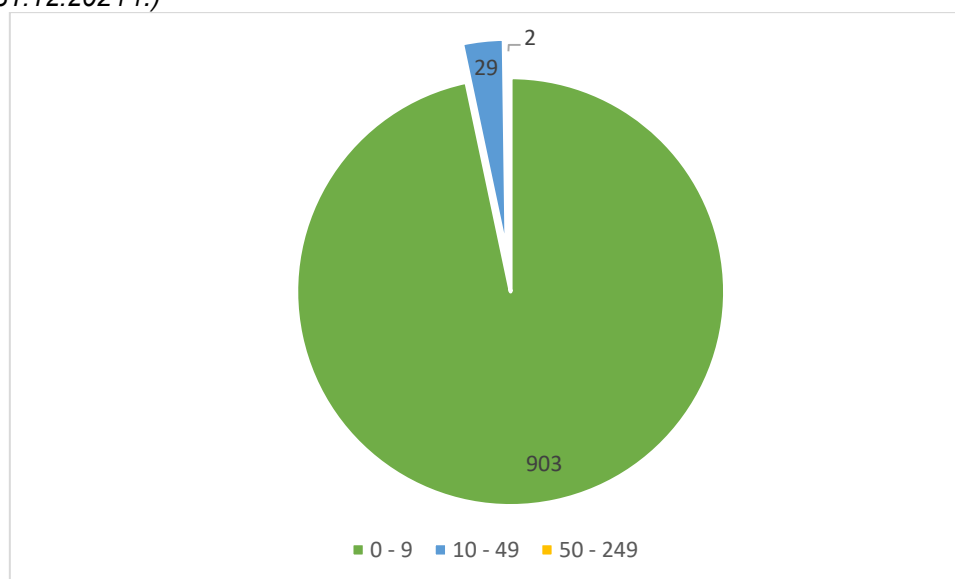
Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych

Najliczniejszy udział w całkowitym zestawieniu podmiotów gospodarczych mają podmioty zaklasyfikowane do Sekcji:

- G: Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych – 215 podmiotów (23,02% ogółu);
- F: Budownictwo – 172 podmioty (18,42% ogółu);
- S i T Pozostała działalność usługowa – 93 podmioty (9,96%).

Według klasy wielkości dominują mikroprzedsiębiorstwa (903 podmioty), niewielki jest udział małych firm (29 podmiotów) oraz średnich przedsiębiorstw (2 podmioty). W analizowanym okresie nie funkcjonowało duże przedsiębiorstwo.

Wykres 19 Rozkład podmiotów gospodarki narodowej w Gminie Warta według klasy wielkości (stan na dzień 31.12.2021 r.)

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych (opracowanie własne)

Tak jak w całym kraju, w strukturze podmiotów dominuje sektor prywatny - w 2021 roku odnotowano 907 podmiotów gospodarczych, w tym 731 osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą. Na terenie gminy działają również spółki handlowe (29 podmiotów) oraz spółki z udziałem kapitału zagranicznego (1 podmiot). Liczny udział wśród podmiotów mają działające stowarzyszenia i organizacje społeczne (66 podmiotów). W gminie działa 5 spółdzielni oraz 2 fundacje. Udział sektora prywatnego ogółem wynosi około 97%.

Sektor publiczny stanowi w przybliżeniu 3% ogółu podmiotów gospodarki narodowej i jest reprezentowany przez Urząd Miejski w Warcie, jednostki oświatowe oraz instytucje kultury.

Tabela 20 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w Gminie Warta w 2021 roku wg sektorów własnościowych

podmioty gospodarki narodowej ogółem	934
sektor publiczny - ogółem	26
sektor publiczny - państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	23
sektor publiczny - przedsiębiorstwa państwowe	0
sektor publiczny - spółki handlowe	1
sektor publiczny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	0
sektor prywatny - ogółem	907
sektor prywatny - osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	731
sektor prywatny - spółki handlowe	29
sektor prywatny - spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego	1
sektor prywatny - spółdzielnie	5
sektor prywatny - fundacje	2
sektor prywatny - stowarzyszenia i organizacje społeczne	66

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych

Na obszarze gminy w 2021 r. zarejestrowano 63 oraz wyrejestrowano 42 podmioty gospodarcze. Według podziału na miasto oraz obszar wiejski, w obydwu przypadkach większa liczba podmiotów została odnotowana na obszarze wiejskim gminy. Można zatem stwierdzić, że aktywność gospodarcza na obszarze wiejskim gminy jest większa niż w mieście, powstało tam więcej nowych podmiotów. Ostatecznie, w 2021 roku na obszarze miasta saldo liczby podmiotów wyniosło (-1), zaś na obszarze wiejskim gminy (+22).

Tabela 21 Liczba nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych wg grup sekcji PKD 2007 z obszaru Gminy Warta w 2021 r.

obszar	liczba nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych	liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych
Gmina Warta	63	42
Warta – miasto	16	17
Warta – obszar wiejski	47	25

Źródło: Główny Urząd Statystyczny, Bank Danych Lokalnych

Na rozwój przedsiębiorczości w istotny sposób ma wpływ brak dużych i silnych podmiotów gospodarczych. Należy przypuszczać, że na terenie gminy nadal będą dominować małe przedsiębiorstwa działające w sferze produkcyjnej i usługowej.

GMINA WARTA NA TLE WOJEWÓDZTWA

W porównaniu z województwem łódzkim na obszarze gminy można dostrzec mniejszą aktywność w rejestrowaniu nowych podmiotów gospodarczych. Podczas gdy na obszarze łódzkiego zarejestrowano 84 jednostki na 10 tys. ludności, w Gminie Warta zarejestrowano ich 52, natomiast w powiecie sieradzkim ogółem 71. W przypadku wyrejestrowywania podmiotów obserwujemy podobne zależności. W 2021 roku w województwie ogółem wykreślono 48 jednostek na 10 tys. ludności, na obszarze gminy 35 jednostek, a w przypadku powiatu sieradzkiego 43. Jednocześnie widoczne jest zróżnicowanie wewnątrz Gminy Warta w zakresie jednostek wykreślonych z rejestru REGON – wskaźnik dla miasta (55) jest wyższy od wskaźnika odnotowanego dla obszaru wiejskiego (28). Wskaźnik obrazujący jednostki nowo zarejestrowane jest dla obszaru miasta oraz obszaru wiejskiego gminy taki sam i wynosi 52.

Tabela 22 Nowo zarejestrowane i wykreślone z rejestru REGON podmioty na 10 tys. ludności w 2021 r. w Gminie Warta, powiecie sieradzkim i województwie łódzkim.

	jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności	jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności
Województwo łódzkie	84	48
Powiat sieradzki	71	43
Gmina Warta	52	35
Warta – miasto	52	55
Warta - obszar wiejski	52	28

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych GUS.

ROLNICTWO

Gmina Warta posiada charakter rolniczy i w najbliższej perspektywie prawdopodobnie taki on pozostanie. Warunki przyrodnicze dla produkcji rolnej są korzystne. Większość użytków rolnych ma równinno-płaską rzeźbę terenu. Występują tu korzystne warunki klimatyczne, natomiast mniej korzystne są warunki wilgotnościowe. Dominują gleby dobre i średnie (III – IV klasy bonitacyjnej), stanowiące ok. 63,5%.

Na terenie gminy użytki rolne zajmują obszar około 17 762 ha, co stanowi 69,8% powierzchni ogólnej gminy. Produkcja rolna i potencjał rolniczy gminy skupione są przede wszystkim na terenach wiejskich. W mieście rolnictwo odgrywa drugorzędną rolę. Minimalną rolę w strukturze użytkowania gruntów odgrywa sadownictwo, bowiem sady stanowią niespełna 1% całkowitej powierzchni gminy. Łąki i pastwiska zajmowały w 2020 r. łącznie 2 942 ha tj. 16,56 % użytków rolnych.⁷

Naturalne warunki przyrodnicze w gminie sprzyjają rozwojowi produkcji roślinnej.

NEGATYWNE ZJAWISKA W SFERZE GOSPODARCZEJ

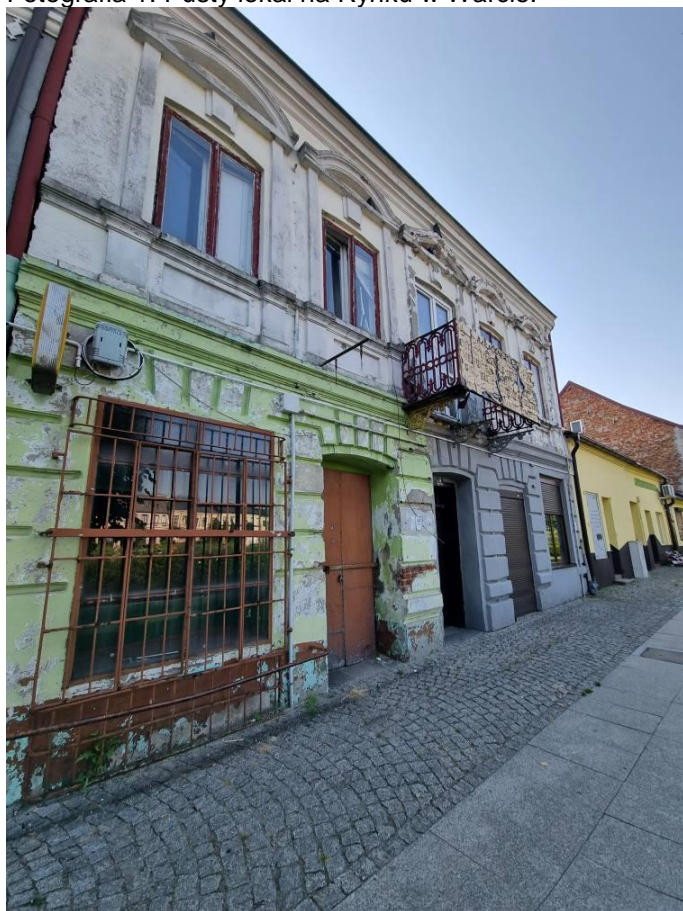
Aktywność gospodarcza w mieście Warta jest mniejsza niż na obszarze wiejskim gminy, w mieście odnotowano mniej nowo zarejestrowanych podmiotów gospodarczych. Wskaźnik reprezentujący jednostki wykreślone z rejestru REGON na 10 tys. ludności dla obszaru miasta stanowi niemalże dwukrotność wartości wskaźnika dla obszaru wiejskiego gminy.

Głównym problem Gminy Warta jest peryferyzacja. Peryferyzacja to proces, w którym małe miasta tracą na znaczeniu i zaczynają odchodzić na margines rozwoju gospodarczego i społecznego. Jest to zjawisko, które ma miejsce w wielu krajach, w tym w Polsce, gdzie małe miasta często ustępują miejsca większym aglomeracjom miejskim. Jednym z głównych powodów peryferyzacji małych miast jest przenoszenie się mieszkańców i przedsiębiorstw do większych miast, gdzie jest lepsza infrastruktura, więcej miejsc pracy i lepsze warunki życia. Małe miasta tracą w ten sposób swoją siłę nabywczą i inwestycyjną, co prowadzi do ich dalszego marginalizowania. Taka sytuacja jest widoczna w całej gminie jednak nasilenie konsekwencji takiego stanu rzeczy widać szczególnie w mieście Warta, które od lat traci dawny blask. Peryferyzacja gminy ma negatywny wpływ na społeczeństwo. Bezrobocie rośnie, a dochody mieszkańców są niższe. Dzieje się tak, ponieważ małe miasta tracą swoją siłę nabywczą i inwestycyjną, co prowadzi do braku miejsc pracy i do niższych dochodów.

⁷ Obliczenia na podstawie danych Struktury władania gruntów w województwie łódzkim (stan na dzień 1 stycznia 2020 roku)

O ile tereny wiejskie w gminie opierają swoją gospodarkę na rolnictwie, to miasto było centrum handlu i usług. Rolnictwo również przeżywa ciężki okres, jednak w gminie istnieje silna tradycja i specjalizacja w uprawach i hodowli. Umiera niestety drobny handel i punkty usługowe w samym mieście Warta i to dlatego uznano, że to ten teren należy uznać na teren zdegradowany pod względem gospodarczym. Zanik przedsiębiorczości w historycznym centrum Warty jest poważnym problemem, który ma negatywny wpływ na rozwój gospodarczy i społeczny tego obszaru. Stare dzielnice miast często zmagają się z brakiem inwestycji, niskimi dochodami mieszkańców oraz brakiem odpowiedniej infrastruktury, co utrudnia rozwój przedsiębiorczości. Taka również sytuacja występuje w mieście Warta. Wielu małym przedsiębiorstwom, szczególnie tym związanym z usługami i handlem, trudno jest przetrwać w tak trudnych warunkach. Konkurencja ze strony dużych sieci handlowych, które mają dostęp do większych środków finansowych oraz lepszej infrastruktury, jest bardzo silna. Wiele małych firm nie przetrwało konkurencji z większymi sieciami handlowymi. Brak przedsiębiorczości w centrum prowadzi do wzrostu bezrobocia i migracji mieszkańców do bardziej rozwiniętych obszarów, co negatywnie wpływa na rozwój społeczny i kulturowy tych dzielnic. Mieszkańcy Warty wyprowadzają się na tereny wiejskie gminy, gdzie znajdują lepsze warunki do życia i rozwoju. Aby zwiększyć poziom przedsiębiorczości w centrum, konieczne jest zwiększenie dostępności finansowania dla przedsiębiorców oraz rozwój infrastruktury biznesowej w tych obszarach. Równie ważne jest wsparcie ze strony państwa poprzez programy pomocowe dla małych i średnich przedsiębiorstw oraz tworzenie odpowiedniej polityki pro-przedsiębiorczej. Rewitalizacja jest etapem niezbędnym do stworzenia miejsca dobrego do życia i inwestowania. Zmiana wizerunku centrum przyczyni się do przyciągnięcia punktów usługowych i handlowych.

Fotografia 1. Pusty lokal na Rynku w Warcie.

Na historycznym Rynku w Warcie istnieje wiele punktów handlowych i usługowych, które zakończyły działalność. Coraz więcej lokali jest pustych, co najlepiej pokazuje, że przedsiębiorcy muszą zmagać się zarówno z problemami związanymi z popytem wewnętrznym jak i uwarunkowaniami zewnętrznymi. Obrazuje to złą sytuację mikro i małych przedsiębiorstw, które zazwyczaj świadczą o kondycji lokalnej gospodarki. Wsparcie tych firm jest kluczem do osiągnięcia celów rewitalizacji i sprawienia, aby teren stał się atrakcyjny pod względem społecznym. Jest to szczególnie ważne w czasie trwania kryzysu gospodarczego, z którym mamy do czynienia.

Źródło: Fotografia własna

Niezwykle ważnym elementem rozwoju są punkty usługowe. Usługi odgrywają ważną rolę w rozwoju centrów miast, ponieważ przyciągają one klientów i zwiększają ich doświadczenie zakupowe. Usługi takie jak: fryzjer, kosmetyczka, masaż czy usługi bankowe, mogą przyciągnąć klientów do centrum, co zwiększa ruch w sklepach i pozytywnie wpływa na sprzedaż. W centrum Warty istnieją drobne punkty usługowe, co jest bardzo ważnym elementem dla rozwoju przedsiębiorczości. Jednak w ostatnich miesiącach widoczne jest zmniejszanie ilości tych punktów, co stanowi zły prognostyk na przyszłość. Powodem takiego stanu rzeczy może być ogólnie pogarszająca się sytuacja gospodarcza w kraju, wysoka inflacja, wzrost cen energii. Jednak dla małych firm kluczowym elementem problemów jest wzrost obciążeń podatkowych od roku 2022. W małych firmach koszty składek zdrowotnych, emerytalnych stanowią bardzo poważne obciążenia. Dochody gospodarstw domowych należą w całej gminie Warty do niskich, dlatego wzrost cen usług jest w wielu przypadkach niemożliwy. Przedsiębiorczość więc zanika, co jest szczególnie widoczne w centrum Warty.

Fotografia 2. Punkt usługowy na Rynku w Warcie.

Źródło: Fotografia własna

Fotografia 3. Punkt handlowy w centrum Warty.

Źródło: Fotografia własna

Fotografia 4. Dyskont spożywczy w mieście Warta

Źródło: Fotografia własna

Rozwój dyskontów w Warcie ma istotny wpływ na małe sklepy, które muszą zmagać się z coraz większą konkurencją ze strony tych dużych sieci handlowych. Dyskonty oferują bowiem produkty w bardzo atrakcyjnych cenach, co przyciąga coraz więcej klientów.

Małe sklepy, zwłaszcza te zlokalizowane w mniejszych miejscowościach, tracą swoich stałych klientów na rzecz dyskontów, które oferują większy wybór produktów, w tym również świeże produkty spożywcze, a także usługi takie jak bankomaty czy paczkomaty. Małe sklepy w Warcie i w jej okolicach mają trudności z konkutowaniem z dyskontami, ponieważ nie mogą pozwolić sobie na takie same niższe ceny, jakie oferują dyskonty. Są one często zależne od dostawców związanych z nimi umowami, którzy nie mogą zaoferować tak niskich cen jak duże sieci dyskontowe. Jednak małe sklepy oferują coś, czego dyskonty nie mogą zaoferować - indywidualną obsługę, dostosowaną do potrzeb klientów oraz doradztwo i wsparcie w wyborze produktów. Tak tworzy się ciekawa, indywidualna oferta.

Aby ochronić małe sklepy przed negatywnym wpływem rozwoju dyskontów, konieczne jest uatrakcyjnianie przestrzeni miejskich w Warcie i stworzenie miejsca prestiżowego. Dlatego wsparcie samorządu lokalnego jest elementem niezbędnym do ochrony małych sklepów. Równie ważne jest wsparcie ze strony państwa poprzez programy pomocowe dla małych firm. Warto pamiętać, że małe sklepy stanowią ważny element krajobrazu gospodarczego, a ich zanik prowadzi również do degradacji przestrzeni i więzi społecznych.

Szansą na rozwój gospodarczy jest rozwój turystyki w mieście. O ile widoczny jest rozwój turystyki w Ostrowie Warkim i jego okolicach, to w kolejnych latach ważne jest wypromowanie miasta jako samoistnej atrakcji turystycznej.

Turystyka może mieć pozytywny wpływ na rozwój Warty poprzez przyciąganie turystów, co zwiększa ruch w lokalnych firmach i wpływa na wzrost gospodarczy. Dzięki turystyce, małe miasta mogą zwiększyć swoje dochody z podatków i opłat związanych z turystyką, co może być przeznaczone na

rozwój infrastruktury i usług publicznych. Turystyka może również przyciągnąć nowych mieszkańców do miasta, co zwiększa liczbę ludności i potencjał ekonomiczny. Turystyka może również stworzyć nowe miejsca pracy w branżach turystycznych, takich jak hotele, restauracje i sklepy.

Warta może również skorzystać z turystyki poprzez promowanie swoich unikalnych atrakcji i zabytków, takich jak historyczna starówka, klasztor. Poprzez zwiększanie świadomości o tych atrakcjach, miasto może przyciągnąć turystów i zwiększyć liczbę odwiedzających.

Fotografia 5. Punkt gastronomiczny w centrum Warty.

Źródło: Fotografia własna

Punkty gastronomiczne odgrywają ważną rolę w rozwoju małych miast w Polsce, ponieważ przyciągają one turystów i mieszkańców, co zwiększa ruch w lokalnych biznesach i wpływa na wzrost gospodarczy. W Warcie istnieje kilka punktów gastronomicznych, lecz w ostatnich latach kilka z nich zamknięto. Punkty gastronomiczne, takie jak restauracje, bary i kawiarnie, mogą przyciągnąć turystów do Warty poprzez oferowanie tradycyjnych potraw i specjałów regionalnych. To z kolei może zwiększyć zainteresowanie miastem i skłonić turystów do pozostania dłużej. Punkty gastronomiczne mogą również stworzyć nowe miejsca pracy w branży gastronomicznej, co jest szczególnie ważne dla małych miast, które mogą mieć ograniczone możliwości zatrudnienia. Otwarcie nowych punktów gastronomicznych może również przyciągnąć nowych mieszkańców do miasta, co zwiększa liczbę ludności i potencjał ekonomiczny. Punkty gastronomiczne mogą również przyczynić się do rozwoju kulturalnego miasta poprzez organizowanie różnych wydarzeń kulturalnych i artystycznych, takich jak koncerty, wystawy i spektakle.

Fotografia 6. Tablica informacyjna na elewacji

Źródło: Fotografia własna

Rewitalizacja miasta to proces, który ma na celu odnowienie i odświeżenie obszarów miejskich, które uległy degradacji i zaniedbaniu. Celem rewitalizacji jest poprawa jakości życia mieszkańców, przyciągnięcie inwestorów i turystów oraz zwiększenie atrakcyjności miasta jako miejsca do życia, pracy i rozrywki. W przypadku miasta Warta, rewitalizacja może mieć szczególnie ważne znaczenie dla jego rozwoju i przyszłości. W ostatnich latach realizowano drugi etap rewitalizacji miasta. Rewitalizacja miała duży wpływ na odnowę podstawowej infrastruktury dla mieszkańców. Jednak pandemia i wojna na Ukrainie spowodowały problemy w rozwoju lokalnej przedsiębiorczości. Najbliższy czas zdecyduje, ile firm przetrwa trudny czas. Rewitalizacją objęto teren centrum miasta, ponieważ to właśnie tutaj problemy gospodarcze mogą spowodować bezrobocie, zwątpienie i odpływ mieszkańców. Zachowanie i zwiększenie liczby miejsc pracy pozwoli na kontynuację rozpoczętych zmian.

Podsumowując, obszarem o największych problemach gospodarczych jest obszar centrum miasta Warta. W innych miejscowościach gminy problemy występują sporadycznie i nie są ze sobą powiązane. Poszczególne miejscowości wiejskie koncentrują się na produkcji rolnej, ewentualnie działalności powiązanej z turystyką. Strukturalne problemy z likwidacją firm występują w ścisłym centrum Warty, co pokrywa się w znacznej mierze z problemami natury społecznej i degradacji infrastrukturalnej. Teren uznawany jest za mało atrakcyjny pod względem gospodarczym, co skutkuje odpływem małych firm lub całkowitą ich likwidacją. Potwierdzają to dane statystyczne oraz przeprowadzona wizja lokalna.

4. Analiza środowiska naturalnego

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji, kolejnym kryterium oceny jest stan środowiska naturalnego.

Obszar gminy stanowi lekko falistą rozległą równinę morenową z zachowanymi piaszczystymi i piaszczysto żwirowymi wzgórzami w postaci morenowych ostańców. Rzeźba terenu jest średnio urozmaicona (niskopagórkowata). Przeważają jednak tereny równinne. Powierzchnia terenu zbudowana jest głównie z utworów czwartorzędowych zlodowacenia środkowopolskiego o zmiennej miąższości. W części spągowej występują piaski polodowcowe i żwiry, poniżej zaś zalegają pokłady glin zwałowych. Wyspowo występują osady żwirowo piaszczyste moren czołowych lodowca stadiau warciańskiego. W okolicy i w obrębie miasta Warta teren nabiera charakteru pagórkowatego, a wyraźna strefa wzgórz morenowych rozciąga się na przestrzeni kilku kilometrów na południowy zachód. Osiągają one wysokość bezwzględną 189 m n.p.m. Wyraźnym obniżeniem jest bezpośrednia dolina Warty w większości wypełniona wodami Zbiornika Jeziorsko i poza nim – osadami holocenijskimi.

SUROWCE MINERALNE

Gmina Warta jest bogata w złoża kruszywa naturalnego. Na terenie gminy jest udokumentowanych 25 złóż kruszywa – piasku i piasku ze żwirem. Kopaliny z tych złóż wykorzystywane są na potrzeby budownictwa, głównie drogowego. Znacznie mniejsze znaczenie mają złoża surowców ilastych – glin zwałowych i iłów. Istnieją dwa takie złoża - „Rożdżały” oraz „Rossoszyca”. Były one dokumentowane przed laty na potrzeby istniejących wówczas cegielni Rossoszyca i Nowe Miedze. Poniżej wymienione zostały wszystkie udokumentowane złoża surowców mineralnych na terenie gminy z podaniem ich stanu zasobów geologicznych bilansowych i przemysłowych na podstawie „Bilansu zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31 XII 2021 r.” Warszawa 2022 r.

Nazwa złoża	Stan zag. złoża	Zasoby		Wydobycie
		Geologiczne bilansowe	Przemysłowe	
PIASKI I ŻWIRY				
Bartochów	Z	19	-	-
Bartochów III	T	1 129	1 129	-
Bartochów IV - p. A	E	1 318	1 236	116
Bartochów VI	E	434	-	18
Bartochów VII	R	377	-	-
Bartochów-Zachód III	E	248	-	13
Duszniki*	Z	103	-	-
Duszniki III*	M	-	-	-
Duszniki V*	Z	1 013	-	-
Duszniki VII*	M	-	-	-
Gołuchy	Z	29	-	-
Gołuchy I	R	633	-	-
Małków II*	R	119	-	-
Małków III	Z	-	-	-
Małków V	Z	396	-	-

Nazwa złoża	Stan zag. złoża	Zasoby		Wydobycie
		Geologiczne bilansowe	Przemysłowe	
Małków VII	E	353	-	8
Małków VIII	T	1113	991	-
Małków XI	T	491	491	-
Małków XII	T	260	260	-
Małków XIII	R	739	-	-
Małków XIV*	Z	1093	-	-
Małków XIX	E	1863	1592	131
Małków XV*	E	272	-	36
Małków XVI	E	248	248	63
Małków XVII	R	455	-	-
Małków XVIII	R	921	-	-
Małków XX	R	176	-	-
Małków XXI	R	1685	-	-
Małków-Bartochów	R	4187	-	-
Miedźno	R	141	-	-
Mogilno	R	1 529	-	-
SUROWCE ILASTE CERAMIKI BUDOWLANEJ				
Rozdzały	Z	2 868	-	-
Rossoszyca	R	24	-	-

Oznaczenia stanu zagospodarowania złoża:

E – złoża eksploatowane

M – złoża skreślone z bilansu zasobów w roku sprawozdawczym

R – złoża o zasobach rozpoznanych szczegółowo (w kat. A + B + C1, a w przypadku ropy i gazu – w kat. A + B)

Z – złoża, z którego wydobywanie zostało zaniechane

T – złoża zagospodarowane, eksploatowane okresowo

GLEBY

Pod względem warunków glebowych obszar gminy dzieli się na dwa rejony, które oddziela od siebie dolina rzeki Warty. Rejon zachodni typowo rolniczy charakteryzuje się glebami brunatnymi i bielcowymi wytworzonymi z glin i pyłów. W części południowej i północnej dominują gleby wytworzone z piasków słabo gliniastych lub piasków luźnych całkowitych. Część wschodnia gminy to gleby słabe piaszczyste. W dolinie Warty na terenach zalewowych przeważają gleby hydromorficzne z korzystnymi warunkami do prowadzenia użytków zielonych. Warunki klimatyczno-glebowe warunkujące rozwój rolnictwa pozwalają, by około 70% powierzchni gminy stanowiły użytki rolne.

Wg. zestawienia gruntów dla obszarów wiejskich (wg ewidencji gruntów i budynków) na terenie gminy znajduje się:

- 32 ha II kl. bon., co stanowi 0,2% gruntów ornych;
- 4 196 ha III kl. bon., co stanowi 31,8% gruntów ornych;
- 196 ha użytków zielonych III kl. bon., co stanowi 7% ogółu tych gruntów;
- 4 713 ha IV kl. bon., co stanowi 36% gruntów ornych;
- 884 ha użytków zielonych IV kl. Bon., co stanowi 31% ogółu tych gruntów;
- 2 457 ha V kl. bon., co stanowi 19% gruntów ornych;
- 1 256 ha użytków zielonych V kl. bon., co stanowi 45% ogółu tych gruntów;
- 1 730 ha VI kl. bon., co stanowi 13% gruntów ornych;
- 472 ha użytków zielonych VI kl. bon., co stanowi 17% ogółu tych gruntów.

WODY PODZIEMNE I POWIERZCHNIOWE

Wody podziemne

Zgodnie z regionalizacją hydrogeologiczną wód podziemnych, teren gminy Warta leży w makroregionie centralnym, regionie łódzkim nr VII. Według podziału na Jednolite Części Wód Podziemnych zamieszczonego w Rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 18 października 2016 roku w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Odry (Dz.U. z 6 XII 2016 r., poz.1967) gmina Warta położona jest w regionie wodnym Warty. Większa część jej powierzchni leży w obrębie Jednolitej Części Wód Podziemnych oznaczonej kodem PLGW600082. Część zachodnia gminy od Zielęcina na północy po Kolonie Raczków na południu jest położona w obrębie Jednolitej Części Wód Podziemnych PLGW600081, natomiast część północna gminy tj. rejon Klonówka, Zasp, Ostrowa Warckiego i Maszewa przynależy do Jednolitej Części Wód Podziemnych oznaczonej kodem PLGW600071. Wg. cytowanego rozporządzenia dla wszystkich tych części wód podziemnych celem środowiskowym jest osiągnięcie dobrego stanu chemicznego wód i dobrego ich stanu ilościowego. Wszystkie wymienione części wód są monitorowane, część o kodzie PLGW600071 uznana jest za zagrożoną, czyli istnieje ryzyko nieosiągnięcia celu środowiskowego. W obrębie gminy Warta występują poziomy wodonośne związane z utworami czwartorzędu, trzeciorzędu i górnej kredy.

Północna część gminy tj. obszar na północ od linii Jeziorsko – Poddębina, obejmuje granice Głównego Zbiornika Wód Podziemnych „Turek – Konin – Koło” (GZWP 151). Jest to górnokredowy zbiornik szczelinowo porowy, w którym wodonoścem są głównie magle i wapienie. Użytkowe poziomy wodonośne zalegają na głębokości od kilkunastu do kilkudziesięciu m p.p.t. Średnia głębokość zbiornika wynosi 90 m. Dokumentacja hydrogeologiczna określająca warunki hydrogeologiczne w związku z ustanawianiem obszarów ochronnych Głównego Zbiornika Wód Podziemnych nr 151, zbiornik Turek – Konin - Koło została zatwierdzona decyzją Ministra Środowiska w dniu 27 stycznia 2014 roku, znak: DGKhg-4731-18-6990/3285/13/AW. Zasoby dyspozycyjne zbiornika zostały określone na 126 tys. m³/d.

Wody powierzchniowe

Na 504+000 km biegu rzeki Warty zlokalizowany jest zaporowy zbiornik Jeziorsko o łącznej powierzchni 42,3 km². W granicach Gminy Warta znajduje się 1404 ha powierzchni zbiornika tj. 33,2% ogólnej jego powierzchni przy maksymalnym poziomie piętrzenia (121,5 m n.p.m.). Pojemność zbiornika to ok. 202,8 mln m, szerokość od 1,8 do 3,5 km, natomiast długość 16,0 km. Zbiornik wybudowano w 1986 roku w celu regulacji przepływów rzeki i nawadniania użytków rolnych. Podstawową jego funkcją jest retencjonowanie wody. Spełnia on również funkcje rekreacyjne i energetyczne. Zapora czołowa jest wykorzystana do wytwarzania energii w elektrowni wodnej. Warta ze zbiornikiem Jeziorsko stanowi typ JCWP nieokreślony, a ponieważ jest to sztuczny zbiornik wodny, jest to równocześnie silnie zmieniona część wód. Dopływ z Emilianowa to natomiast typ abiotyczny potok nizinny lessowo-gliniasty, który ma status naturalnej części wód. Zgodnie z najnowszą dostępną

oceną ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych, ogólny stan JCWP Warta ze zbiornikiem Jeziorsko jest dobry i spełnia wymagania określone w Ramowej Dyrektywie Wodnej. Natomiast jako zagrożoną wskazano JCWP Dopływ z Emilianowa (zagrożone nieosiągnięciem dobrego stanu / potencjału do 2021 r. a najpóźniej do 2027 r.) Zgodnie z ewidencją wód, urządzeń wodnych oraz zmeliorowanych gruntów w granicach administracyjnych gminy występują:

– śródlądowe wody powierzchniowe – rzeki:

1. Jadwichna
2. Kanał Stojanowski,
3. Niniwka,
4. Struga z Bartochowa,
5. Struga z Augustynowa,
6. Swedra,
7. Pichna k. Zduńskiej Woli,
8. Warta.

– urządzenia melioracji wodnych podstawowych:

1. Wały prawostronny i lewostronny rzeki Warty, Niniwki, Strugi z Bartochowa, Pichny k. Zduńskiej Woli'
2. Kanał Mazur i Mazurek,

– urządzenia melioracji wodnych szczegółowych:

1. Rowy melioracyjne,
2. Sieć drenarska,

– obiekty retencji korytowej:

1. Kanał Mazur, Małków, przepust z piętrzeniem 1), 4+945,
2. Kanał Mazur, Bartochów, przepust z piętrzeniem 1), 6+780,
3. Kanał Mazur, Bartochów, przepust z piętrzeniem 1), 7+160,
4. Kanał Mazur, Proboszczowice, przepust z piętrzeniem 1), 4), 0+032,
5. Kanał Mazur, Proboszczowice, przepust z piętrzeniem 4), 0+580.

Wzdłuż doliny Warty występują obszary zagrożenia powodziowego. To zagrożenie ogranicza się praktycznie do międzywala. W granicach tych obszarów obowiązują ograniczenia i zakazy określone w przepisach prawnych ustawy Prawo wodne.

KLIMAT

Obszar gminy znajduje się pod wpływem klimatu umiarkowanego z pewnym wpływem klimatu kontynentalnego. Według E. Romera teren ten należy do klimatu Wielkich Dolin. Charakteryzuje go zmienność stanów pogody występująca dzięki napływowi oceanicznych mas powietrza. Długość okresu wegetacyjnego wynosi od 210 do 217 dni. Amplituda średnich temperatur rocznych na terenie gminy wynosi 20,7°C. Średnia temperatura najcieplejszego miesiąca, czyli lipca wynosi 18,2°C, a najzimniejszego stycznia -2,5°C. Czas zalegania pokrywy śnieżnej wynosi 38-60 dni. Najniższe średnie temperatury występują w miesiącach XII-III, a najwyższe średnie temperatury notowane są

w miesiącach V-VIII. Późne przymrozki występują jeszcze w drugiej połowie maja, a wczesne – w drugiej połowie października. Według danych stacji meteorologicznej w Łodzi temperatura średnia roczna wynosi 8,4°C (za lata 1996-2005) i 8,2°C (za lata 1996-2000). Wysokość opadu atmosferycznego, parowanie z powierzchni gruntu, retencja wody w glebie i jej dynamika w ciągu roku łącznie z wilgotnością powietrza, wpływają istotnie na występowanie i rozwój roślin. Średnie roczne sumy opadów wg. danych stacji meteorologicznej na Lublinku są następujące: 605 mm (za lata 1996-2005), 629 mm (za lata 1996-2000). Dane uzyskane potwierdzają tendencję spadkową sumy rocznych opadów, a co za tym idzie pogorszenie się stosunków wilgotnościowych w glebie.

Na omawianym terenie przeważają wiatry zachodnie, z tym że w zimie zauważa się napływ wiatrów północno-zachodnich. Siła wiatrów jesienią i zimą jest na ogół większa niż latem. Częstość występowania wiatrów jest największa zimą i wiosną i wtedy cechuje je podwyższona prędkość. Średnia roczna prędkość wiatru w ostatnim dziesięcioleciu wynosi około 4 m/s. Okresy ciszy najczęściej występują latem.

OBSZARY PRAWNIE CHRONIONE NA TERENIE GMINY WARTA

Obszar Natura 2000

Zbiornik Jeziorsko (kod obszaru PLB100002), obejmujący obszar 10 186,1 ha, w tym: 9 570,4 ha położone w województwie łódzkim, z czego na terenie Gminy Warta - część miejska (121,4 ha), obszar wiejski (4 345,2 ha). Zgodnie z rozporządzeniem celem wyznaczenia obszaru jest ochrona populacji dziko występujących gatunków ptaków, utrzymanie i zagospodarowanie ich naturalnych siedlisk zgodnie z wymogami ekologicznymi, przywracanie zniszczonych biotopów oraz tworzenie biotopów. Przedmiotem ochrony są gatunki ptaków wymienione w załączniku nr 2 do rozporządzenia oraz ich naturalne siedliska. Poza obszarem bezpośrednio związanym ze Zbiornikiem Jeziorsko znaczenie mają także tzw. „Ługi Glińskie”, które też zostały włączone do „Natury 2000”. Obszar ten stanowi 17,6% ogólnej powierzchni Gminy Warta.

Rezerwat przyrody

Rezerwat przyrody „Jeziorsko” utworzony został na podstawie Rozporządzenia Ministra Ochrony Środowiska Zasobów Naturalnych i Leśnictwa z dnia 23.12.1998 r. (Dz.U. nr 166 poz.1219). Za rezerwat przyrody został uznany obszar wód i nieużytków o pow. 2 350,60 ha, położony na terenie Gminy Warta oraz w Gminie Pęczniew. Celem ochrony jest zachowanie ze względów naukowych, dydaktycznych i krajobrazowych ostoi ptaków wodno-błotnych, w tym licznie występujących gatunków ptaków rzadkich i chronionych. Specyfiką zalewu są coroczne wahania poziomu wody, które sprawiają, że część zalewu raz jest wodą, a raz jest łądem. Latem i jesienią następuje proces stopniowego odsłaniania bagnistego dna – miejsca życia niezliczonych ilości zwierząt bezkręgowych, których obfitość zwabia liczne stada migrujących ptaków. Jest miejscem odpoczynku oraz gromadzenia energii do dalszych lotów. Na terenie rezerwatu można spotkać ok. 250 gatunków ptaków, w tym ok. 150 gatunków lęgowych. Występuje tu ok. 25 gatunków ptaków z Załącznika nr I tzw. Dyrektywy Ptasiej. Zidentyfikowano także trzy gatunki ptaków z Polskiej czerwonej księgi zwierząt. Rezerwat jest także ostoją wielu gatunków płazów oraz populacji bobrów europejskich.

Obszar Chronionego Krajobrazu

Nadwarciański Obszar Chronionego Krajobrazu został utworzony na podstawie Rozporządzenia Wojewody Sieradzkiego z dnia 31.07.1998 r. (Dz. Urz. Woj. Sieradzkiego Nr 20). Nadwarciański OChK obejmował łącznie 27 430 ha. W granicach Gminy Warta znajdowało 32,4% powierzchni OChK tj. głównie dolina Warty z uroczyskami leśnymi Rudniki, Księżę Młyny, lasy Leśnictwa Reduchów oraz cały zbiornik Jeziorsko wraz z rezerwatem ornitologicznym. Nadwarciański Obszar Chronionego Krajobrazu na terenie Gminy Warta wyróżnia się bogactwem flory i fauny, naturalnych zbiorowisk roślinnych, kompleksem łąk z oczkami wodnymi oraz stanowiskami roślinności szuwarowej i wodnej. Tereny te są atrakcyjne dla turystyki pieszej i rowerowej, a także posiadają dogodne warunki dla tworzenia terenów rekreacyjnych.

Na podstawie Uchwały nr XXXI/614/12 Sejmiku Województwa Łódzkiego z dnia 18 grudnia 2012 r w sprawie Nadwarciańskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu zmieniono nieznacznie przebieg granic obszaru przez co została powiększona jego łączna powierzchnia do 29 390 ha.

Pomniki przyrody

Są nimi, zgodnie z definicją ustawy o ochronie przyrody, „pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupienia, o szczególnej wartości naukowej, kulturowej, historyczno-pamiątkowej i krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, w szczególności sędziwe i okazałych rozmiarów drzewa i krzewy gatunków rodzimych lub obcych”. Na obszarze Gminy istnieje 30 pomników przyrody.

Użytki ekologiczne

Są to zwykle niewielkie powierzchniowo, lecz cenne pod względem przyrodniczym elementy ekosystemów, mające znaczenie dla zachowania unikatowych zasobów genowych i typów środowisk. Zazwyczaj są nimi śródleśne, bądź śródpolne bagna lub „oczka wodne”, porośnięte często charakterystyczną dla tych ekosystemów roślinnością. Użytki ekologiczne na terenie Gminy Warta w obrębie lasów państwowych zostały uznane Rozporządzeniem Wojewody Sieradzkiego z dnia 24.11.1998 r. (Dziennik Wojewody Sieradzkiego Nr 29 poz.174). W Nadleśnictwie Poddębice w Obrębie Sieradz wyszczególniono trzy następujące użytki ekologiczne:

- oddz. 825 h, bagno śródleśne o pow. 1,57 ha,
- oddz. 897 h bagno śródleśne o pow. 0,82 ha,
- oddz. 908 I, bagno śródleśne o pow. 1,19 ha.

Ochroną o randze użytku ekologicznego jest objęta także rzeka Mazur na odcinku 2+150 do 3+500, jako lewobrzeżny dopływ Zbiornika Jeziorsko (na podstawie Rozporządzenia Wojewody Sieradzkiego z dnia 2 marca 1995 r.) Użytek pozostaje w administracji WZMiUW w Łodzi.

LASY

Według regionalizacji fitosocjologicznej (Geobotaniczny podział Polski – Szafer 1979 r.) lasy w obrębie Gminy Warta leżą w strefie lasów mieszanych środkowoeuropejskich, w zasięgu

naturalnego występowania następujących gatunków drzew leśnych: sosna zwyczajna, świerk pospolity, brzoza brodawkowata, dąb szypułkowy i bezszypułkowy, grab zwyczajny, jesion wyniosły, klon polny, klon zwyczajny, lipa drobnolistna, olsza czarna, wiąz górski polny oraz szypułkowy. Według Regionalizacji przyrodniczo-leśnej Polski (2010), obszar zasięgu terytorialnego Nadleśnictwa Złoczew i Poddębice (w granicach Gminy Warta) usytuowany jest w:

- Krainie Wielkopolsko-Pomorskiej (III), Mezonegionie Wysoczyzny Tureckiej (34);
- Krainie Małopolskiej (VI), Mezonegionie Sieradzko-Łódzkim (1).

Jednostki te zaliczone są do strefy roślinności lasów mieszanych środkowo-europejskich. Tereny Gminy Warta znajdują się na krańcu północnego zasięgu naturalnego występowania jodły, buka i świerka. Lasy Nadleśnictwa Złoczew na terenie Gminy Warta należą do leśnictwa Sokołów i zajmują powierzchnię 166,6 ha. Największym zwartym kompleksem jest tu uroczysko Zielęcín o powierzchni w granicach gminy wynoszącej 141,46 ha.

Lasy Nadleśnictwa Poddębice w granicach Gminy Warta należą do leśnictw Kamionacz, Rożdżały i Reduchów. Ich ogólna powierzchnia wynosi 3313,09 ha.

W lasach administrowanych przez nadleśnictwa dominują siedliska boru świeżego, boru mieszanego świeżego, lasu mieszanego świeżego, lasu świeżego oraz rzadziej spotykane siedlisko boru mieszanego wilgotnego, lasu wilgotnego i lasu świeżego. Głównym gatunkiem lasotwórczym jest sosna pospolita. Drzewostany tworzą także Modrzew, Dąb szypułkowy, Brzoza brodawkowata, Olsza czarna i Jesion wyniosły.

Znacząca powierzchnia lasów na terenie gminy zaliczona jest do grupy lasów ochronnych w tym uszkodzonych oraz lasów wodochronnych.

W granicach Gminy Warta lasy niestanowiące własności Skarbu Państwa zajmują powierzchnię ok. 1920 ha. W przeważającej części są to lasy średniowiekowe (II i III kl. w.).

Odnosząc łączną powierzchnię lasów do powierzchni gminy, tzw. lesistość gminy należy określić na poziomie około 20%.

ZIELEŃ PARKOWA

Park w Małkowie

Pierwotna adaptacja naturalnego terenu na rzecz urządzonego parku nastąpiła prawdopodobnie na początku XIX w. Obecna powierzchnia parku wynosi 3 ha. Istniejący drzewostan wymaga wzmożonej pielęgnacji w celu zachowania jego ciągłości. Park jest wpisany do rejestru zabytków i obecnie stanowi własność prywatną. Najstarszymi egzemplarzami są dęby, w tym będące pomnikami przyrody. Park jest wpisany do rejestru zabytków i stanowi element zespołu pałacowo-parkowego.

Park w Rożdżalach

Park o powierzchni 3,17 ha powstał w drugiej połowie XIX w i jest otoczeniem Domu Pomocy Społecznej. Na terenie parku rosną dwa dęby szypułkowe będące pomnikami przyrody. Jest parkiem wpisany do rejestru zabytków i stanowi element zespołu dworskiego.

Park w Ustkowie

Drzewostan parku zajmuje powierzchnie 1,7 ha i jest otoczeniem opuszczonego dworu pochodzącego z końca XIX w. Do tej pory istnieje dosyć czytelny układ przestrzenny starodrzewu. Obiekt wpisany jest do gminnej i wojewódzkiej ewidencji zabytków w ramach zespołu dworskiego i stanowi własność komunalną gminy.

Park w Kamionaczu

Ewidencyjna powierzchnia parku wynosi 4,85 ha, w tym 0,25 ha zajmuje otwarte lustro wody. Park został poddany gruntownej modernizacji i pielęgnacji. Przebudowano drzewostan eliminując z jego składu znaczne ilości robinii. Poza istniejącymi już pomnikami przyrody na taką ochronę zasługuje pozostałość alei lipowej. Park stanowi własność prywatną. Jest obszarem wpisanym do gminnej i wojewódzkiej ewidencji zabytków.

Park w Cielcach

Obiekt pochodzi z początku XIX w. Obejmuje powierzchnie 10,28 ha, w tym zbiornik wodny zajmuje 5 ha. Drzewostan należy uznać za zdegradowany, a skład gatunkowy silnie przekształcony. Park nadal stanowi cenny element dendrologiczny i jest wpisany do wojewódzkiej ewidencji zabytków. Stanowi własność prywatną. Jest obszarem wpisanym do gminnej i wojewódzkiej ewidencji zabytków w ramach zespołu dworskiego.

Park w Warcie

W skład obiektu wchodzi ogród klasztorny OO Bernardynów oraz ogród szpitalny należący do Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Warcie. Łączna powierzchnia obiektu wynosi 6,9 ha. Park był wielokrotnie przekształcany. Najcenniejsze znaczenie dendrologiczne posiadają dęby Błogosławionego Rafała, rosnące w bezpośrednim sąsiedztwie klasztoru. Cztery z nich to pomniki przyrody. Poza tym drzewostan liczy ok. od 50 do 70 lat i jest złożony głównie z lipy drobnolistnej, robinii, klonów i topoli. Obiekt wpisany jest do gminnej i wojewódzkiej ewidencji zabytków.

Park w Mikołajewicach

Obiekt zajmuje powierzchnię 2,7 ha jest najbardziej przekształconym elementem dendrologicznym na terenie gminy. Pierwotna kompozycja parku została całkowicie zatarta. Obiekt wpisany jest do gminnej i wojewódzkiej ewidencji zabytków w ramach zespołu dworskiego i stanowi własność prywatną.

W wykazie brakuje

ZAGROŻENIA ŚRODOWISKA

a) transgraniczne źródła zanieczyszczenia powietrza

Na jakość powietrza w Gminie Warta pewien wpływ może mieć transport transgraniczny zanieczyszczeń gazowych, zwłaszcza z emitorów konińskich. W granicach samej gminy nie ma żadnych źródeł zanieczyszczeń, które mogłyby stanowić o negatywnym transgranicznym oddziaływaniu na gminy sąsiednie.

b) emisja przemysłowa

W Gminie Warta nie ma przemysłu ciężkiego i większych przemysłowych źródeł zanieczyszczenia powietrza. Lokalne zakłady o charakterze produkcyjno-usługowym stanowiące potencjalne emitory zanieczyszczeń przemysłowych są niewielkie i nie przewiduje się zmiany skali ich oddziaływania na powietrze.

c) emisja niska

Do źródeł emisji niskiej należy zaliczyć przede wszystkim indywidualne posesje, w których występuje ogrzewanie węglem, ciepłownie miałowo-węglowe, a także mniejsze zakłady produkcyjne, punkty usługowe i handlowe. Źródeł tych nie monitoruje się i nie jest znana dokładna ilość zanieczyszczeń dostających się do atmosfery. Należy zakładać, że zapotrzebowanie na energię cieplną budynków mieszkalnych będzie sukcesywnie obniżane, za sprawą termoizolacji budynków, podłączania do miejskiej sieci ciepłowniczej i wymiany źródeł ciepła oraz instalacji c.o. na nowoczesne i wysokosprawne.

d) hałas

W Gminie Warta nie ma stałych punktów pomiarów manualnych hałasu. Głównymi czynnikami mającymi wpływ na poziom hałasu komunikacyjnego są: natężenie ruchu i udział transportu ciężkiego w strumieniu wszystkich pojazdów, stan techniczny pojazdów, rodzaj nawierzchni dróg oraz organizacja ruchu drogowego. Należy założyć, że hałas komunikacyjny występuje w największym nasileniu wzdłuż drogi krajowej Nr 83, gdzie najdotkliwiej jest odczuwany w Mieście Warta oraz wzdłuż dróg wojewódzkich. Te ostatnie, z uwagi na przebieg przez tereny rozproszonego osadnictwa wiejskiego, nie są źródłem odczuwalnych uciążliwości akustycznych.

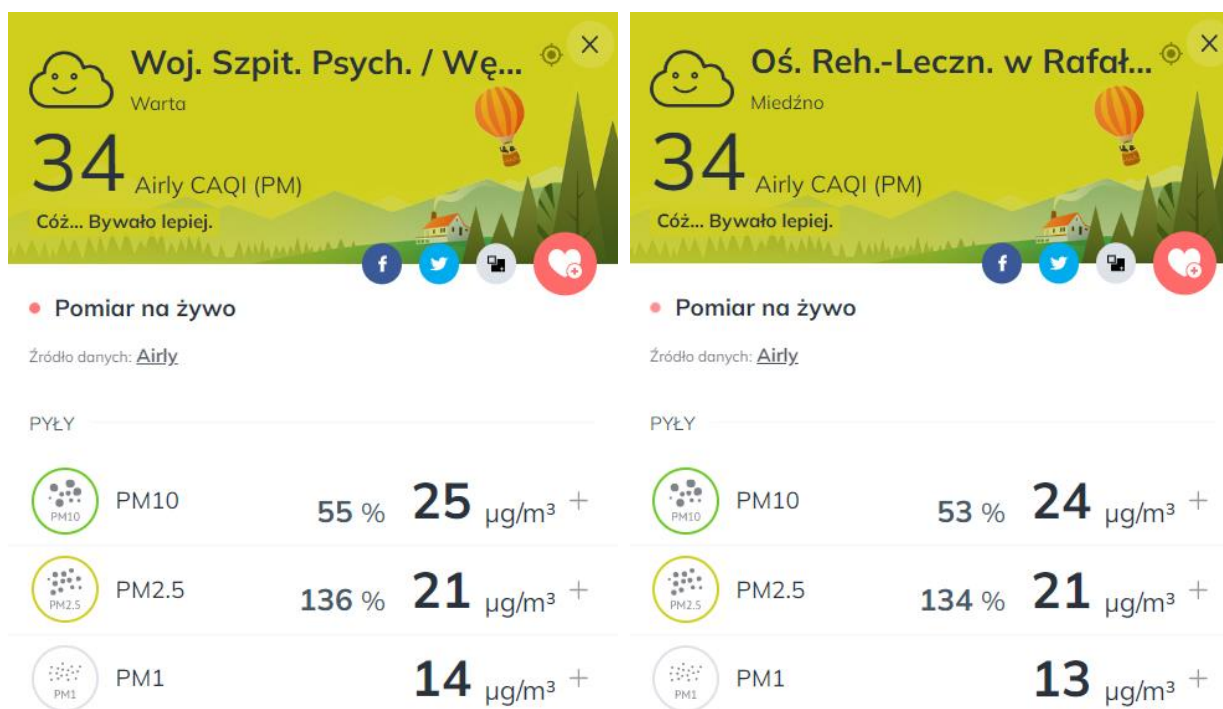
e) promieniowanie elektromagnetyczne

Jest ono związane z funkcjonowaniem stacji bazowych telefonii komórkowej zlokalizowanych w Warcie i w Rossoszycy. Uciążliwość elektromagnetyczna tych obiektów, podobnie jak w całym kraju, nie została dokładnie zbadana.

Zanieczyszczenie powietrza

Problem z jakością powietrza wstępuje w całej gminie, w miejscowościach o gęstej zabudowie. Stan jakości powietrza można ocenić jedynie poprzez obserwację. Jeden miernik jakości powietrza zlokalizowany jest przy Wojewódzkim Szpitalu Psychiatrycznym w Warcie, a drugi przy Ośrodku Rehabilitacyjno-Lecznicznym w Rafałówce. Oto odczyty mierników w dniu 16.01.2023 o godzinie 20:30.

Rysunek 1 Odczyty mierników jakości powietrza w dniu 16.01.2023 r. o godzinie 20:30

Źródło: Airly.pl

W obydwu lokalizacjach nastąpiło przekroczenie norm występowania pyłów PM10 i pyłów PM2,5. Wyższe odczyty zarejestrowano dla miernika w mieście Warta. Obserwacje prowadzone tego dnia wskazywały, iż to w mieście Warta przekroczenia występowały częściej i były wyższe.

Głównym problemem gminy jest zanieczyszczenie powietrza w miejscowościach o ścisłej zabudowie. Szczególnie duży problem występuje w samym mieście Warta, gdzie obiekty w dalszym ciągu zasilane są indywidualnymi piecami. Największa emisja substancji szkodliwych pochodzi z procesu indywidualnego ogrzewania budynków mieszkalnych, ale również obiektów użyteczności publicznej. Skala problemu wzrasta w okresie jesienno-zimowym, kiedy temperatura powietrza maleje, a tym samym wzrasta zapotrzebowanie na ogrzewanie pomieszczeń. Sytuacja kształtuje się bardziej niekorzystnie w miejscach o skoncentrowanej zabudowie, gdzie panują złe warunki przewietrzania. Takim obszarem jest ścisła zabudowa w historycznym centrum Warty. Przy sprzyjających warunkach atmosferycznych średnia i wyższa zabudowa o zwartym charakterze sprzyja tworzeniu się sytuacji smogowych. Szczególnie istotnym czynnikiem rozpraszającym jest wiatr, który przy tego typu zabudowie ma ograniczone możliwości przewietrzania. Znacznym problemem są również osiedla domów jednorodzinnych o gęstej zabudowie. Dla celów grzewczych wykorzystywane są głównie paliwa stałe, generujące znaczne ładunki zanieczyszczeń, a skupienie wielu domów w jednym miejscu dodatkowo wzmacnia efekt.

W gospodarstwach domowych źródłem ciepła jest przeważnie piec węglowy. W starszych obiektach piece te są często nieefektywne. Za opał służy węgiel lub miął węglowy, które są niskiej jakości i w wyniku procesu spalania uwalniane są znaczne ilości zanieczyszczeń. Należy w tym miejscu zauważyć, że występuje też problem nielegalnego spalania odpadów powstających na co dzień

w gospodarstwach domowych. Spalane są opakowania plastikowe, kartony np. po mleku, butelki PET, ale również inne odpady, które wytwarzają podczas spalania ciepło. Ponieważ piece używane w domostwach nie są przystosowane do spalania takich odpadów, tzn. spalanie zachodzi w zbyt niskiej temperaturze, a instalacje nie posiadają odpowiednich filtrów, podczas procesu uwalniane są do powietrza substancje toksyczne i rakotwórcze (dioksyny oraz furany), które niosą zagrożenie zarówno dla członków gospodarstwa domowego, w którym są spalane, jak i dla mieszkańców budynków sąsiednich. Szczególną uwagę należy również zwrócić na fakt ilości spalanego paliwa w odniesieniu do panujących warunków atmosferycznych. Bardzo często spalane jest więcej opału niż to wynika z rzeczywistych potrzeb. Po pierwsze ze względu na jakość opału, po drugie ze względu na znaczne straty ciepła ponoszone na skutek złego stanu technicznego budynku. Budynki są niewystarczająco izolowane termicznie.

W przypadku obiektów starszych przepisy budowlane stosowane w latach ich powstania stawiały niewielkie wymagania dotyczące ochrony cieplnej budynków, nie były one również zawsze przestrzegane. Z tego względu ściany zewnętrzne, stropy najwyższej kondygnacji (pod poddaszem), stropodachy, przepuszczają znacznie więcej ciepła, niż regulują to obecne wymagania. Źródłem nadmiernych strat są również niskiej jakości i bardzo nieszczelne okna oraz drzwi. Efektywność energetyczna budynków szczególnie w gospodarstwach prywatnych jest zatem stosunkowo niska.

Problemem jest też wpływ transportu na powietrze. Najpopularniejszymi środkami transportu w Gminie Warta są środki indywidualne (samochody), funkcję uzupełniającą pełni zaś komunikacja zbiorowa. Przez obszar gminy miejsko-wiejskiej Warta, południkowo przebiega droga krajowa Nr 83 relacji Turek – Sieradz, równoleżnikowo droga wojewódzka Nr 710 relacji Błaszki – Łódź, droga wojewódzka Nr 479 relacji Dąbrówka – Sieradz oraz sieć dróg powiatowych i gminnych.

Zwiększanie się odległości pomiędzy miejscem zamieszkania a miejscem pracy wraz z równoczesnym wzrostem dostępności samochodów powoduje wzrost potrzeb transportowych, którym komunikacja zbiorowa nie zawsze jest w stanie sprostać. Wzrost liczby samochodów, a co z tym związane częstsze migracje ludności, zły stan nawierzchni oraz powstawanie nowych odcinków dróg wiąże się ze wzrostem emisji, w szczególności tlenków azotu, ale również z pyłem pochodzącym ze ścierania: okładzin hamulcowych, opon oraz nawierzchni jezdni. Dodatkowy problem stanowi emisja pyłu pochodzącego z zabrudzenia jezdni. Stężenia pochodzące od tego typu emisji zależą od typu nawierzchni jezdni, ilości pojazdów, ich wagi oraz opadu deszczu. W grupie zanieczyszczeń generowanych przez transport drogowy znajdują się głównie tlenek węgla, związki azotu, siarki oraz węglowodory i pyły. Emisja ta wzrasta wraz z natężeniem ruchu pojazdów. Największa ilość zanieczyszczeń koncentruje się przy największych ciągach drogowych, w miejscach gdzie występuje największy ruch pojazdów oraz w miastach, w miejscach koncentracji wielu niewielkich ulic, gdzie ze względu na otaczającą zabudowę możliwości przewietrzania są znacznie ograniczone. Największe zagrożenie dla organizmu ludzkiego występuje w niewielkiej odległości od dróg szybkiego ruchu, wraz ze wzrostem odległości, zagrożenie maleje. Należy sobie jednak zadać pytanie, jakiego rodzaju jest to zagrożenie. Otóż wśród konsekwencji wynikających z narażenia organizmu na tego rodzaju zanieczyszczenia powietrza wymienia się: pogorszenie funkcji płuc u dzieci, powodowanie i

zaostczenie astmy oraz reakcji alergicznych, choroby nowotworowe, w tym w szczególności rak płuc oraz choroby krążeniowo-oddechowe. Zanieczyszczenia komunikacyjne wpływają również na powstawanie smogu oraz zakwaszenie środowiska, sprzyjają stopniowej degradacji gleb i szaty roślinnej. Stanowią zatem zagrożenie dla całego środowiska przyrodniczego oraz organizmów zamieszkujących te obszary.

Zmniejszenie generowanych zanieczyszczeń może nastąpić w wyniku ograniczenia przejazdów, zmiany środka transportu na bardziej ekologiczny. Ograniczenie ilości przejazdów jest niemożliwe, wręcz przeciwnie – w wyniku zachodzących zmian społeczno-gospodarczych będzie narastać, również w wyniku oczekiwanej przez Gminę rozwoju funkcji turystycznej. W kwestii zmiany środka transportu na bardziej ekologiczny Gmina ma możliwość promowania i zachęcania do rezygnacji z transportu indywidualnego na rzecz korzystania z komunikacji zbiorowej oraz rowerów. Na obszarze Gminy Warta zbiorowa komunikacja samochodowa prowadzona jest w szczególności poprzez Państwową Komunikację Samochodową (PKS) z dworcem i bazą w Sieradzu. Warta ma bezpośrednie połączenie autobusowe z: Błaszakami, Dobrą, Łodzią, Poddębicami, Sieradzem i Turkiem. Połączenia komunikacyjne występujące na terenie obszaru wiejskiego umożliwiają mieszkańcom bardzo dogodne połączenie również z samym miastem. Należy się jednak spodziewać, że w przypadku gdy mieszkańcy mają taką możliwość, częściej będą wybierać jako środek transportu samochód, który daje im większą niezależność oraz komfort podróżowania, łącznie z oszczędnością czasu. Drugim możliwym rozwiązaniem jest wdrażanie nowoczesnych technologii w postaci samochodów elektrycznych. Samochody elektryczne to obecnie jeden z najbardziej dynamicznie rozwijających się segmentów branży motoryzacyjnej. Do wzrostu ich popularności w przyszłości przyczynią się m.in. zmieniające się preferencje transportowe na rzecz mniejszych i bardziej ekologicznych pojazdów oraz oszczędności w kosztach paliw. Znaczącą wadą samochodów elektrycznych jest jednak ich cena, której nie zrekompensują oszczędności powstałe w wyniku tańszej od tradycyjnych samochodów eksploatacji.

Gmina Warta nie posiada zatem znaczącego wpływu na zmniejszenie emisji zanieczyszczeń powodowanych ruchem drogowym. Rozwiązaniem staje się budowa obwodnicy miasta Warta, dzięki której ruch w samym Mieście z pewnością uległby zmniejszeniu. To właśnie w samym mieście istnieje największy problem z zanieczyszczeniem powietrza pochodzącym w ruchu pojazdów. Krzyżuje się tu wiele dróg a ruch przetacza się w przez ściśle centrum.

Fotografia 7. Droga krajowa nr 83 w historycznym centrum Warty

Źródło: Fotografia własna

Zanieczyszczenie powietrza ma negatywny wpływ na budynki i ich elewacje w Warty. Długotrwałe działanie zanieczyszczeń powietrza może prowadzić do uszkodzenia materiałów budowlanych, co w konsekwencji prowadzi do konieczności przeprowadzenia kosztownych napraw. Jednym z głównych problemów związanych z zanieczyszczeniem powietrza jest erozja materiałów budowlanych. Pyły i związki chemiczne zawarte w zanieczyszczeniach powietrza osłabiają powłoki ochronne na elewacjach budynków, co prowadzi do ich stopniowego niszczenia. Działanie takie jest szczególnie niebezpieczne dla elewacji z kamienia, cegły czy betonu. Problem widoczny jest na elewacjach w centrum miasta. Innym problemem jest zanieczyszczenie powierzchni elewacji, które zwiększa ryzyko pożarów. Zanieczyszczenia powietrza składają się z pyłów, sadzy czy innych związków chemicznych, które osadzają się na elewacjach budynków, tworząc warstwę niebezpieczną dla zdrowia i bezpieczeństwa. Zanieczyszczenie powietrza jest także przyczyną powstawania i rozwoju pleśni i grzybów, które mogą osłabiać konstrukcję budynku i stanowić zagrożenie dla zdrowia mieszkańców. W niektórych kamienicach w centrum widoczne jest zagrzybenie.

Fotografia 8. Nasadzenia na Rynku w Warcie.

Źródło: Fotografia własna

Tereny zielone w miastach odgrywają ważną rolę w poprawie jakości życia mieszkańców. Obejmują one parki, skwery, ogrody i inne przestrzenie zielone, które służą jako miejsca rekreacji, odpoczynku i wypoczynku.

Tereny zielone w miastach mogą poprawić zdrowie psychiczne i fizyczne mieszkańców. Dostępność terenów zielonych może zwiększyć czas spędzany na świeżym powietrzu, co przyczynia się do poprawy jakości snu, obniżenia poziomu stresu i poprawy ogólnego samopoczucia.

Tereny zielone w Warcie mogą również przyczynić się do poprawy jakości środowiska. Drzewa i krzewy w parkach i skwerach mogą poprawić jakość powietrza, redukować hałas i zwiększać efektywność termiczną miasta. Tereny zielone mogą również przyciągać turystów i zwiększać atrakcyjność miasta jako miejsca do życia, pracy i rozrywki. Parki i inne tereny zielone mogą być miejscem spotkań towarzyskich, wydarzeń kulturalnych i sportowych, co przyczynia się do rozwoju kulturalnego miasta. Tereny zielone w miastach odgrywają ważną rolę w poprawie jakości życia mieszkańców, przyczyniają się do poprawy jakości środowiska i przyciągają turystów. Dlatego ważne jest, aby miasta inwestowały w rozwój i utrzymanie terenów zielonych jako ważnego elementu ich infrastruktury miejskiej.

Zieleń została uporządkowana w centrum miasta, jednak w dalszym ciągu brakuje w Warcie miejsc zielonych. Chodzi szczególnie o podwórka, gdzie brakuje ogródków, zieleni. Zieleni brakuje również na ulicach odchodzących od Rynku.

Na terenie całej gminy nie dostrzega się problemów z odpadami. Odpady są prawidłowo segregowane i wywożone na wysypisko. Widoczna jest dbałość o czystość zarówno na ulicach miasta jak i na prywatnych podwórkach. Na terenach poza miastem znajdują się miejsca drobnych dzikich wysypisk, ale nie można uznać tego za problem gminy.

Podsumowując, problemy środowiskowe dostrzeżono w mieście Warta, szczególnie w rejonach o starszej zabudowie. Jednym z głównych problemów jest brak terenów zielonych, obszarów chłonnych w ścisłej zabudowie centrum. Problemy z transportem i hałasem występują głównie wzdłuż drogi krajowej.

Największym problemem środowiskowym miasta jest zanieczyszczenie powietrza. Występuje głównie w centrum miasta i na osiedlach o ścisłej zabudowie.

5. Problemy przestrzenno-funkcjonalne

Gmina stanowi podstawową jednostkę systemu planowania przestrzennego. Gmina może kształtować i prowadzić politykę przestrzenną na własnym terenie. Ustawa o samorządzie gminnym stanowi, że gmina wykonuje zadania publiczne, a jedną z kategorii tych zadań jest kształtowanie ładu przestrzennego. Polityka przestrzenna, definiująca lokalne zasady gospodarowania przestrzenią, jest jednym z elementów polityki lokalnej gminy.

Zgodnie z ustawą o rewitalizacji ocenie podlega nasilenie problemów przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczające wyposażenie w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej zły stan techniczny, brak dostępu do podstawowych usług lub ich niska jakość, niedostosowanie rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowanie infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, niski poziom obsługi komunikacyjnej, niedobór lub niska jakość terenów publicznych.

POŁOŻENIE

Gmina Warta położona jest w powiecie sieradzkim, w zachodniej części województwa łódzkiego. Granica północna gminy stanowi jednocześnie granicę województwa łódzkiego i wielkopolskiego. Gmina graniczy z 9 gminami:

- Dobra w powiecie tureckim,
- Błaszki, Goszczanów, Sieradz, Wróblew w powiecie sieradzkim,
- Pęczniew, Zadzim w powiecie poddębickim,
- Szadek, Zduńska Wola w powiecie zduńskowolskim.

Powierzchnia Gminy stanowi około 17% powierzchni powiatu sieradzkiego i około 1,6% powierzchni województwa łódzkiego. Jest to największa obszarowo gmina województwa łódzkiego.

STRUKTURA FUNKCJONALNO-OSADNICZA

Miasto Warta odznacza się miejską strukturą funkcjonalno-przestrzenną ze zwartą zabudową mieszkaniowo-usługową o charakterze małomiasteczkowym, skoncentrowaną wokół rynku oraz zabytkowego kościoła i klasztoru bernardynów, tworzącą strefę centralną miasta, z zabudową mieszkaniową jednorodzinną typu osiedlowego, niewielkim udziałem zabudowy wielorodzinnej oraz

zabudową usługową i produkcyjno-usługową na obrzeżach. Miasto jest dobrze wyposażone w urządzenia infrastruktury technicznej, z miejską oczyszczalnią ścieków i systemem sieci ciepłowniczej do ogrzewania mieszkań opartym o lokalne kotłownie.

W strukturze przestrzennej gminy występuje przewaga zabudowy rozproszonej typu zagrodowego oraz budownictwa jednorodzinnego z głównymi koncentracjami we wsiach: Rossoszyca, Kamionacz, Jeziorsko, Włyń, Glinno, Bartochów, Małków, Duszniki, Cielce i Ustków.

Funkcją dominującą gminy jest rolnictwo i jego obsługa. Na ukierunkowanie funkcji rolniczej może wpływać także funkcja rekreacyjna i turystyczna zlokalizowane w części wschodniej gminy oraz w mieście Warta i w najbliższym sąsiedztwie zbiornika Jeziorsko, gdzie w okresie funkcjonowania zbiornika wyznaczone zostały tereny dla rozwoju zabudowy rekreacji zbiorowej i indywidualnej, z przewagą tej ostatniej formy. Od kilku lat realizowany jest program turystycznego zagospodarowania rzeki Warty, a w nim – dwa ośrodki obsługi szlaku wodnego z lokalizacją w Warcie i w miejscowości Ostrów Warcki (przystań kajakowa i przystań jachtowa). Ośrodkami lokalnymi są miejscowości: Cielce, Ustków, Jeziorsko, Raczków i Rossoszyca, a funkcje wsi rekreacyjnych (letniskowych) pełnią i nadal pełnić będą wsie: Pierzchnia Góra, Józefów, Wiktorów, Chorążka, Lasek, Mogilno, Miedzno, Kolonia Glinno, Ostrów Warcki i Zaspy Miłkowskie.

Dla rozwoju funkcji agroturystycznych największe predyspozycje mają: Jeziorsko, Pierzchnia Góra, Miedzno, Glinno i Dzierżązna.

Miasto ma istotne bariery rozwojowe uwarunkowane występowaniem rzeki Warty na wschodzie i dobrymi glebami o wysokich klasach bonitacyjnych na zachodzie. Od południa i północy rozwój hamuje obecny układ urbanistyczny wsi Duszniki i Proboszczowice.

W strukturze funkcjonalno-przestrzennej Miasta Warta bardzo wyraźnie wyróżnić można:

- strefę centralną wielofunkcyjną położoną wewnątrz obszaru ochrony konserwatorskiej układu historycznego miasta,
- strefę urbanizacji,
- strefę systemu ekologicznego, w tym strefę ochrony krajobrazu dolinnego rzeki Warty i pozostałe elementy strefy ochrony rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

Strefa centralna jest najstarszą częścią miasta Warty. Jest to strefa ścisłej ochrony konserwatorskiej układu historycznego miasta, w której współistnieją dwie podstawowe funkcje: mieszkaniowa i usługowa. Jest nadto głównym miejscem lokalizacji funkcji miastotwórczych i przesądza o miejskim i jednocześnie zabytkowym charakterze Warty. Tu znajdują się siedziby administracji samorządowej, organizacji kulturalnych, społecznych i religijnych. Tu znajduje się przystanek komunikacji autobusowej. Strefa centralna wpływa na kreację zachowań społecznych, jest bowiem miejscem spotkań miejscowej ludności. Podstawowym zadaniem w zakresie kształtowania strefy jest ciągłe podnoszenie jej atrakcyjności architektonicznej i ekonomicznej. W strefie centralnej są położone tereny: zabudowy wielofunkcyjnej śródmiejskiej, zabudowy usługowej, zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, zieleni urządzonej. Tu znajdują się obszary przestrzeni publicznej, którymi są Rynek im. St. Wł. Reymonta i plac przy przystanku autobusowym z zielenią.

Strefa urbanizacji stanowi zespół terenów położonych na zewnątrz strefy centralnej, zaspokajających potrzeby mieszkańców w zakresie mieszkalnictwa, działalności usługowej, produkcyjno-usługowej i składowo-magazynowej. Strefa ta decyduje o możliwościach rozwoju miasta i w sposób wyraźny wpływa na jakość życia mieszkańców. Strefa obejmuje zarówno tereny obecnie zainwestowane dotychczasowymi funkcjami jak i stanowi o kierunkach w rozwoju przestrzennym miasta. W strefie urbanizacji znajdują się następujące tereny: zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej istniejącej i projektowanej, zabudowy usługowej, zabudowy produkcyjno-usługowej, składów i magazynów, tereny wypoczynku zbiorowego, sportu i obsługi turystyki, tereny obsługi komunikacji, cmentarzy wyznaniowych, ujęcia wody.

Strefa systemu ekologicznego obejmuje dolinę rzeki Warty, dolinę poboczną w północnozachodniej części miasta i tereny rolne (strefa ochrony rolniczej przestrzeni produkcyjnej). Strefa w części jest objęta specjalną ochroną NATURA 2000. W skład strefy wchodzi: tereny trwałych użytków zielonych, tereny upraw rolnych, tereny ogrodów działkowych, tereny istniejącej oczyszczalni ścieków, na terenie której wskazano możliwość lokalizacji (z wyłączeniem elektrowni wiatrowych) odnawialnych źródeł energii o mocy powyżej 100 kW.

W strukturze funkcjonalno-przestrzennej obszaru wiejskiego gminy Warta, na podstawie analizy uwarunkowań, wyróżniają się następujące główne strefy zagospodarowania przestrzennego:

- strefa wschodnia położona na wschód od doliny Warty, w części objęta specjalną ochroną NATURA 2000, z wysokim udziałem kompleksów leśnych i dwiema wiodącymi funkcjami: rolniczą i rekreacyjną,
- strefa środkowa obejmująca dolinę rzeki Warty wraz ze zbiornikiem Jeziorsko, w przewadze objęta specjalną ochroną NATURA 2000, w której dominującą funkcją jest rolnictwo, rekreacja i gospodarka wodna,
- strefa zachodnia obejmująca obszary położone na zachód od części środkowej, z dominującymi funkcjami: rolnictwem i gospodarką żywnościową z przesądzonymi lokalizacjami elektrowni wiatrowych i koncentracją udokumentowanych i przewidzianych do dalszego dokumentowania zasobów surowców mineralnych (kruszywo). W strefie nie występują obszary objęte specjalną ochroną NATURA 2000.

Strefa wschodnia: obejmuje tereny leśne, tereny rolniczej przestrzeni produkcyjnej o relatywnie dobrych warunkach glebowo-rolniczych (gleby wyższych klas), pozostałe tereny rolniczej przestrzeni produkcyjnej, tereny kompleksów trwałych użytków zielonych, tereny osadnictwa wiejskiego, tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, tereny rekreacji indywidualnej, tereny osadnictwa wiejskiego, tereny zabudowy produkcyjno-usługowej, składów i magazynów, tereny udokumentowanych surowców mineralnych, gdzie może być prowadzona ich eksploatacja powierzchniowa i tereny przeznaczone do zalesienia.

Strefa środkowa stanowiąca głównie korytarz ekologiczny doliny Warty i tereny przyległe związane ze zbiornikiem. Obejmuje dolinę rzeki Warty z jej strefą krawędziową oraz zbiornik Jeziorsko. Od zachodu ograniczeniem jest droga krajowa Nr 83. W większości obszar strefy znajduje się w granicach objętych specjalną ochroną siedlisk NATURA 2000 „Zbiornik Jeziorsko”. W skład strefy wchodzi: tereny wód powierzchniowych zbiornika w granicach maksymalnego poziomu piętrzenia,

tereny trwałych użytków zielonych oraz tereny projektowane sportu i rekreacji z obsługą turystyki związane z turystycznym zagospodarowaniem rzeki Warty, a także fragmenty terenów upraw rolnych i zabudowy osadnictwa wiejskiego.

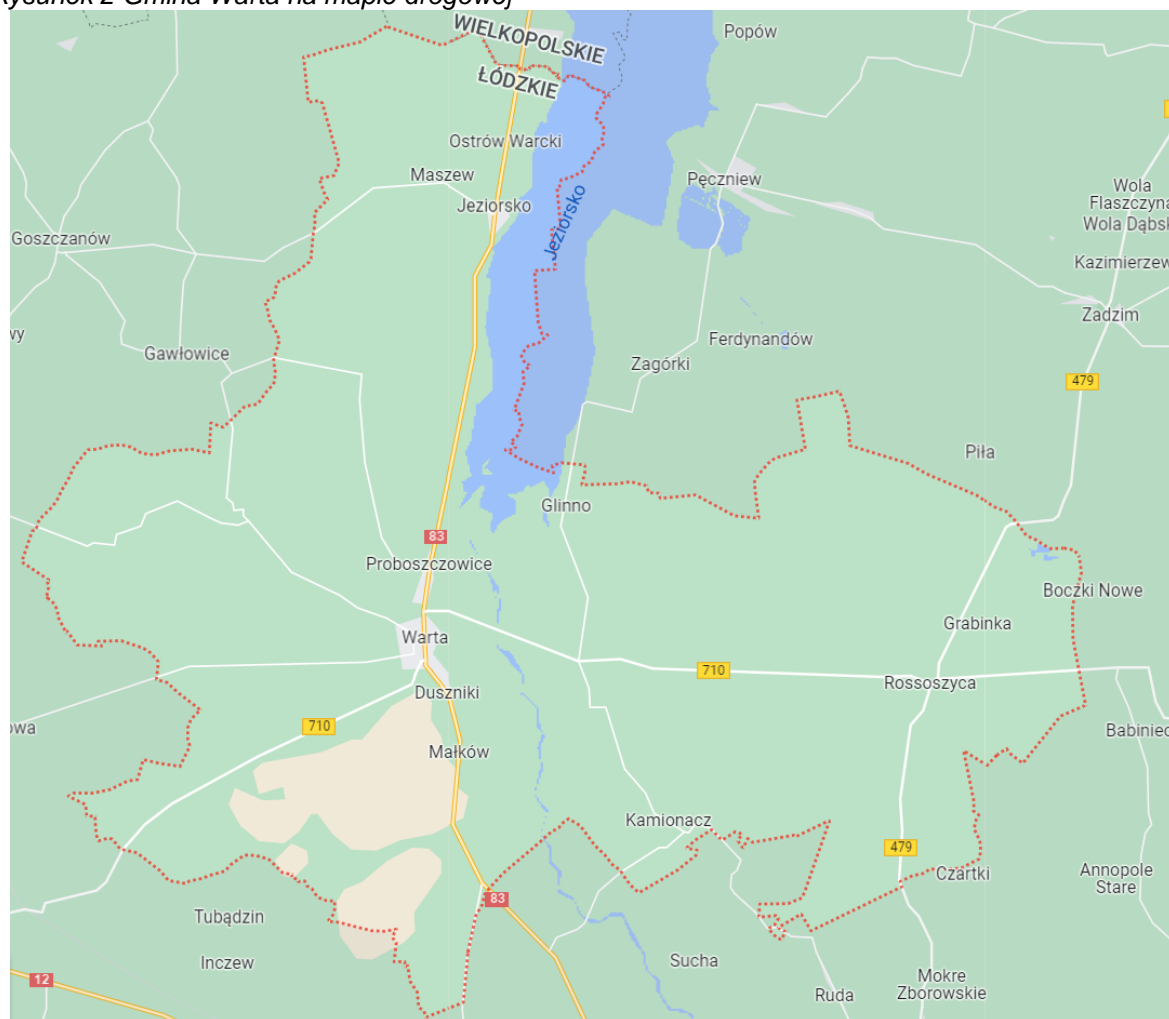
Strefa zachodnia obejmuje tereny upraw rolnych o najwyższych w gminie klasach bonitacyjnych gleb, pozostałe tereny rolniczej przestrzeni produkcyjnej, tereny przeznaczonych lokalizacji elektrowni wiatrowych, tereny trwałych użytków zielonych, tereny lasów oraz pełny zestaw terenów zainwestowanych i przewidzianych do zainwestowania nierolniczego w poszczególnych wsiach.

POWIĄZANIA INFRASTRUKTURALNE

Główne powiązania komunikacyjne Gminy stanowią:

- droga krajowa Nr 83 relacji Sieradz – Turek;
- droga wojewódzka Nr 710 relacji Błaszki – Warta – Szadek - Lutomiersk- Łódź;
- droga wojewódzka nr 479 relacji Dąbrówka – Sieradz;
- drogi powiatowe.

Rysunek 2 Gmina Warta na mapie drogowej

Źródło: <https://www.google.pl/maps/place/Warta>

W granicach gminy znajdują się dwa mosty, z tego jeden na rzece Warcie w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 710 w Warcie i drugi w ciągu drogi wojewódzkiej Nr 479 na rzece Pichnie.

Przez Gminę Warta nie przebiegają linie kolejowe.

Powiązania infrastrukturalne stanowią istniejące linie elektroenergetyczne. Zasadniczym źródłem zasilania Gminy Warta w energię elektryczną są stacje 110/15kV zlokalizowane poza terenem gminy, połączone systemem linii elektroenergetycznych 110kV. Przez gminę nie przebiegają linie wysokich napięć.

Gmina Warta nie jest zasilana w gaz przewodowy. Możliwości rozwoju gazyfikacji sieciowej mogą się pojawić po wybudowaniu projektowanego gazociągu wysokiego ciśnienia relacji Kalisz – Sieradz – Piotrków Trybunalski oraz stacji redukcyjno-pomiarowych w Warcie i w Jeziorsku. Obecnie gospodarstwa domowe są zaopatrywane w gaz propan butan w butlach rozwożonych głównie przez prywatnych dystrybutorów.

Podstawowym ośrodkiem obsługi jest miasto Warta, które jest siedzibą władz gminy, a także większości lokalnych instytucji. Poza stolicą gminy, niektóre rodzaje usług podstawowych: oświaty, handlu, kultury znajdują się we wsiach: Rossoszycza, Rożdżały, Cielce, Jeziorsko, Ustków. Ośrodkiem usług ponadlokalnych jest Sieradz, w mniejszym stopniu Łódź. Wsiami o funkcji turystyczno-rekreacyjnej są: Miedzno, Pierzchnia Góra i Rossoszycza w części wschodniej, a także Ostrów Warcki oraz Zaspy Miłkowskie w części zachodniej.

Gmina Warta na tle gmin powiatu sieradzkiego wyróżnia się przepięknymi krajobrazami związanymi z doliną rzeki Warty, zbiornikiem Jeziorsko, niewielką ilością przemysłu i wysokimi walorami dla rozwoju wszelkich form działalności nakierowanych na funkcje rekreacji i turystyki. Walory krajobrazowe powinny być również widoczne w szczególnym pietyzmie dotyczącym kształtowania architektury budynków i ich komponowanego usytuowania. Wdrożeniu tych zasad sprzyja sporządzony jeszcze pod rządami „starej” ustawy dla całej gminy miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego zawierający m.in. ustalenia dotyczące kształtowania ładu przestrzennego, w tym również zabudowy o różnych funkcjach oraz obowiązujący miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla miasta Warty.

ENERGETYKA

Istniejący system zasilania Gminy Warty z sieci 110kV zaspokaja obecne potrzeby. W przypadku wzrostu poboru mocy przewiduje się w perspektywnych planach budowę stacji 110/15kV z lokalizacją w granicach miasta oraz budowę dwutorowej linii 110kV, która będzie wcięciem w istniejącą linię 110kV relacji Sieradz- Błaszki. Energia elektryczna dostarczana jest dla odbiorców magistralnymi napowietrznymi liniami 15kV relacji:

- ze stacji 110/15 kV „Sieradz” zlokalizowanej przy ul. Wojska Polskiego w Sieradzu,
- ze stacji 110/15 kV „Błaszki” zlokalizowanej w miejscowości Borysławice na terenie gminy Błaszki,
- ze stacji 110/15 kV „Szadek”, zlokalizowanej w miejscowości Wielka Wieś na terenie gminy Szadek,

- z rozdzielni 15 kV „Jeziorsko” zlokalizowanej w miejscowości Łyszkowice na terenie gminy Pęczniew.

Zasilanie odbiorców w energię elektryczną realizowane jest poprzez sieci średnich napięć, 109 stacji transformatorowych 15/0,4kV oraz sieć niskiego napięcia. Dostawa energii jest powszechna. W zdecydowanej większości realizowana jest przez linie 15kV napowietrzne i kablowe oraz słupowe i wewnętrzne stacje transformatorowe.

CIEPŁOWNICTWO

Na terenie miasta Warta funkcjonuje kilka większych kotłowni lokalnych opalanych węglem i olejem opałowym, które zabezpieczają znaczną część potrzeb ciepłych budynków użyteczności publicznych, bloków mieszkalnych oraz firm. Najważniejsze z nich to:

- przebudowana z wykorzystaniem peletu jako nośnika energii cieplnej kotłownia przy ul. Kościuszki 18,
- opalane olejem opałowym: kotłownia przy ul. Górnej oraz kotłownia Wojewódzkiego Szpitala Psychiatrycznego.

Pozostałe budynki, szczególnie jednorodzinne, posiadają własne wbudowane źródła ciepła opalane głównie węglem kamiennym oraz drewnem i olejem opałowym. Na terenie gminy funkcjonuje kilka mniejszych kotłowni zasilających pojedyncze objekty.

Źródła ciepła w obiektach komunalnych - szkołach to:

- Jakubice - olej opałowy,
- Jeziorsko – biomasa,
- Ustków – biomasa,
- Cielce - olej opałowy, pompa ciepła,
- Raczków – biomasa,
- Warta - 2 szkoły – biomasa,
- Włyń – biomasa,
- Rossoszyca – biomasa.

Na wszystkich obiektach zamontowane są instalacje fotowoltaiczne.

W ramach realizowanego przez Gminę Warta zadania pn. „Montaż instalacji fotowoltaicznych na budynkach użyteczności publicznej w Gminie Warta” – zamontowano instalacje na obiektach: budynek Administracyjno-Socjalny Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, budynek Urzędu Miejskiego w Warcie, budynki Szkół w Raczkowie, Włyniu, Rossoszycy i Warcie, budynki szkół w Jeziorsku, Jakubicach oraz Ustkowie, a także na budynek Zakładu Gospodarki Komunalnej i Mieszkaniowej w Warcie.

Gmina Warta realizuje także projekt współfinansowany ze środków RPO Województwa Łódzkiego na lata 2014-2020 pn.: „Budowa instalacji odnawialnych źródeł energii w Gminie Warta ” w zakresie montażu kotłów na biomasę (pellet).

SIEĆ WODOCIĄGOWA

Gmina Warta wyposażona jest w infrastrukturę techniczną obejmującą m.in. sieć wodociągową o dł. 281,5 km. Wg. danych GUS na dzień 31.12.2021 r. funkcjonowały 3 764 przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania.

Woda na potrzeby komunalnych sieci wodociągowych pobierana jest z ujęć głębinowych ujmujących jurajskie piętro wodonośne. Istnieje znaczna ilość otworów studziennych wykorzystywanych na potrzeby lecznictwa zamkniętego, przemysłowe, gospodarcze bądź przez gospodarstwa indywidualne. Są to otwory studzienne ujmujące wodę z utworów różnego wieku, czwartorzędowych, neogeńskich oraz kredowych. Istnieje również wiele otworów studziennych, które obecnie są nieczynne. Nieczynne są przede wszystkim ujęcia o stosunkowo małej wydajności i wykonane wiele lat temu. Część z nich ujmowała wody z czwartorzędu.

GOSPODARKA ŚCIEKOWA

Gmina Warta wyposażona jest w infrastrukturę techniczną obejmującą m.in.:

- sieć kanalizacyjną o dł. 41,3 km,
  - sanitarną o dł. 30,7 km,
  - deszczową o dł. 9,4 km,
  - ogólnospławną o dł. 1,2 km.

W pozostałych obszarach gminy, szczególnie w obszarach o rozproszonej zabudowie, gospodarka ściekowa realizowana jest w oparciu o przyzagrodowe (przydomowe) oczyszczalnie ścieków lub szczelne zbiorniki bezodpływowe.

Główny Urząd Statystyczny podaje, iż na dzień 31.12.2021 r. na obszarze Gminy Warta funkcjonowały 1 962 zbiorniki bezodpływowe (szamba) oraz 153 przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Na terenie gminy funkcjonuje miejska mechaniczno-biologiczna oczyszczalnia ścieków w Warcie. Ścieki z miejskiego systemu kanalizacji sanitarnej dopływają grawitacyjnie do oczyszczalni zarówno kolektorem sanitarnym jak ogólnospławnym. Oczyszczone ścieki kierowane są do rzeki Warty.

Na terenie gminy funkcjonuje również oczyszczalnia w Jeziorsku typu LEMNA pozwalająca oczyścić ścieki dopływające ze zbiorczej przepompowni. Oczyszczone ścieki kierowane są do zbiornika Jeziorsko. Oczyszczalnia została wyposażona w punkt zlewny do przyjmowania ścieków przywożonych taborem asenizacyjnym.

Należy zaznaczyć, że zagospodarowanie przestrzenne gminy jest prawidłowe. Nie ma problemu z dostępem do podstawowych usług dla ludności. Problemy występują głównie na terenie miejskim.

ANALIZA PROBLEMÓW

Miasto Warta nie posiada wyodrębnionych administracyjnie osiedli i dzielnic. Wyróżnia się tu strefę centralną („Stare Miasto”) i resztę obszaru - tereny peryferyjne, zabudowane w większości domami jednorodzinnymi. Życie mieszkańców miasta skupia się głównie w strefie centralnej. Tereny peryferyjne to w większości pola uprawne o małym zagęszczeniu domów mieszkalnych i braku

infrastruktury technicznej. Część centralna stanowi strefę problemową ze względu na starą tkankę architektoniczno-przestrzenną i dysfunkcję/brak infrastruktury technicznej i kulturalno- rekreacyjnej.

Miasto Warta jest miejscem, gdzie występują znaczne potrzeby w zakresie uporządkowania przestrzeni. Zaznaczyć należy, że jest miastem zabytkowym i większość inwestycji musi przebiegać w uzgodnieniu z konserwatorem zabytków. Problemem jest też własność poszczególnych obiektów. Kamienice na zabytkowym Rynku w większości są własnością prywatną. Dlatego ich rewitalizacja jest uzależniona od dobrej woli właścicieli.

Tradycyjnym centrum – „sercem miasta” – był od wieków i jest po dzień dzisiejszy rynek, jako przestrzeń publiczna i miejsce spotkań mieszkańców. W miastach polskich rynek był jednym z najważniejszych elementów urbanistycznych i gospodarczych. W Warcie, jak i w innych miastach Polski, po II wojnie światowej rynek powoli tracił na znaczeniu. Targi miejskie odbywały się gdzie indziej, bardzo często rynki obsadzone były drzewami, krzewami. Celem rewitalizacji rynku w Warcie jest przywrócenie atrakcyjności gospodarczej. Miejsce to ma być prestiżowe, skupiać usługi, handel, funkcje administracyjne. Poza tym, miejsce to powinno odzwierciedlać historię i kulturę regionu sieradzkiego i przypominać o jego burzliwej historii. Dlatego też wzrost atrakcyjności miejsca ma doprowadzić do wzrostu liczby turystów odwiedzających Rynek. Pobudzi to małą przedsiębiorczość. Drobny handel oprze się dzięki temu presji dużych sieci handlowych.

Fotografia 9. Podwórka w centrum miasta Warta.

Źródło: Fotografia własna

O ile Rynek w Warcie jest miejscem zadbanym i atrakcyjnym wizualnie to kamienice wewnątrz skrywają problemy funkcjonalno-przestrzenne. Podwórka są ciasne, co sprawia, że ich zagospodarowanie jest bardzo trudne. Adaptacja przestrzeni dla dzieci i młodzieży jest również trudna. Wiele podwórek jest nieutwardzonych, co powoduje że spływ wód odbywa się w sposób nieuporządkowany. Problemy funkcjonalno-przestrzenne widoczne są właśnie po wejściu do

podwórek obiektów wielorodzinnych. Na terenach wiejskich i w dzielnicach miasta o zabudowie jednorodzinnej te problemy nie występują. Równie źle przedstawia się stan techniczny wielu obiektów. Remont starych kamienic w Warcie jest trudnym i skomplikowanym procesem. Wymaga szczególnej ostrożności i zachowania ich historycznego charakteru. Jednym z głównych problemów jest brak dokumentacji projektowej. Wiele starych kamienic nie ma dokładnych planów budynku, co utrudnia planowanie remontu i określenie kosztów. W takiej sytuacji trzeba skorzystać z usług specjalistów, którzy potrafią odtworzyć plany budynku na podstawie jego aktualnego stanu. Kolejnym problemem jest brak możliwości zastosowania standardowych rozwiązań. Stare kamienice w Warcie mają nietypowe rozmiary i kształty pomieszczeń, co utrudnia dobór odpowiednich materiałów i elementów wykończeniowych. Wymagana jest tu duża elastyczność i kreatywność projektantów oraz wykonawców, którzy muszą dostosować się do specyficznych warunków budynku.

Koszt remontu starych kamienic jest zwykle wyższy niż remontu nowych budynków. Wynika to z konieczności zastosowania specjalistycznych materiałów i metod oraz zwiększonej ilości prac konserwatorskich. Podsumowując, remont starych kamienic jest trudnym i skomplikowanym procesem, który wymaga specjalistycznej wiedzy i zasobów finansowych.

Życie w wyżej opisanych warunkach jest trudne. Dlatego też mieszkańcy opuszczają to miejsce, jeśli tylko jest to możliwe pod względem finansowym.

Podwórka miejskie są w bardzo złym stanie. Brakuje chodników, podjazdów. Szczególnym problemem jest dostosowanie przestrzeni dla osób niepełnosprawnych lub mających problemy z poruszaniem się. Wjazd na podwórka wózkami jest całkowicie niemożliwy. Wejścia do klatek schodowych oraz same klatki również są całkowicie nieprzystosowane dla osób z niepełnosprawnościami.

Fotografia 10 Osiedle wielorodzinne w Warcie.

Źródło: Fotografia własna

W mieście znajduje się również osiedle wielorodzinne nowszego typu. Mieszkania, klatki i otoczenie jest zadbane. Głównym problemem jest brak miejsc parkingowych. Brak miejsc parkingowych na

osiedlach mieszkaniowych jest częstym problemem w wielu miastach. Może to prowadzić do trudności z zaparkowaniem samochodu, co jest szczególnie uciążliwe dla mieszkańców, którzy codziennie korzystają z samochodu do dojazdu do pracy czy szkoły.

Jednym z głównych powodów braku miejsc parkingowych na osiedlu jest brak planowania przestrzennego. Osiedle zostało wybudowane w momencie, gdy ruch samochodowy nie był tak intensywny jak obecnie, a nie przewidywano potrzeby budowy wystarczającej ilości miejsc parkingowych. Innym problemem jest brak miejsca na budowę nowych parkingów - brakuje terenów, na których mogłyby powstać nowe parkingi.

Brak miejsc parkingowych na osiedlu prowadzi do powstawania tzw. "parkingów dzikich", czyli parkowania na chodnikach, skwerach czy na poboczach dróg, co jest nie tylko niebezpieczne, ale też prowadzi do degradacji estetyki Warty.

Aby rozwiązać problem braku miejsc parkingowych na osiedlach mieszkaniowych, ważne jest przede wszystkim przeprowadzenie odpowiedniego planowania przestrzennego, które uwzględni potrzeby ruchu samochodowego.

W samym centrum miasta istnieje wystarczająca ilość miejsc parkingowych. Problemem staje się ruch drogowy, o czym była mowa w analizie środowiskowej. Brak jest sygnalizacji świetlnej, co utrudnia przemieszczanie się pieszych w godzinach szczytu lub w dzień targowy.

Fotografia 11. Przejście dla pieszych w centrum miasta.

Źródło: Fotografia własna

Fotografia 12. Ruch pojazdów ciężkich przez centrum miasta

Źródło: Fotografia własna

Podsumowując, problemy skupiają się wokół historycznego centrum. Część centralna stanowi strefę problemową ze względu na starą tkankę architektoniczno-przestrzenną i dysfunkcję/brak infrastruktury technicznej i kulturalno- rekreacyjnej.

Remont starych kamienic jest trudnym i skomplikowanym procesem, który wymaga specjalistycznej wiedzy i zasobów finansowych. Życie w centrum jest trudne. Dlatego też mieszkańcy, jeśli tylko mają taką możliwość, opuszczają to miejsce.

Problemem jest również brak wystarczającej ilości miejsc parkingowych, który prowadzi do degradacji środowiska przyrodniczego oraz zaburza estetykę miejsca, poprzez chaotycznie parkowane pojazdy. Problemem staje się ruch drogowy. Brak jest sygnalizacji świetlnej, co utrudnia przemieszczanie się pieszych w godzinach szczytu lub w dzień targowy.

6. Problemy techniczne

Analizie podlegają również problemy techniczne – w szczególności degradacja stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym oraz niefunkcjonowanie rozwiązań technicznych, umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Gmina Warta może poszczycić się nie tylko bogatą historią, ale również wieloma obiektami zabytkowymi. Do najważniejszych obiektów zabytkowych Gminy Warta należą:

- Klasztor i kościół oo. Bernardynów pod wezwaniem Wniebowzięcia NMP w Warcie,
- Kościół parafialny pw. Św. Mikołaja w Warcie,
- Kościół i klasztor ss. Bernardynek w Warcie,
- Ratusz i Rynek im. Wł. St. Reymonta w Warcie,
- Budynek Muzeum Miasta i Rzeki Warty przy O/PTTK w Warcie,
- Kościół p.w. Najświętszej Maryi Panny w Górze,
- Kościół św. Wawrzyńca w Rossoszycy,
- Kościół św. Marcina w Kamionaczu,
- Zespół parkowo-pałacowy w Małkowie,
- Dwór w Cielcach,
- Dwór w Ustkowie,
- Cmentarz parafialny w Warcie.

Uwarunkowania konserwatorskie dla Gminy Warta, wynikające z dotychczasowych planów miejscowych przedstawiają się następująco:

a) miasto Warta

Obecnie dla terenu miasta obowiązują zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków ustalone w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego dla obszaru miasta Warty, przyjętym uchwałą Nr XV/75/11 Rady Gminy i Miasta w Warcie w dniu 21 grudnia 2011 r. Uwzględnia on:

- strefę „A” ścisłej ochrony konserwatorskiej historycznej struktury przestrzennej miasta obejmującej historyczny układ urbanistyczny tj. miasto lokacyjne, zabytki wpisane do rejestru zabytków oraz wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków, stanowiska archeologiczne, sylwety kościołów, charakterystyczne zespoły zieleni w otoczeniu zespołów kościelnych, charakter architektoniczny zabudowy, podziały parcelacyjne, przebieg i parametry ulic oraz osie kompozycyjne ulic;
- strefę „B” częściowej ochrony konserwatorskiej zachowanych elementów zabytkowych, obejmującej historyczny układ urbanistyczny cmentarzy wyznaniowych: żydowskiego i katolickiego;
- strefę „C” częściowej ochrony wybranych elementów układu urbanistycznego, obejmującej zabudowę w otulinie strefy „A” od strony zachodniej w obszarze przedmieścia miasta lokacyjnego, zabudowę w pasach przyulicznych ulic wylotowych stanowiących elementy historycznego układu komunikacyjnego miasta oraz zabudowę i zagospodarowanie otoczenia cmentarza żydowskiego od strony wschodniej i zachodniej;
- strefę „E” ochrony widokowej północno-wschodniej i wschodniej panoramy miasta podkreślonej dominantami krajobrazowymi wież kościołów i innych zabytkowych obiektów sakralnych;
- strefę „W” ochrony i obserwacji archeologicznej obejmującej stanowiska archeologiczne.

b) Obszar wiejski gminy Warta:

Obszar gminy w częściach objętych obowiązującymi planami miejscowymi uwzględnił ustalenia studium z 2009 r., w którym do ochrony konserwatorskiej wskazano następujące obiekty zabytkowe wraz ze strefą ochrony konserwatorskiej, obejmującą ich najbliższe otoczenie:

- Cielce – dwór murowany z XIX w.,
- Góra – kościół parafialny, drewniany z 1793 r.,
- Kamionacz – kościół parafialny, drewniany z 1843 r.,
- Kamionacz – dzwonnica drewniana z połowy XIX w.,
- Małków – pałac murowany z 1820 -30 r.,
- Małków – park z XIX w.,
- Małków – pawilon ogrodniczy murowany z pocz. XIX w.,
- Małków – wozownia murowana z I połowy XIX w.,
- Mikołajewice – dwór murowany z przełomu XVIII/XIX w.,
- Rossoszycza – kościół parafialny drewniany z 1783 r.,
- Rożdżały – park z XIX w.,
- Rożdżały – dwór murowany z XIX/XX w.,
- Ustków – dwór murowany z końca XVIII w.,
- Grodzisko Stożkowe z XIII w. – Małków.

Na terenie gminy znajdują się zabytki ujęte w gminnej ewidencji zabytków, w tym w wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz w rejestrze zabytków. Gminna ewidencja zabytków została przyjęta Zarządzeniem Nr 95/15 Burmistrza Gminy i Miasta Warty z dnia 29 października 2015 r. i jest zbiorem otwartym. Gmina jest również bardzo bogata w stanowiska archeologiczne, z których kilka zostało wpisanych do rejestru zabytków.

Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami w Województwie Łódzkim na lata 2020-2023 przedstawia Obiekty i obszary reprezentatywne – ocenę stanu zachowania oraz rekomendowane działania do podjęcia w latach 2020-2023. Z obszaru Gminy Warta wymieniono:

miejsowość	obiekt	chronologia	adres	stan zachowania na 2020 r.	rekomendowane działania
Ustków	zespół dworsko-parkowy	XIX	Ustków	ZL (zły)	RL (kompleksowa rewaloryzacja/rewitalizacja)
Warta	układ urbanistyczny	XIII	śródmieście	DB- (dobry -)	RLK (kontynuacja rewaloryzacji/rewitalizacji)
Warta	zespół klasztorny bernardynów	XV-XVIII	Klasztorna 9	SR+ (średni +)	RLK (kontynuacja rewaloryzacji/rewitalizacji)
Warta	kościół parafialny św. Mikołaja	XIV	Kaliska 1	BDB (bardzo dobry)	BPU (bieżące prace utrzymaniowe)

Mając na uwadze potrzebę wzmocnienia opieki nad specyficznymi i cennymi pod względem kulturowym i krajobrazowym układami przestrzennymi miast i wsi województwa łódzkiego w WPOnZ

na lata 2020-2023 wskazano 66 miejscowości, które tworzą sieć ośrodków historycznych o zróżnicowanej randze i potrzebach działań rewaloryzacyjnych w ich historycznych przestrzeniach i zabytkowych zespołach zabudowy. Podstawowym kryterium wytypowania ośrodków były walory przestrzenne i aspekty niematerialne, a także instytucjonalne atrybuty pozwalające pełnić im rolę centrów kulturotwórczych na różnych poziomach. W ramach sieci wskazano:

- 1 ośrodek o randze europejskiej: Łódź;
- 5 ośrodków o randze krajowej: Łowicz, Łęczyca, Piotrków Trybunalski, Sieradz, Wieluń;
- 11 ośrodków o randze regionalnej;
- 49 ośrodków o randze lokalnej, w tym m.in. Warta.

Zadania do realizacji w okresie 2020 – 2023 dla ośrodka o randze lokalnej – Warta to zgodnie WPOnZ:

Cel operacyjny 1: ATRAKCYJNOŚĆ KRAJOBRAZU KULTUROWEGO

Działanie 1.1.: Tworzenie uwarunkowań dla skutecznej ochrony dziedzictwa kulturowego

Zadanie 1.1.1. Tworzenie uwarunkowań prawnych i programowych

- Aktualizacja gminnego programu opieki nad zabytkami
- Stanowienie ochrony obszarowej układu urbanistycznego Warty z zespołami sakralnymi, np. poprzez wpisanie do rejestru zabytków nieruchomych
- Opracowanie i aktualizacja Planu ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych

Zadanie 1.1.2. Tworzenie uwarunkowań finansowych

- Przyznawanie dotacji na poziomie gminy na prace przy zabytkach

Działanie 1.2.: Poprawa stanu zachowania zabytków

Zadanie 1.2.1. Prowadzenie badań i opracowanie dokumentacji wartości dziedzictwa kulturowego

- Opracowanie dokumentacji historyczno-konserwatorskiej kościoła parafialnego i zespołu klasztornego bernardynek

Zadanie 1.2.2. Rewaloryzacja i właściwe zagospodarowanie zabytków z uwzględnieniem ich wartości i kontekstu krajobrazowego

- Prowadzenie działań konserwatorskich w obiektach z listy zabytków reprezentatywnych:
  - kontynuacja rewaloryzacji układu urbanistycznego
  - kontynuacja rewaloryzacji zespołu klasztornego bernardynek z kościołem Wniebowzięcia NMP
  - bieżące prace utrzymaniowe kościoła parafialnego św. Mikołaja
- Kontynuacja rewaloryzacji układu urbanistycznego (z uwzględnieniem historycznej zabudowy)
- Kontynuacja rewaloryzacji historycznej zabudowy (w szczególności obiektów w pierzejach rynku, a także zespołów sakralnych)
- Kontynuacja rewaloryzacji zakomponowanej zieleni

Zadanie 1.2.3. Poprawa jakości przestrzeni publicznych historycznych założeń przestrzennych miejskich i wiejskich

- Uzupełnianie struktury budowlanej układu przestrzennego z uwzględnieniem specyfiki miejsca, poprzez nawiązanie do lokalnych form architektonicznych
- Poprawa jakości przestrzeni publicznych w aspekcie estetycznym i użytkowym
- Zwiększenie udziału zieleni w przestrzeni miasta, zwłaszcza w obszarze priorytetowym

Cel operacyjny 2: ZINTEGROWANY SYSTEM ZARZĄDZANIA DZIEDZICTWEM KULTUROWYM

Działanie 2.1.: Tworzenie i udostępnianie cyfrowych baz danych oraz zasobów

Zadanie 2.1.1. Weryfikacja i digitalizacja zasobu wojewódzkiej ewidencji zabytków i gminnych ewidencji zabytków

- Aktualizacja zasobu gminnej ewidencji zabytków

Zadanie 2.1.2. Stworzenie kompleksowego Systemu Informacji Przestrzennej

- Uzupełnienie i bieżąca aktualizacja SIP w zakresie danych o zasobach dziedzictwa kulturowego

Zadanie 2.1.3. Cyfryzacja muzealiów oraz rozwój form udostępniania zabytków ruchomych w muzeach

- Digitalizacja zabytków ruchomych w Muzeum w Warcie
- Wprowadzenie w Muzeum w Warcie multimedialnych środków przekazu, z uwzględnieniem m.in. osób obcojęzycznych i z niepełnosprawnościami
- Wdrażanie rozwiązań umożliwiających wirtualne zwiedzanie Muzeum w Warcie, z uwzględnieniem m.in. osób obcojęzycznych i z niepełnosprawnościami

Działanie 2.2.: Wzmacnianie instytucji działających na rzecz dziedzictwa kulturowego

Zadanie 2.2.2. Sieciowanie współpracy instytucji i organizacji sektora kultury

- Podejmowanie współpracy w podregionie z innymi instytucjami kultury (zwłaszcza niepublicznymi)

Działanie 2.3.: Poprawa bezpieczeństwa i dostępności zabytków ruchomych

Zadanie 2.3.1 Remonty i modernizacja budynków będących siedzibami muzeów

- Kontynuacja rewaloryzacji i modernizacji obiektów muzeum, z uwzględnieniem dostępu dla osób z niepełnosprawnościami

Zadanie 2.3.2. Instalacje sygnalizacji alarmowej pożaru i włamania w muzeach i obiektach sakralnych

- Wykonanie instalacji sygnalizacji alarmowej pożaru i włamania w obiektach sakralnych

Cel operacyjny 3: TOŻSAMOŚĆ WIELOKULTUROWA REGIONU

Działanie 3.1.: Kreowanie marki Łódzkie poprzez produkty związane z dziedzictwem kulturowym

Zadanie 3.1.1. Tworzenie, znakowanie i promocja szlaków kulturowych

- Promocja szlaku turystycznego Front Wschodni 1914-1918

Zadanie 3.1.2. Identyfikacja, promocja unikatowych i specyficznych form tradycji

- Zachowanie i promocja relikwów wielokulturowości (dziedzictwo mniejszości)
- Włączenie się w ideę tworzenia Listy Produktów Tradycyjnych, poprzez zgłaszanie rekomendacji
- Włączenie się w ideę tworzenia Regionalnej Listy Niematerialnego Dziedzictwa, poprzez zgłaszanie rekomendacji

- specyficznych dla podregionu przejawów tradycji

Zadanie 3.1.3. Aktywizacja lokalnych społeczności na rzecz opieki nad zabytkami i zwiększania atrakcyjności zabytków

- Aktywizacja twórców ludowych oraz objęcie ich merytorycznym wsparciem przez instytucje kultury
- Komerccjalizacja wytworów ludowego rzemiosła
- Organizacja punktów dystrybucji pamiątek regionalnych

Działanie 3.2.: Edukacja kulturowa i upowszechnianie wiedzy o dziedzictwie kulturowym

Zadanie 3.2.2. Organizacja i udział w wydarzeniach promujących materialne i niematerialne walory województwa łódzkiego

- Udział w Europejskich Dniach Dziedzictwa i/lub Nocy Muzeów

Zadanie 3.2.3. Wykorzystanie ICT do promocji dziedzictwa kulturowego

- Prowadzenie strony internetowej promującej dziedzictwo kulturowe
- Prowadzenie tematycznych profili na portalach społecznościowych

Mapa 1 Warta – ośrodek o randze lokalnej

WPOnZ NA LATA 2020 - 2023

OBSZAR PRIORYTETOWY

OBIEKTY I OBSZARY
REPREZENTATYWNE

ZABYTKI NIERUCHOME

OBIEKTY I OBSZARY
WG WEZ, W TYM:

UKŁADY URBANISTYCZNE
I RURALISTYCZNE

OBSZAR PRIORYTETOWY
W CAŁOŚCI OBJĘTY MPZP

Źródło: *Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami w Województwie Łódzkim na lata 2020 – 2023*

WPOnZ na lata 2020-2023 wskazuje również m.in. *Tereny charakterystyczne dla historii i tradycji osadniczej regionu wskazane do stanowienia form ochrony obszarowej.* Wymieniona została tu Warta - układ urbanistyczny z zespołami sakralnymi.

„Warta zachowała średniowieczny układ przestrzenny miasta z prostokątnym, wydłużonym rynkiem, obudowanym kamienicami z XVIII i XIX w. Południowo – zachodnią pierzeję rynku zajmuje klasycystyczny ratusz z 1842 r. Do najstarszych zabytków miasta należy gotycki kościół parafialny pw. św. Mikołaja oraz zespół klasztorny bernardynów, wybudowany w latach 1482-1497. Świątynię gotycką rozbudowano o kaplicę kopołową św. Anny (w latach 1610-1612), a następnie zbarokizowano. Po sąsiedzku w XVIII w. wybudowano zespół klasztorny bernardynek z kościołem NMP Matki Kościoła i św. Józefa i bramą - dzwonnica.”

Wojewódzki Program Opieki nad Zabytkami w Województwie Łódzkim na lata 2020 – 2023 wskazuje na konieczność podjęcia działań na obszarze Miasta Warta, jako ośrodka o randze lokalnej, terenu charakterystycznego dla historii i tradycji osadniczej regionu wskazanego do stanowienia form ochrony obszarowej.

STAN BUDYNKÓW MIESZKALNYCH

Istniejące warunki mieszkaniowe w gminie nie różnią się w sposób istotny od przeciętnych warunków mieszkaniowych w województwie i w powiecie.

Polityka gminy w zakresie budownictwa mieszkaniowego polega zarówno na działaniach doraźnych, tj. wydawaniu decyzji o warunkach zabudowy jak i długofalowych, zmierzających do uporządkowania spraw związanych z planowaniem przestrzennym, głównie poprzez sporządzanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Ostatnimi inwestycjami Samorządu w tym zakresie były:

- „Przebudowa i zmiana sposobu użytkowania budynku użyteczności publicznej, w części parteru, na budynek mieszkalny wielorodzinny” w Cielcach - 8 lokali mieszkalnych o powierzchni od 20 m² do 33 m²;

- „Budynek mieszkalny wielorodzinny na ulicy Zachodniej w Warcie” - budynek 5 kondygnacyjny z min. 35 mieszkaniami o powierzchniach od 49 m² do 107 m², z windą, miejscami postojowymi, ogrodzonym placem zabaw oraz z garażami w przyziemiu.

Budynki i lokale będące w zakresie użytkowania Gminy Warta o funkcji mieszkaniowej to:

- 45 budynków mieszkalnych ze 100% udziałem gminy (41 na terenie miasta i 4 na terenie gminy), w których znajduje się 200 lokali mieszkalnych i 6 lokali użytkowych wraz z 20 budynkami gospodarczymi (tzw. komórki);
- 4 budynki mieszkalne stanowiące współwłasność (bloki), w których znajduje się 36 lokali mieszkalnych.

Na obszarze gminy nie występują obiekty/tereny niezagospodarowane.

PROBLEMY

Jak już wskazano wcześniej podstawowym problemem jest fatalny stan kamienic w centrum miasta Warta. To tutaj kumulują się problemy społeczne, gospodarcze oraz infrastrukturalne. Jeśli ktoś może, opuszcza strefę w poszukiwaniu lepszych warunków do życia na osiedlach mieszkaniowych lub poza miastem. Choć główne ulice są ukształtowane prawidłowo, to podwórka oraz wnętrza domów wymagają działań ratunkowych. Wiele obiektów nadaje się do wyburzenia.

Fotografia 13 Kamienice w centrum Warty. Widok od strony podwórek.

Źródło: Fotografia własna

Fotografia 14. Historyczne centrum Warty

Zródło: Fotografia własna

7. Wyznaczenie obszaru zdegradowanego oraz obszaru rewitalizacji

Zgodnie z ustawą z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji, przed przystąpieniem do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji, gmina musi wyznaczyć obszar zdegradowany oraz obszar podlegający rewitalizacji (Art. 8). Zgodnie z zapisami Art. 9 ustawy o rewitalizacji obszar gminy znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, w szczególności bezrobocia, ubóstwa, przestępczości, wysokiej liczby mieszkańców będących osobami ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz. U. z 2020 r. poz. 1062), niskiego poziomu edukacji lub kapitału społecznego, a także niewystarczającego poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i kulturalnym, można wyznaczyć jako obszar zdegradowany w przypadku występowania na nim ponadto co najmniej jednego z następujących negatywnych zjawisk:

- 1) gospodarczych – w szczególności niskiego stopnia przedsiębiorczości, słabej kondycji lokalnych przedsiębiorstw lub
- 2) środowiskowych – w szczególności przekroczenia standardów jakości środowiska, obecności odpadów stwarzających zagrożenie dla życia, zdrowia ludzi lub stanu środowiska, lub
- 3) przestrzenno-funkcjonalnych – w szczególności niewystarczającego wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną lub jej złego stanu technicznego, braku dostępu do podstawowych usług lub ich niskiej jakości, niedostosowania rozwiązań urbanistycznych do zmieniających się funkcji obszaru, niedostosowania infrastruktury do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w

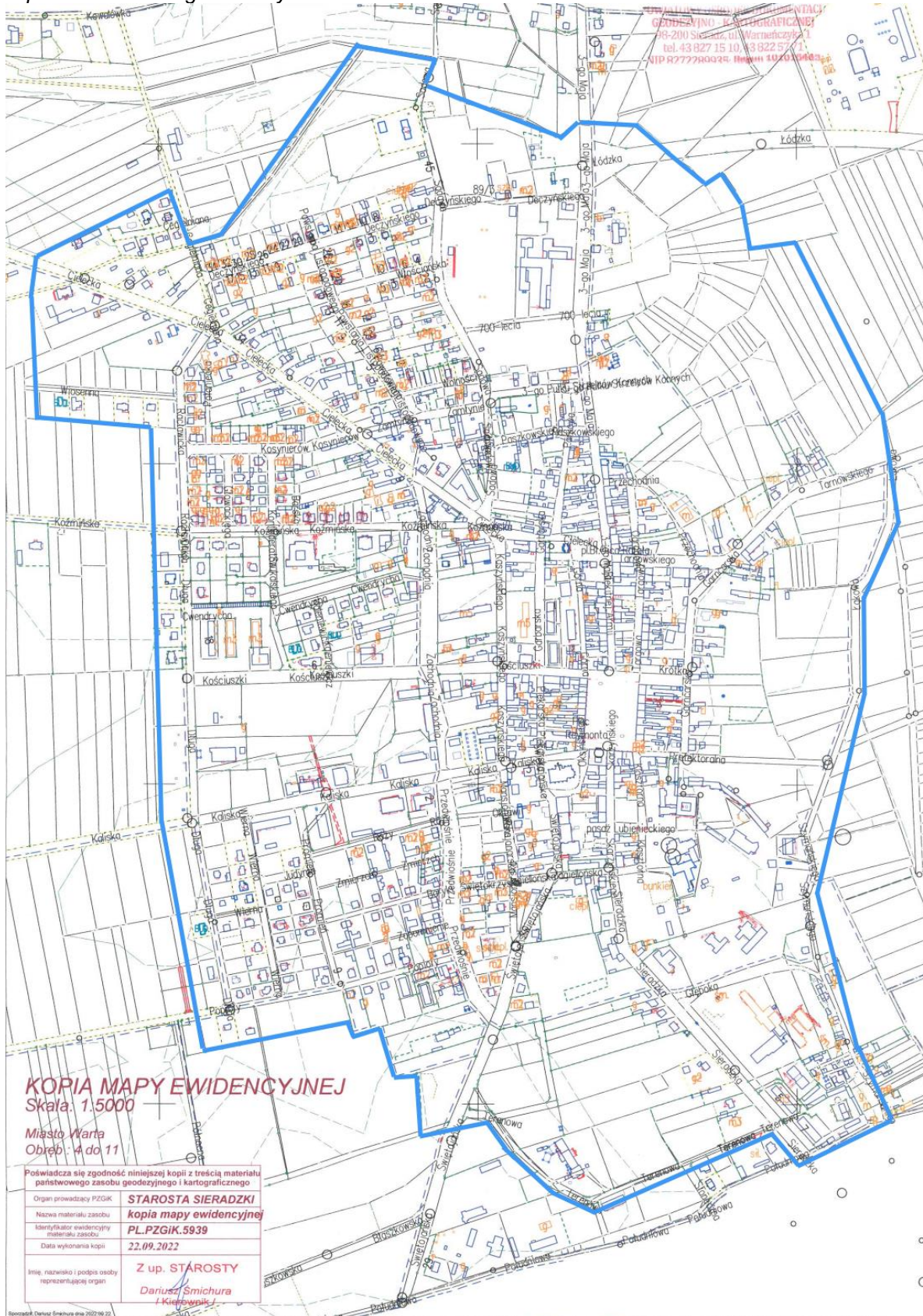
ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, niskiego poziomu obsługi komunikacyjnej, niedoboru lub niskiej jakości terenów publicznych, lub

4) technicznych – w szczególności degradacji stanu technicznego obiektów budowlanych, w tym o przeznaczeniu mieszkaniowym, oraz niefunkcjonowaniu rozwiązań technicznych umożliwiających efektywne korzystanie z obiektów budowlanych, w szczególności w zakresie energooszczędności, ochrony środowiska i zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami, o których mowa w ustawie z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami.

Dlatego zgodnie z mapą poniżej oznaczono obszar zdegradowany (kolorem niebieskim) i obszar podlegający rewitalizacji (kolorem czerwonym) zgodnie z przesłankami ustawowymi. Dokładana mapa obszaru stanowi załącznik do niniejszego dokumentu.

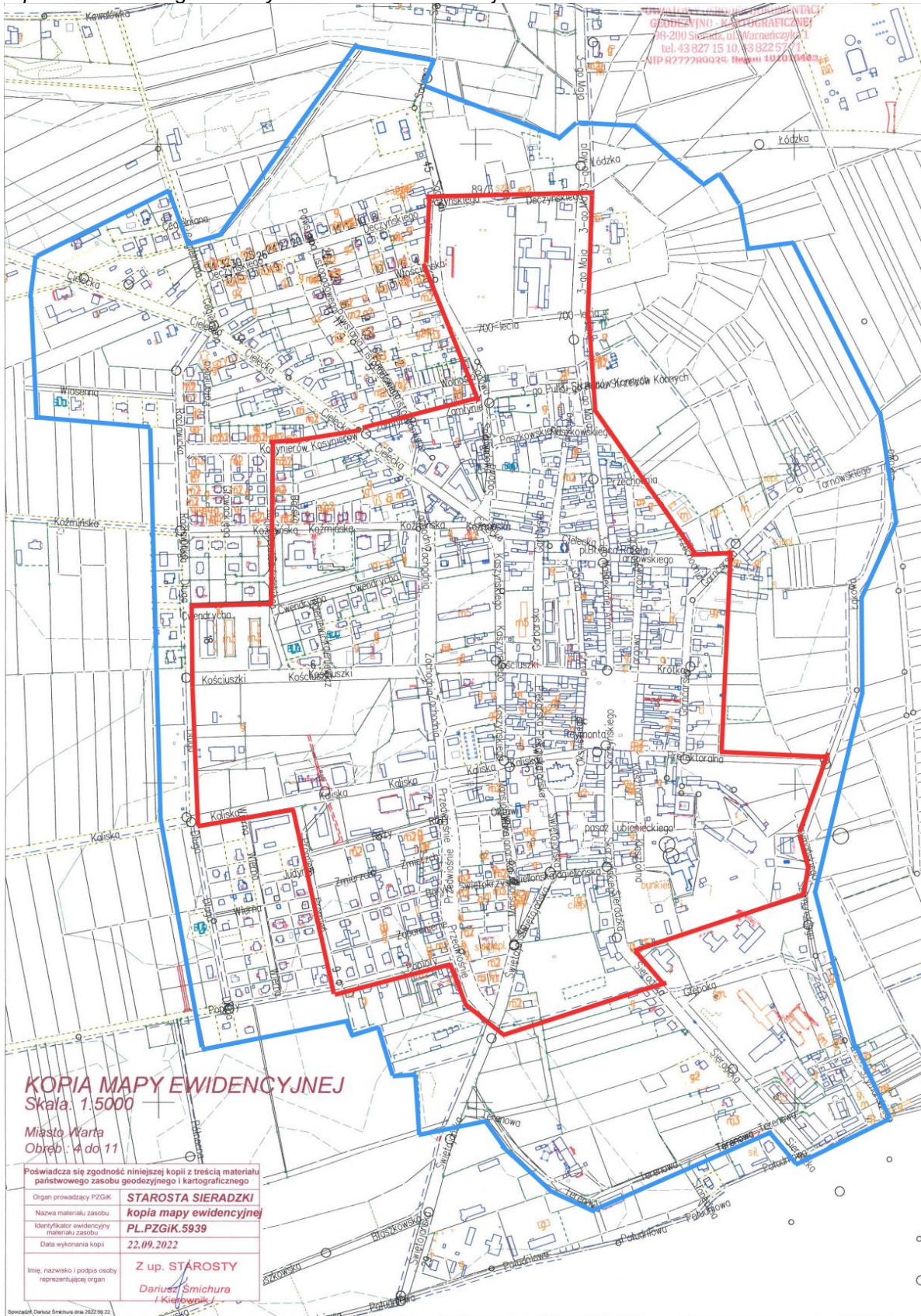

Mapa 2. Obszar zdegradowany w mieście Warta

Mapa 3 Obszar zdegradowany oraz obszar rewitalizacji w mieście Warta

Uznano, że Miasto Warta jako jedyna jednostka osadnicza w gminie spełnia wszystkie przesłanki ustawowe, aby uznać ją za teren zdegradowany. To tutaj kumulują się problemy społeczne,

gospodarcze, techniczne. Zgodnie z analizami przeprowadzonymi w dokumencie to tutaj zamieszkują osoby o największych problemach. Infrastruktura jest zdegradowana lub jej degradacja bezpośrednio wpływa na życie społeczne. Analizy znajdują się w rozdziałach od 2 do 6.

Na terenie zdegradowanym wyznaczono obszar rewitalizowany. Zgodnie z Art. 10 pkt 2 ustawy o rewitalizacji „obszar rewitalizacji nie może być większy niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkały przez więcej niż 30% liczby mieszkańców gminy. Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic”. Wyznaczono jeden obszar o kumulacji negatywnych zjawisk. Został oznaczony na mapie wyżej kolorem czerwonym. To na tym obszarze koncentrować się będą działania projektowe zmierzające do zmiany istniejącego stanu. Obszar rewitalizowany ma 0,69 km² (tj. 0,99 % powierzchni gminy) oraz jest zamieszkały przez około 2860 osób tj. 23,10% ludności gminy⁹.

---

⁸ Pomiar może posiadać odchylenie +/- 2%. Odchylenie nie wpływa na zgodność z ustawą.

⁹ Liczba osób jest przybliżona. Odchylenie może wynosić +/-5%. Odchylenie nie wpływa na zgodność z ustawą.

Spis rysunków

Rysunek 1 Odczyty mierników jakości powietrza w dniu 16.01.2023 r. o godzinie 20:30	49
Rysunek 2 Gmina Warta na mapie drogowej	58

Spis fotografii

Fotografia 1. Pusty lokal na Rynku w Warcie.	36
Fotografia 2. Punkt usługowy na Rynku w Warcie.....	37
Fotografia 3. Punkt handlowy w centrum Warty.	37
Fotografia 4. Dyskont spożywczy w mieście Warta	38
Fotografia 5. Punkt gastronomiczny w centrum Warty.	39
Fotografia 6. Tablica informacyjna na elewacji	40
Fotografia 7. Droga krajowa nr 83 w historycznym centrum Warty.....	53
Fotografia 8. Nasadzenia na Rynku w Warcie.....	54
Fotografia 9. Podwórka w centrum miasta Warta.	62
Fotografia 10 Osiedle wielorodzinne w Warcie.....	63
Fotografia 11. Przejście dla pieszych w centrum miasta.	64
Fotografia 12. Ruch pojazdów ciężkich przez centrum miasta	65
Fotografia 13 Kamienice w centrum Warty. Widok od strony podwórek.	72
Fotografia 14. Historyczne centrum Warty.....	72

Spis map

Mapa 1 Warta – ośrodek o randze lokalnej	70
Mapa 2. Obszar zdegradowany w mieście Warta.....	75
Mapa 3 Obszar zdegradowany oraz obszar rewitalizacji w mieście Warta.....	76

Spis tabel

Tabela 1 Ludność faktycznie zamieszkała na obszarze Gminy Warta w latach 2012-2021	6
Tabela 2 Liczba mieszkańców w poszczególnych miejscowościach w Gminie Warta – stan na 31.12.2021 r.....	7
Tabela 3 Przyrost naturalny, urodzenia, zgony na 1000 ludności na terenie Gminy Warta (stan w dniu 31.XII) w latach 2012-2021	8
Tabela 4 Saldo migracji na 1000 ludności w Gminie Warta, z podziałem na obszar miasta i obszar wiejski gminy w latach 2012 -2021	10
Tabela 5 Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w Gminie Warta w latach 2012-2021	11
Tabela 6 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem wg podziału na miasto oraz obszar wiejski gminy w latach 2012-2021	12
Tabela 7 Wyniki uczniów uzyskane na egzaminie ósmoklasisty w 2021 roku w Gminie Warta na tle powiatu sieradzkiego i województwa łódzkiego (średni wynik %)	13
Tabela 8 Wyniki uczniów uzyskane na egzaminie ósmoklasisty w 2021 roku w Gminie Warta wg podziału na szkoły (średni wynik %)	14
Tabela 9 Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w Gminie Warta w latach 2011-2021	15
Tabela 10 Liczba rodzin ogółem objętych pomocą społeczną oraz liczba mieszkańców w Gminie Warta w latach 2019-2021	16
Tabela 11 Wskaźnik liczba rodzin objętych pomocą społeczną do liczby mieszkańców	16
Tabela 12 Liczba osób i rodzin objętych pomocą społeczną w latach 2019-2021.....	16
Tabela 13 Liczba założonych Niebieskich Kart w latach 2019-2021	19
Tabela 14 Liczba zarejestrowanych osób bezrobotnych w Gminie Warta, powiecie sieradzkim i województwie łódzkim w latach 2019-2021	20
Tabela 15 Bezrobotni zarejestrowani z obszaru Gminy Warta w latach 2012 – 2021	22
Tabela 16 Struktura przestępstw zaistniałych w Gminie i Mieście Warta, w rozbiu na siedem wybranych kategorii w latach 2020-2021	26
Tabela 17 Liczba dokonanych przestępstw w podziale na Miasto Warta oraz obszar wiejski gminy w latach 2019-2021	27

Tabela 18 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon w Gminie Warta w latach 2011-2021....	30
Tabela 19 Podmioty gospodarki narodowej w Gminie Warta wpisane do rejestru Regon wg sekcji PKD 2007 (stan w dniu 31.XII).....	31
Tabela 20 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON w Gminie Warta w 2021 roku wg sektorów własnościowych.....	33
Tabela 21 Liczba nowo zarejestrowanych i wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych wg grup sekcji PKD 2007 z obszaru Gminy Warta w 2021 r.	33
Tabela 22 Nowo zarejestrowane i wykreślone z rejestru REGON podmioty na 10 tys. ludności w 2021 r. w Gminie Warta, powiecie sieradzkim i województwie łódzkim.	34

Spis wykresów

Wykres 1 Liczba mieszkańców w Gminie Warta w latach 2012-2021.	6
Wykres 2 Przyrost naturalny na 1000 ludności na terenie Gminy Warta (stan w dniu 31 XII) w latach 2012 – 2021	9
Wykres 3 Przyrost naturalny na 1000 ludności na terenie Gminy Warta z podziałem na miasto i obszar wiejski (stan w dniu 31 XII) w latach 2012 – 2021.....	9
Wykres 4 Ludność w wieku przedprodukcyjnym, produkcyjnym i poprodukcyjnym w Gminie Warta w latach 2012-2021 [%]	12
Wykres 5 Udział ludności wg ekonomicznych grup wieku w % ludności ogółem wg podziału na miasto oraz obszar wiejski gminy w 2021 roku.....	13
Wykres 6 Gospodarstwa domowe korzystające ze środowiskowej pomocy społecznej w Gminie Warta w latach 2011-2021	15
Wykres 7 Udział bezrobotnych [%] zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Warta, powiecie sieradzkim i województwie łódzkim w roku 2021.	21
Wykres 8 Szacunkowa stopa bezrobocia rejestrowanego [%] w 2021 r. w Gminie Warta na tle powiatu sieradzkiego i województwa łódzkiego.	21
Wykres 9 Bezrobotni zarejestrowani z obszaru Gminy Warta z podziałem na płeć w latach 2012 – 2021.....	22
Wykres 10 Udział osób długotrwale bezrobotnych w ogóle bezrobotnych w Gminie Warta w 2021 r. na tle powiatu sieradzkiego i województwa łódzkiego [%] – stan na dzień 31.12.2021 r.	23
Wykres 11 Udział osób bezrobotnych po 50 r.ż. w ogóle bezrobotnych w Gminie Warta w 2021 r. na tle powiatu sieradzkiego i województwa łódzkiego [%] – stan na dzień 31.12.2021 r.	23
Wykres 12 Udział osób bezrobotnych do 30 r.ż. w ogóle bezrobotnych w Gminie Warta w 2021 r. na tle powiatu sieradzkiego i województwa łódzkiego [%] – stan na dzień 31.12.2021 r.	24
Wykres 13 Przepięstwa stwierdzone przez policję w zakończonych postępowaniach przygotowawczych w 2021 roku w powiecie sieradzkim.	24
Wykres 14 Liczba popełnionych przestępstw na terenie Gminy Warta w latach 2019 – 2021 wg. kategorii: kryminalne, gospodarcze, drogowe.	25
Wykres 15 Czytelnicy bibliotek publicznych na 1000 ludności w Gminie Warta na tle powiatu sieradzkiego i województwa łódzkiego w latach 2018-2021.	27
Wykres 16 Wypożyczenia księgozbioru na jednego czytelnika w woluminach w Gminie Warta na tle powiatu sieradzkiego i województwa łódzkiego w latach 2018-2021.	28
Wykres 17 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon w Gminie Warta w latach 2011-2021... ..	30
Wykres 18 Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru Regon w Gminie Warta wg podziału na miasto i obszar wiejski w latach 2011-2021	31
Wykres 19 Rozkład podmiotów gospodarki narodowej w Gminie Warta według klasy wielkości (stan na dzień 31.12.2021 r.)	32